150 RSD BiH 3.50 BAM; Hrvatska 19 HRK; Makedonija 150 MKD; Crna Gora 1.70 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF

01123
9 770353 802002

VREME

2. avgust 2012. broj 1126

Službe bezbednosti
Prepakivanje Udbe i novi Leka

INTERVJU: ALEKSANDAR VULIN

KAD ZABORAVIŠ JUL

Olimpijske igre ▸ Saobraćajna gužva, biznis i ostalo

Raiffeisen | Premium Banking

JER POSEBNI ZASLUŽUJU NAJBOLJE.

Postanite Premium klijent Raiffeisen banke i uz VISA PLATINUM karticu koristite usluge Priority Pass servisa i putnog osiguranja!

PRIORITY PASS

Uživajte u komforu najluksuznijih aerodromskih loža na preko 600 lokacija!

TRAVEL INSURANCE CARD

Obezbedite svoju porodicu i sebe prilikom boravka u inostranstvu.

Za više informacija kontaktirajte kontakt centar Raiffeisen banke za Premium bankarstvo na broj telefona +381 11 3202 700, ili posetite naš sajt http://premium.raiffeisenbank.rs/

VREME
BROJ 1126
2. avgust 2012.

izdavač
NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarm

pomoćnik glavnog urednika
Aleksandar Ćirić

sekretarijat
Mirjana Kalezić

redakcija
Dejan Anastasijević, Aleksandar Anđić *(foto@vreme.com)*, Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević, Sonja Ćirić, Zora Drčelić, Jovan Dulović, Slobodan Georgijev, Jovana Gligorijević, Nebojša Grujičić *(kultura@vreme.com)*, Andrej Ivanji *(svet@vreme.com)*, Jelena Jorgačević, Zoja Jovanov, Tatjana Jovanović, Slobodan Kostić, Jasmina Lazić *(medjuvreme@vreme.com)*, Zoran Majdin, Radmilo Marković, Saša Marković, Ivana Milanović Hrašovec, Milovan Milenković, Milan Milošević, Tamara Nikčević, Teofil Pančić, Saša Rakezić *(strip@vreme.com)*, Mirko Rudić, Tamara Skrozza, Zoran Stanojević, Tatjana Tagirov, Dragan Todorović, Tanja Topić, Momir Turudić, Biljana Vasić, Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić *(arhiva@vreme.com)*
Jelena Mrđa *(foto@vreme.com)*

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.), Vesna Srbinović, Tanja Stanković, Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić; **korektori:** Ana Ćuk, Marija Halupka, Stanica Milošević; **lektori:** Katarina Pantić, Živana Rašković, Ivana Smolović; **daktilograf:** Zorica Nikolić

internet izdanje
http://www.vreme.com
Marija Vidić (urednica)
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
(prodaja@vreme.com)
Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
(marketing@vreme.com)
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: *redakcija@vreme.com*

telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

štampa
Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

04 Međuvreme

08 ZOOM: Dačić na japanskom biciklu

10 Vlada Srbije: Ko je predsednik, a ko guverner

14 Dačićev ekspoze:
Povratak na model švedskog standarda

18 Službe bezbednosti:
Prepakivanje Udbe i novi Leka

20 Intervju: Aleksandar Vulin

26 Dan kupine na Stavama: Deljka i kudeljka

28 Suša: Ponavljačka priča

32 Nuspojave: Za u izlog i za po kući

33 Vreme uspeha

40 Ljudi i vreme

KULTURA

42 Film: Betmen – Uspon mračnog viteza

44 Intervju: Petar Zec

47 Roman: "Fvonk", Erlend Lu

48 Knjige: 50 nijansi siva

50 Intervju: Profesor Velimir Abramović

52 Putopis: Prag – na mostu, kod kuće

SVET

54 Sudan: Nezavisnost na čekanju

58 Makedonija: Niski start pred izbore

MOZAIK

60 Olimpijske igre (2):
Saobraćajna gužva, olimpijski biznis i ostalo

65 Moj muški život: Snaga

66 Prvi put u Sarajevu: „Nemoj šta zamjerit"

70 Intervju: Serđo Bertoluči, CERN

75 Pošta

76 Strip: Pisma Titu

78 Vreme uživanja: F. filozofija

U proseku, svaka treća godina je ozbiljno sušna, sa tendencijom da takva bude svaka druga. Da li se elementarnom nepogodom može nazvati pojava koja se događa gotovo u pravilnom ritmu

Piše: Zoran Majdin

Uspon mračnog viteza Kristofera Nolana završetak je njegove trilogije o Betmenu, film koji se dugo očekivao, a čija je recepcija, odmah nakon premijere, nepovratno obeležena masakrom u američkom gradu Aurora. Film čija radnja svesno podgrejava tipične američke strahove i sam je postao izvor straha

Piše: Muharem Bazdulj

Južni Sudan i Sudan moraju da veoma brzo dođu do rešenja u vezi sa izvozom nafte i prestankom neprijateljstva. U suprotnom, doći će do bankrota državnog sistema, veoma brzo

Piše: Nenad Marinković

Na naslovnoj strani: **Aleksandar Vulin**
Foto: **Milan Timotić**

Indija bez struje. Dan drugi.
foto: Parivartan Šarma/ Reuters

2/8/12 - 8/8/12

prognoza vremena

31/07/12
http://www.meteos.rs

min°C max°C	četvrtak	petak	subota	nedelja	ponedeljak	utorak	sreda
Beograd	21 33	23 35	24 36	24 37	24 37	24 34	21 32
Vojvodina	19 32	20 34	20 35	20 36	20 36	22 32	20 30
centralna i južna Srbija	17 33	18 36	19 37	20 38	20 38	21 35	18 32

U četvrtak i petak biće prijatno toplo, pa će i biometeorološke prilike biti povoljnije uz izostanak tegoba kod većine hroničnih bolesnika. Ipak, zbog promenjivog vremena izvestan oprez se savetuje srčanim bolesnicima. Za vikend opet vrlo toplo uz visoke temperature, pa će biti nepovoljni biometeorološki uslovi. Treba izbegavati aktivnosti na otvorenom tokom dana. Neophodna adekvatna zaštita od sunca zbog jakog UV zračenja. UPOZORENJE: Povećana je opasnost od toplotnog udara za osetljive osobe.

Famoso
café pizzeria
Braće Ribnikar 65, Novi Sad

broj nedelje

77

Vlada Srbije zatražila je povlačenje svih predloga zakona i drugih akata (ukupno 77) iz skupštinske procedure koje je predložila prethodna vlada.

foto: M. Milenković

NA LICU MESTA

Na kolačima kod ministra

Kad iz Takovske ulice skrenete u drugu ulicu levo, ispod Doma Narodne skupštine, ulazite u ulicu Majke Jevrosime. Na broju 30 nalazi se Muzej automobila. Ako nastavite da idete Takovskom, i skrenete u prvu ulicu desno, ulicu Ilije Garašanina kod Palilulske pijace, naići ćete na staru poslastičarnicu. Ono što povezuje ova dva mesta u susedstvu je aktuelni ministar kulture, Bratislav Petković.

Sa tradicijom od oko sto godina, kroz koju su se smenile tri generacije poslastičara – deda, otac i sin, poslastičarnica "Petković" poznata je po svojim ukusnim kolačima, kesten pireu i sladoledu. Ipak, u poslednjih par dana postala je poznata po još nečemu. Naime, sadašnji vlasnik poslastičarnice Bratislav Petković postao je ministar kulture u novoj vladi Republike Srbije. Ali, nije to sporno – poslastičar i ministar. Ono što ne ide sa ministarskom foteljom je dug od osam i po miliona dinara za neplaćeni porez i doprinose za poslastičarnicu. Bratislav Petković se zbog neplaćene obaveze nalazi na 317. mestu na listi najvećih srpskih dužnika Poreske uprave.

Ministar je obećao da će izmiriti dug do preuzimanja funkcije i podići kredit, a u utorak je u medijima objavljeno da je Petković uplatio deo duga. U Poreskoj upravi su potvrdili ovu informaciju, ali račun, koji je blokiran još prošle godine, ostaje blokiran dok se dug ne izmiri u potpunosti.

Međutim, to ne utiče na rad male prodavnice ukusa. U njoj se i dalje prave šampite, čokoladni mus, krempite, esterhazi, pariska torta, sitni kolači i sladoled, služe boza i limunada. Drveni ambijent odiše starim vremenima, a portret oca našeg ministra, u zadnjem delu poslastičarnice, podseća da je to mesto sa tradicijom. To potvrđuju i redovne starije mušterije čije narudžbine ljubazna radnica unapred zna. "Boza i kesten pire?", osmehujući se pita stariju gospođu, koja uzvraća osmeh i potvrdno klima glavom.

Na pitanje "Šta preporučujete?", radnica odgovara "Sve je sveže i ukusno". Sveže je jer se kolači prave na licu mesta, a što se tiče ukusa, "o ukusima ne treba raspravljati". Ako volite malo slađe krempite i čokoladni mus, dopašće vam se.

Pošto je otac aktuelnog ministra kulture gajio prijateljstva sa mnogim poznatim ljudima iz sveta umetnosti, u ovoj poslastičarnici možete sresti stare slikare poput Petra Omčikusa i drugih.

Bratislav Petković je završio režiju na Fakultetu dramskih umetnosti. Njegova dramska dela izvođena su na sceni Beogradskog dramskog pozorišta i sceni pozorišta Moderna garaža, čiji je i osnivač. Pored pozorišta, Petković je i ljubitelj starina, tako da je od svoje kolekcije starih automobila, zajedno sa Skupštinom grada Beograda, 1994. godine osnovao Muzej automobila, u kom se osim zbirke istorijski bitnih automobila nalaze i podaci o razvoju domaćeg automobilizma.

ĐURĐICA BOGOSAVLJEVIĆ

Gistro

Neku komentatorku nerviraju "zanosni pogledi šatro frajera, *gistro* ribetine obrađene u fotošopu". Nekog, "patetične pričice o tome kako je nekada *gistro* bilo bolje"... "Ne treba, ipak, žaliti nad tim jer sve je *gistro*. Šta je to *gistro* što se zastupa, iako je ceo svet *gistro*?", filozofira se u nekom blogu.

"*Gistro* tozla, platine, *gistro* rime satireš", deklamuje neki reper.

A drugi: "Iza jednog *gistro* urbanog klubića, puhtao sam joint, spušio lucky strike al ostao mi point."

Pa onda: "Od devojaka svih tih meni je naišao pravi ženski Musolini, da me kljuca i da me nešto *gistro* primi..."

"*Gistro*, a *gistro*, *gistro*, *gistro-gistro-gistro*", udara neki refren.

Na sajtu "Nikad heroin" neko nekog teši: "Ja kad sam bio klinac, neka klinka je htela, *gistro*, da se ubije zbog mene... Evo je živa i zdrava, fala bogu, zaboravila da postojim!"

"Bio je *gistro* – ne prava laž, nego više 'ono kao'", portretišu nekoga.

Gistro i šatro su sinonimi u pozivima na "ludo i nezaboravno (šatro-*gistro*) druženje" i "šatro-*gistro* karaoke party"...

Neki na sajtu Vukajlija prilično obavešteno objašnjavaju da na kraju rečenice *gistro* znači negaciju prethodno rečenog: "Na ispitu sam dobio desetku, *gistro*... Okinuo sam."

Ko će znati da li je to novo "ono kao" *gistro* zapravo na glavu okrenuto staro *gistro*, u Andrićevom *Rečniku žargona* iz 1976. prevedeno kao važno, odvažno i strogo, nastalo, valjda, u skladu s onom vrstom jezikotvorstva u kojoj se ispremeštaju slogovi: "Mojne *gistro* tebra! Mane kerma..." "Nemoj strogo brate! Nema marke..."

Sad je *gistro* zamenilo: fol, kad bismo se zezali, tobože, božem, sanćim, vajno, takozvano, navodno, nabeđeno, lažno, prividno, đoja, u dumini, ili kobajagi – koje inače dolazi od turske reči *bayağı*, običan, vulgaran, niske klase, plebejski.

Možda to "ono kao" *gistro* ova lutajuća generacija prenosi dužim putevima globalne urbane popkulture. Portorikanci upotrebljavaju reč *gistro* (žica g) za tange (*thong*, uzan kaiš), onaj prividni donji veš s krpicom napred i končićem pozadi, tako da izgleda da persona ne nosi ništa sem "maminog kostima", ili kako bi svojevremeno rekla M. M., nekoliko kapi šanela 5.

"Sve je to gistro, ali živim to", kaže pesma.

MILAN MILOŠEVIĆ

VAZDUHOPLOVSTVO

Žene bez granica

foto: Mirko Stupar

Osamnaest padobranki, 4000 metara, pet sekundi – telegrafskom terminologijom napisano – najveća je formacija padobranki ikada viđena na nebu Srbije i bivše Jugoslavije. Ovaj svojevrstan podvig u padobranskoj disciplini *relativ* uspelo je da napravi iznad aerodroma Batajnica u ponedeljak 30. jula osamnaest devojaka (i žena) iz 11 država regiona – Srbije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Slovenije, Makedonije, Češke Republike, Turske, Bugarske, Rumunije i Mađarske, u organizaciji Udruženja žena letača Srbije i uz pomoć i podršku Ministarstva odbrane i Komande Vazduhoplovstva i protivvazduhoplovne odbrane pod geslom "Žene za nebo bez granica", a sve sa ciljem popularizacije vazduhoplovnog sporta, regionalnog kontakta i u okviru niza manifestacija kojima se obeležava 100 godina srpskog vojnog vazduhoplovstva.

Nimalo jednostavan cilj bio je da se u skoku sa visine od 4000 metara padobranke uhvate u unapred zadatu formaciju, kako po broju takmičarki tako i po položaju svake u okviru figure i održe je najmanje pet sekundi pre razdvajanja. Sve to verifikuju tri leteća snimatelja i svaki skok se analizira neposredno po sletanju i pakovanju padobrana. Dodatni izazov bio je, kako kaže koordinator projekta i padobranski trener Nebojša Jandrić Džimi, inače jedan od samo dva tzv. opitna padobranca u Vojsci Srbije, to što padobranke imaju različite obuke i iskustva u slobodnom letenju, različitu opremu, ali su se uspešno i za kratko vreme uskladile i napravile rekordnu formaciju.

Ideja je potekla od nekoliko dama koje su prošlog leta postavile srpski rekord, Ane Vujčić, Milene Mirković i Radmile Đurić. Posebna zanimljivost je da se među njih osamnaest nalaze i dve, takoreći, porodilje. Jedna od njih, dvadesetpetogodišnja Alina Sime iz Rumunije, došla je u Beograd sa osmomesečnim sinom Davidom i suprugom Dragošem, koji je takođe padobranac. Najmlađa je dvadesetjednogodišnja Anamarija Grubač iz Nikšića sa veoma zavidnih 350 skokova za svoje godine, a najiskusnija Radmila Đurić, zastavnik u Vojsci Srbije i instruktor u čuvenom 63. padobranskom bataljonu Specijalne brigade, sa preko 1600 skokova u vojnoj i sportskoj karijeri. Sve njih spaja strast prema padobranstvu, tačnije, kako je opisala jedna od devojaka "slobodnom letenju; jer ti ne padaš, već upravljaš svoje telo u prostoru... letiš".

Trener Džimi posebno je zahvalan posadi helikoptera Mi-17, najmodernijeg u sastavu VS, majorima Milošu Mirkoviću, Omeru Mehiću i Goranu Gajiću i zastavniku Nebojši Drajiću na profesionalnom i ličnom zalaganju na svakom od više od 30 letova tokom priprema i rekordnog skoka: "uspevali su da dignu helikopter na 4000 metara i da ga spuste za tek nešto više od 20 minuta što nama padobrancima mnogo znači, na uštedi i vremena i resursa, to smo u Srbiji mogli da dobijemo samo od vojske".

IGOR SALINGER

MEDIJI

Pomilovanje za Lasla Šaša

Subotički novinar Laslo Šaš (69), koji je od 20. jula u zatvoru zbog vređanja vođe desničarskog pokreta "64 županije" Lasla Torockaja, dostavio je upravi Okružnog zatvora u Subotici, gde izvršava kaznu, molbu kojom od predsednika Srbije Tomislava Nikolića traži pomilovanje.

U tekstu objavljenom objavljenom 24. aprila 2007. godine u rubrici "Pisma čitalaca" u listu mađarske nacionalne manjine "Mađar so" ("Magyar Szo"), Šaš je, između ostalog naveo da je vođa pokreta "64 županije" "čovek Ferenca Đurančana", tadašnjeg predsednika Mađarske "dvoličan", da je "posredstvom SVM-a postao nepoželjan srpskim vlastima", i da se "čudi kako su ga uopšte pustili u inostranstvo iz Mađarske...". Nakon toga usledila je tužba Torockaja. Zbog lošeg imovnog stanja, Šaš se na sudu branio sam. Jedna od, bezuspešnih odbrana, koja se danas u medijima citira, jeste da je optuženi bio svestan napisanih uvreda, ali da je to radio sa namerom da zaštiti mađarsku omladinu od uticaja ekstremista iz "64 županije" (koji se zalažu za obnovu Velike Mađarske od pre Prvog svetskog rata). Osnovni sud u Subotici je doneo presudu u korist tuženog, a novosadski Apelacioni sud je potvrdio. Kazna je stigla u februaru prošle godine i nalagala je da Šaš plati 150.000 dinara. Novinar toliki novac nije imao i 20. jula ove godine javio se da umesto plaćanja, odleži ekvivalentnih 150 zatvorskih dana. Nakon toga, usledile su reakcije zvaničnika i novinarskih udruženja. Potpredsednik Vlade Vojvodine i pokrajinski sekretar za kulturu i javno informisanje Slaviša Grujić rekao je da je nedopustivo da novinari u Srbiji budu kažnjeni zbog uvrede osobe kojoj je dve godine bio zabranjen ulaz u Srbiju zbog ekstremizma (desničar Laslo Torockaj je od 2008. do 2010. bio *persona non grata* u Srbiji baš zbog svojih velikomađarskih ideja). Grujić je još rekao da se ne sme ponoviti da novinar ide u zatvor "zato što je nekom povredio krv i čast".

Udruženje novinara Srbije (UNS), Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS) i Nezavisno društvo novinara Vojvodine (NDNV) su pozivali predsednika Srbije Tomislava Nikolića da donese odluku o pomilovanju Lasla Šaša. Zbog procedure, Šaš je zahtev za pomilovanje morao da napiše sam, što je i uradio krajem jula. Uprava subotičkog Okružnog zatvora je zahtev prosledila Kabinetu predsednika. Ukoliko zahtev ne bude odobren, novinarska udruženja su saopštila da će prikupiti novac kojim će otplatiti Šašovu kaznu.

Ako kazna ostane na snazi, Laslo Šaš, nekadašnji saradnik nekoliko listova na mađarskom jeziku, biće prvi novinar koji izdržava kaznu zatvora zbog uvrede od kada je donet novi krivični zakonik.

M.R.

VIRTUELNI TURIZAM

Srbija u dve Fejsbuk igrice

foto: M. Milenković

Najnovija igrica "Tour de Serbia" je poslednja atrakcija stvorena za razgledanje Srbije preko interneta. U virtuelnom doživljaju prelepih srpskih krajolika može da uživa bilo ko, a uz igru mogu i da se osvoje vredne nagrade. Osim što je igrica interaktivna i zanimljiva, ova osvežavajuća ideja poslužiće turistima koji žele da posete Srbiju da detaljno vide predele naše zemlje.

Na nedavno održanom sajmu kongresne industrije IMEX u Frankfurtu, Kongresni biro Srbije je, kao sastavni deo Turističke organizacije Srbije (TOS), predstavio dve Fejsbuk igrice koje su namenjene promociji Srbije na nov, zanimljiv i zabavan način – kroz igru. Igrice su aktivne na sajtu Kongresnog biroa Srbije, na Fejsbuku, kao i na još nekim onlajn portalima za igre.

Prva igrica je adrenalinska, zove se "Tura po Srbiji" (Tour de Serbia), u kojoj takmičar prolazi kroz jednu od pet destinacija – Beograd, Novi Sad, Suboticu odnosno Palić ili planinske predele Zlatibora i Kopaonika. Cilj igre je da igrač savlada razne prepreke dok se u pozadini smenjuju ambijentalne celine i turističke atrakcije u vezi sa odabranom destinacijom.

U svakom momentu igrač može da napravi pauzu, ne umanjujući svoj konačni rezultat, odmori se i iskoristi vreme da pogleda šaroliku galeriju fotografija kako bi stekao bolji utisak o mestu u kome se nalazi.

Druga igrica se zove "Napraviti dešavanje u Srbiji" (Make an Event in Serbia) i spada u kategoriju logičkih igrica, a namenjena je organizatorima događaja.

Takmičar bira destinaciju među pet ponuđenih i u skladu sa izborom destinacije dobija i budžet u okviru koga bi trebalo da organizuje neki skup koji varira u broju delegata.

Organizator događaja se suočava sa pravim izazovom koji podrazumeva adekvatan izbor kongresnog centra, hotela za smeštaj delegata, postkongresnih izleta i restorana za večere. Takmičar ima dosta posla, jer nije neophodno samo voditi računa o ograničenom budžetu, već i obratiti pažnju i na zadovoljstvo delegata.

Prolazeći kroz igricu, takmičar se upoznaje sa stvarnim kongresnim i smeštajnim kapacitetima u Srbiji, a kroz bogati izbor fotografija stiče još realniju sliku o ponudi Srbije, saopštila je Turistička organizacija Srbije.

Ova virtuelna avantura omogućiće svim zainteresovanim turistima da vide Srbiju drugačije od ostalih zemalja, a potencijalnim ulagačima na zabavan način predstaviti kapacitete naše zemlje.

S. Z.

HRONIKA

Jabukovac, pet godina kasnije

Srđan Badžikić iz sela Jabukovca kod Negotina danas bi bio dvadesetogodišnjak da ga kobna sudbina nije tog 27. jula 2007. godine zatekla na kućnom pragu, na nišanu puške u rukama Nikole Radosavljevića iz istog sela. "Na mojim rukama je umro", jedino je što ponavlja i danas nesrećni otac Siniša, koga je tada tridesetdevetogodišnji Radosavljević teško ranio. Srđan je bio najmlađa žrtva od ukupno devetoro ubijenih i dvoje ranjenih Jabukovčana. Bez ikakvog razloga našli su se na putu rastrojenom, već lečenom duševnom bolesniku. Sa dijagnozom paranoidna psihoza, Sudsko veće Okružnog suda u Negotinu, posle glavnog pretresa i saslušanih svedoka tužilaštva i odbrane, jednoglasno je Nikoli Radosavljeviću odredilo meru bezbednosti obaveznog lečenja i čuvanja u zatvorskoj psihijatrijskoj ustanovi.

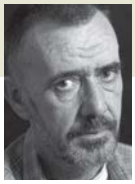
Da su rane još sveže posle pet godina od monstruoznog zločina, svedoči i Jevrosima Negucić kojoj je Radosavljević usmrtio prijatelje, bračni par Borongić. "To što sam videla", pokazuje na ulici ispred kapije, "moju priju ovde i tamo prijatelja, niko ne može da veruje kako je to izgledalo." Nevericu u prizor dok gleda niz ulicu punu leševa i unesrećenih doživeo je tada policijski operativac iz Jabukovca Mića Dženovljanović, danas načelnik Policijske stanice u Negotinu. "I pored profesionalnosti, nisam mogao da ne reagujem emotivno na takav zločin koji se dogodio u mom selu."

Na dan zločina 2012. u Jabukovcu zatičemo radnike koji sređuju raskrsnicu u centru sela. Obnavlja se infrastruktura, a predsednik saveta MZ Jabukovac Jovan Mitojević kaže da život teče dalje, ali da se ne zaboravljaju ti sati velike tragedije u selu.

"Naprotiv, sećanje treba da nas opomene na slogu, druženje, zajednički život i poznavanje kako se ovako nešto ne bi ponovilo."

Što se Nikole Radosavljeviće tiče, budući da je, po nalazu lekara-veštaka Specijalne bolnice u Beogradu, bolovao od paranoidne psihoze, optužnica nije ni podignuta. Masovni ubica iz Jabukovca je na lečenju u Specijalnoj zatvorskoj bolnici. Od aktivnosti, na raspolaganju su mu slikanje, čitanje, pisanje...

D. M.

piše: Dragoljub Žarković

Dačić na japanskom biciklu. Vlada je mandat počela uspesima i ne zna se ko je bio srećniji: Premijer, bicikl ili japanski putnik oko sveta

Kad su meni pre trideset godina ukrali bicikl pa sam to prijavio nadležnom organu milicije, samo što mi nisu rekli "jeb'o te bicikl" a kamoli da im je palo na pamet da budem obeštećen na račun poreskih obveznika

Šljivovica za poneti: Nismo krivi za Nikaragvu

Ma nema ni tri dana od izbora nove vlade, a već je postignut veliki uspeh: Predsednik Vlade i ministar unutrašnjih poslova Srbije Ivica Dačić vratio je državljaninu Japana Rio Asadžiju bicikl koji mu je 18. jula ukraden ispred TC "Ušće", a sa kojim je krenuo na put oko sveta.

Mediji za koje su koliko pre ta tri dana govorili da su u raljama Borisa Tadića ovaj uspeh proslavili su i obeležili više nego kad je Tadićeva vlada hapsila Ratka Mladića. Toliko o medijima. Mada ima onih medija koji se još nadgornjavaju oko toga ko je više doprineo pronalaženju bicikla.

Mediji izveštavaju: Ivica Dačić sastao se sa Asadžijem u "Palati Srbija" i predao mu bicikl koji je policija našla. Dok mu je predavao bicikl, Dačić se našalio rekavši da "ako ništa drugo Asadži je imao priliku da ostane malo duže u Srbiji i nauči da kaže nešto na srpskom".

Japanski državljanin je spremno dočekao šalu i pokazao da je premijer Srbije u pravu rekavši "dobar dan".

On je naglasio i da mu ovo nije prvi put da mu je nešto ukradeno na putu oko sveta.

– U Africi su mi ukrali patike, a u Nikaragvi kameru – rekao je Asadži.

Ivica Dačić mu je ponovo šaljivo odgovorio:

– Za razliku od slučaja u Srbiji, kameru i patike mu nisu vratili u Africi i Nikaragvi.

On je japanskom državljaninu poklonio značku i malu šljivovicu uz upozorenje da ne pije dok vozi.

Da podsetimo, policija je uhapsila Veljka Đ. iz Borče zbog sumnje da je bicikl ukrao ispred tržnog centra "Ušće" na Novom Beogradu. A ovaj nesretnik, uslikan bezbednosnim kamerama, iz anfasa i profila, sam se prijavio kad je sebe video u svim medijima; tobože je on našao bicikl parkiran na benzinskoj stanici u Borči. Kao u onom vicu o Muji i Hasi koji se završava poentom "jeb'o te bicikl!" Ali su ga naše obaveštajne službe pod nadzorom Aleksandra Vučića odmah provalile, pa je priznao ono što smo svi videli.

Vlada je, dakle, mandat počela uspesima i ne zna se, po slikama koje su bile objavljene, ko je bio srećniji: Dačić, bicikl ili nareČeni Japanac.

Dakle, nova vlada je odlično startovala. Japanski ambasador rekao je da je njihova policija odlična, ali da je srpska nadmašila i japansku, a Dačić je malo prekratio konferenciju za štampu povodom posete italijanskog ministra spoljnih poslova, jer je imao potrebu da Japancu lično vrati "jeb'o te bicikl".

Ovaj srpski uspeh u borbi protiv kriminala i na polju međunarodnih odnosa dugo će se pamtiti i strah me je da će im to biti najveći ovogodišnji rezultat.

Istovremeno, "Dačićeve snage reda i mira" pretekle su službenike Dragana Đilasa koji su u njegovom odsustvu – čovek je na odmoru – ponudili da Japancu kupe nov bicikl, isti kao onaj koji mu je bio ukraden pa nađen. Kad su meni pre trideset godina ukrali bicikl pa sam to prijavio nadležnom organu milicije, samo što mi nisu rekli "jeb'o te bicikl" a kamoli da im je palo na pamet da budem obeštećen na račun poreskih obveznika.

Kačamak i cicvara: Ko je gladan i čega?

Ima raznih kafedžija, ali da će svaka zamlata, makar bio iz Njeguša, dospeti na naslovnu stranu beogradskih novina, a "Politike" naročito, e u to nisam verovao. Najugledniji srpski dnevnik, ma šta srpski, balkanski i šire, na naslovnoj strani je objavio:

"Ja sam crnogorski nacionalista i Srbi ne mogu da jedu kod mene",

Foto: Vesna Anđić

poručio je sa Njeguša, rodnog sela Petra Petrovića Njegoša, Milo Kadija, vlasnik Etno-sela "Kadmi", nakon što je izbacio Veselinku Rajković, njeno petoro maloletne dece i monahinju Mitropolije crnogorsko-primorske Srpske pravoslavne crkve.

Nakon odlaska na more i posete manastira na Prevlaci, sa decom i njihovom verskom učiteljicom, Veselinka Rajković odlučila je da se vrate preko Njeguša, kako bi udovoljila želji dece da posete etno-selo, koje su ranije često gledala samo na televiziji.

"Svi zajedno uđosmo u restoran 'Kadmi'. Deca su bila gladna i umorna od puta. Zatekli smo kuvaricu, koju smo pitali služe li kačamak. Rekla je služe, ali mora da se sačeka malo duže dok se pripremi. Bila je prijatna prema nama. Međutim, u tom trenutku je iza nas ušao neki tada nepoznat čovek i rekao je: 'Za vas ovdje nema obroka'", priča Veselinka.

U prvom trenutku Veselinka je pomislila da se neko šali. "Okrenem se i vidim čoveka koji je bio potpuno ozbiljan i gledao je u versku učiteljicu moje dece, koja je bila u crkvenoj odori. Upitao je veroučiteljicu, kao da je znao odgovor: 'Vi radite za srpsku crkvu?', na šta mu odgovori: 'Radim.' Rekao je: 'Za vas ovde nema hrane, ovde je sve crnogorsko.'"

Naša redakcija je juče u više navrata pokušavala da stupi u kontakt sa Kadijom, ali bezuspešno, pa stoga prenosimo njegovu izjavu koju je dao listu "Vijesti", potvrdivši da je izbacio iz svog restorana monahinju i majku sa petoro dece.

"To se desilo zato što mi je bilo milo. Napiši da sam crnogorski nacionalista, i da Srbi ne mogu da jedu kod mene", navode "Vijesti" uz napomenu da je razgovor kratko trajao i "uz psovku i niz pogrdnih naziva za kaluđere i monahinje Srpske pravoslavne crkve, Kadija je spustio slušalicu...".

Potpredsednik Političkog saveta Srpske liste Igor Jaramaz za "Politiku" kaže da "slučaj crnogorskog nacionaliste Mila Kadije" obavezuje svakog srpskog političara, "jer mržnja, koje ne samo da se ekstremni crnogorski nacionalisti i šovinisti ne stide, već njome i ponose pred širokom publikom, rezultat je višedecenijske izgradnje crnogorskog nacionalno-državnog identiteta".

"Niko ne može biti bez odgovornosti za svoje postupke. Ovakvi slučajevi ne mogu proći uz familijarnu osudu i nastavak svega po starom. Srpska lista će odgovornim smatrati sve – one Crnogorce koji vrše ovakvo nasilje, ali i svakog Srbina koji u ovakvom otvorenom logoru igra ulogu redara", rekao je Jaramaz.

Narečeni ugostitelj Kadija za podgoričku "Pobjedu" kaže da Veselinka Rajković ne govori istinu, te da za to ima i svjedokinju.

– Nije tačno da ih je bilo ko izbacio, to može da posvjedoči i konobarica, koja je inače iz Srbije, i koja je razgovarala sa njima. One su došle i tražile srpsku cicvaru, na šta sam im odgovorio da kod nas ima samo crnogorskog kačamaka, ali da moraju sačekati bar sat i po – kazao je Kadija.

Prema njegovim riječima monahinja je nakon toga kazala da je "ovdje sve pola srpsko – pola crnogorsko", na šta sam reagovao riječima "ovo Boga mi nije, nego moje, i samo crnogorsko".

– Nudili smo im pršute, sira, priganica, meda, onoga što ima na Njegušima. Kod mene u restoranu nema pljeskavica, ćevapa i "srpskih mućkalica" – kazao je Kadija naglašavajući da su gošće same izašle iz restorana.

On je istakao i kako je u restoranu zaposlio čak osam radnika iz Srbije.

S posebnom pažnjom pratim urednički rad "Politike" na tekstovima dopisnika iz Podgorice. Zaključak: Nije čudo što je jeftino prodata ne zna se, još, kome.

Srbi i Bog: Šta ste me pitali?

GRAĐANI SRBIJE PETI su u Evropi po stepenu religioznosti, pokazala je globalna studija Galup internešenela. Religioznost u Srbiji daleko je iznad svetskog proseka, s obzirom na to da čak 77 odsto građana Srbije sebe smatra religioznima. Da su ih prosto pitali da li veruju u Boga, rezultati bi bili sasvim drugačiji. ◂

Videćemo ko je pre

"Ujka Vaso, zapiši molim te: Pera Kalenić da se vrati u službu sa satisfakcijom." (zaviruje u Vasinu knjigu) "Jesi li zapisao 'sa satisfakcijom'?" Branislav Nušić: *Gospođa ministarka*, šala u četiri čina, 1923, citirano drugi put u periodu sastavljanja vlade Ivice Dačića

Kad je svojevremeno Milan Panić izazvao Slobodana Miloševića, ovaj je poručio da će se videti ko je predsednik, a ko guverner. Izreka se vratila u drugom obliku.

Tokom desetosatne skupštinske sednice, na kojoj se znalo da je osigurana dovoljna parlamentarna većina za izbor nove vlade Srbije, izgledalo je da se politički konflikt premešta na Narodnu banku Srbije. Rasprava o guverneru i finansijskom sektoru počela je pre te sednice. Povod za to: naprednjačka priprema terena da na mesto guvernera dođe njihova Jorgovanka Tabaković i Dinkićeva izjava tokom prethodne skupštinske sednice o tome da ►

mijer, a ko guverner

POLAGANJE ZAKLETVE: Vlada Ivice Dačića fotografije: Tanjug

Dvanaesti kabinet

- Predsednik Vlade i ministar unutrašnjih poslova Ivica Dačić
- Prvi potpredsednik Vlade zadužen za odbranu, bezbednost i borbu protiv korupcije i kriminala i ministar odbrane Aleksandar Vučić
- Potpredsednik Vlade i ministar rada, zapošljavanja i socijalne politike dr Jovan Krkobabić
- Potpredsednica Vlade za evropske integracije Suzana Grubješić
- Potpredsednik Vlade i ministar spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacija dr Rasim Ljajić
- Ministar finansija i privrede mr Mlađan Dinkić
- Ministar spoljnih poslova Ivan Mrkić
- Ministarka regionalnog razvoja i lokalne samouprave mr Verica Kalanović
- Ministar saobraćaja Milutin Mrkonjić
- Ministar građevinarstva i urbanizma mr Velimir Ilić
- Ministar pravde i državne uprave Nikola Selaković
- Ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Goran Knežević
- Ministar prosvete, nauke i tehnološkog razvoja prof. dr Žarko Obradović
- Ministarka zdravlja prof. dr Slavica Đukić Dejanović
- Ministarka energetike, razvoja i zaštite životne sredine prof. dr Zorana Mihajlović
- Ministar kulture i informisanja Bratislav Petković
- Ministar prirodnih resursa, rudarstva i prostornog planiranja prof. dr Milan Bačević
- Ministarka omladine i sporta prof. dr Alisa Marić
- Ministar bez portfelja dr Sulejman Ugljanin

Šoškić nije dobro obavljao svoj posao, da je "bez obzira na saznanja o dubiozama u Agrobanci, Privrednoj banci Beograd i Razvojnoj banci Vojvodine odlučio da zažmuri da se tokom izborne kampanje ne bi zamerio DS-u odnosno Borisu Tadiću..."

U Dačićevom ekspozeu ta tema je zauzimala značajno mesto:

"Naša situacija je slična analizi koju opisuje nobelovac Krugman: imamo veliki broj ljudi koji ne rade ili nedovoljno rade, imamo kapacitete koji nisu uposleni, prirodne resurse koji nisu iskorišćeni i imamo uplašene investitore i finansijski sektor koji nije dovoljno u funkciji privrednog razvoja. Moja kritika finansijskog sektora, koja je uzburkala javnost, upravo je bila poruka da on mora biti više u funkciji oživljavanja privrede. Stalno slušamo tvrdnje kako je naš finansijski sektor stabilan, a u međuvremenu nam se privreda urušava i propada..."

Čedomir Jovanović je sa skupštinske govornice rekao da predstavnici nove vlasti kritikama guvernera Narodne banke Dejana Šoškića direktno utiču na stabilnost finansijskog sistema.

Poslanici DS-a su branili nezavisnost institucije guvernera NBS-a, koji po Zakonu o NBS-u može biti smenjen tek kad Savet guvernera odluči da je on ugrozio osnovne ciljeve NBS-a, "nestručnim i nesavesnim obavljanjem funkcije i ozbiljnim propustima u donošenju i izvršavanju odluka".

Dačić je, međutim, obelodanio da je Šoškićevu smenu spremala i Demokratska stranka dok je bila na vlasti: "Hteli smo zajedno da ga smenimo, to su hteli i ovi drugi, a sada ga vi branite..."

Od uvođenja višestranačja bila je prilično nesigurna guvernerska stolica, u kojoj su nekada sedeli Đorđe Vajfert (1890–1902. i 1912–1926) i Ignjat Bajloni (1928–1934). U prvih deset godina u njoj su se smenili Dušan Vlatković, mr Vuk Ognjanović, Borisav Atanacković, prof. dr Dragoslav Avramović, Dušan Vlatković. Posle oktobra 2000. na mesto guvernera, nakon Dušana Vlatkovića došao je Mlađan Dinkić, koji je smenjen u parlamentu 2003. Njega je nasledila Kori Udovički, koja je upravljala NBS-om samo sedam meseci, jer je i nju Skupština razrešila s obrazloženjem da je izabrana na falsifikovanom skupštinskom glasanju.

Tokom Koštuničine vlade na čelo NBS-a je 2006. došao Radovan Jelašić, koji se 2010. godine povukao sa te funkcije nakon isteka mandata mada je Mlađan Dinkić izjavio da je Jelašić "zamoljen da ode". Formalno gledano, Jelašić je na funkciju guvernera izabran na osnovu prethodnog ustava i po tome mu je mandat trajao do 2010. Međutim, pošto je guverner reizabran posle donošenja Ustava Srbije 2006, mogao je da ostane na toj funkciji do 2012... Pre Jelašićevog izbora vođena je, inače, velika rasprava u javnosti o neophodnosti da guverner mora da bude samostalan u obavljanju monetarne vlasti i imun na političke pritiske.

Rasprava o tome se razgoreva i posle skupštinske sednice.

Ove nedelje Apel za odbranu vladavine prava u Srbiji uputila je grupa aktivista NVO i civilnog društva, u kome se kaže: "Procedura utvrđena Zakonom o NBS služi kao jemstvo nezavisnosti guvernera... Donošenjem novog Zakona o NBS-u sa ciljem smene guvernera, vladajuća većina bi u potpunosti obesmislila položaj svih nezavisnih institucija i regulatornih tela... Novi zakon o ministarstvima koji grubo narušava postojeće propise o imenovanju i razrešenju službenika na položaju je još jedan dokaz da Vlada Srbije ima nameru da u potpunosti pogazi pravni sistem države i uvede partijski voluntarizam kao jedini kriterijum odlučivanja."

Apel su potpisali Danica Popović, Vojin Dimitrijević, Vesna Rakić Vodinelić, Jovo Bakić, Borka Pavićević, predsednik NUNS-a Vukašin Obradović, Lazar Stojanović, Sonja Biserko, Miljenko Dereta, Fond za humanitarno pravo, Inicijativa mladih za ljudska prava, Žene u crnom, Labris, i druge mnogobrojne nevladine organizacije i pojedinci.

DEMOGRAFSKO URUŠAVANJE: Svoj ekspoze Ivica Dačić, koncipirao je tako da se uzdrži od konkretnog definisanja ciljeva vlade, što možda ima veze sa onom rečenicom Ace Popovića koju je u nekom intervjuu citirao novi ministar kulture i informisanja Bratislav Braca Petković: "Ako ste na pare mislili, tetka Rado, ja para nemam..."

Dačić se zato trudio da ubedljivo opiše teško socijalno i privredno stanje. Kao prvi dalekosežno najdramatičniji problem označio je demografsko urušavanje Srbije: " Od ukupno 4706 naselja u Srbiji u 1140, odnosno u 24,2 odsto od ukupnog broja naselja u Srbiji u 2010. godini, nije rođeno nijedno dete. Od 165 opština u Srbiji bez Kosova i Metohije, samo u osam je zabeležen pozitivan prirodni priraštaj: u Grockoj, na Zvezdari, u Novom Sadu, Sjenici, Novom Pazaru, Tutinu, Bujanovcu i Prešev u... Podatak da se u Srbiji svake godine rodi četrdeset hiljada beba manje nego što je broj

U SKUPŠTINI OD SUMRAKA DO SVITANJA:
Dragoljub Mićunović; Aleksandar Vučić i Dragan Šutanovac; Čedomir Jovanović; Nebojša Stefanović i Jorgovanka Tabaković; Patrijarh srpski Irinej i crkveni velikodostojnici; Mlađan Dinkić

umrlih, treba da bude poslednje upozorenje za uvođenje vanrednih mera u ovoj oblasti...”

Rekao je da ekonomska politika koju će on kao premijer zastupati, neće pozivati na štednju i stezanje kaiša građana, čiji je životni standard u prethodnom periodu doživeo drastičan pad: “Prosečna neto plata je pala na oko 340 evra, u čemu nas je pretekla čak i Albanija. Stopa nezaposlenosti je već daleko prešla 20 odsto.

Danas je Srbija možda jedina zemlja u Evropi u kojoj je otprilike isti broj onih koji primaju penzije i onih koji rade. Struktura zaposlenih je vrlo nepovoljna. Svega pola miliona ljudi učestvuje u stvaranju nove vrednosti, u realnoj proizvodnji, ostatak je u granama koje se bave preraspodelom, kao što su trgovina i finansije, i nadgradnjom, kao što su državna uprava, školstvo itd.

Najviša cena kapitala, najnestabilniji kurs, najviša stopa nezaposlenosti, najmanja prosečna plata, nedovoljni podsticaji izvoznicima, najmanje subvencije u poljoprivredi u regionu, svakodnevno umanjuju konkurentnost naših preduzeća i kredibilitet Srbije.”

SAVET ZA OPORAVAK: Najavio je da će on, kao predsednik Vlade, formirati Nacionalni savet za ekonomski oporavak, koji će okupiti najsposobnije, najstručnije i najuspešnije što Srbija ima u oblasti privrede i finansija.

Taj savet podseća na Nacionalni savet za investicioni plan koji je formirao bivši predsednik Srbije Boris Tadić, a koji je Ustavni sud proglasio neustavnim zbog adrese na kojoj je formiran.

Kao oblasti koje imaju komparativnu prednost i od kojih treba da počne novi investicioni ciklus, Dačić je pomenuo pre svega poljoprivredu i prehrambenu industriju, energetiku i infrastrukturu.

Rekao je da država i finansijski sektor treba da imaju odlučujuću ulogu u pokretanju nacionalne ekonomske mašine. Naglasio je da je nivo zaduženosti u Srbiji u odnosu na ukupan društveni proizvod mnogo manji nego u drugim evropskim zemljama, ali da naš problem nije u stepenu zaduženosti, već u malom društvenom proizvodu koji i dalje pada....

Podsetio je na to, a to podsećanje obavezuje vladu, da se “mi danas ponovo nalazimo pred izazovima reindustrijalizacije koja mora da obezbedi optimalno restruktuiranje naše privrede”.

Kad je na kraju ekspozea pročitao spisak ministarstava, videlo se, kako je primetila jedna ►

Povratak na model švedskog standarda

Ivica Dačić je u svom ekspozeu najkonkretniji bio u kritici dosadašnje monetarne politike, što definitivno osnažuje pritisak na guvernera NBS Dejana Šoškića

Iako se promotivni, rečiti ekspoze novog premijera Vlade Srbije, Ivice Dačića, u Skupštini Srbije (26. jula), pre svega može oceniti kao populistički, eklektičan i protivrečan dokument, koji je sačinjen po starom pravilu "od svega pomalo, za svakog ponešto", on ima svoju osnovnu ideološku intonaciju koja se može sintetizovati u hipotezu "povratka na model socijalne države", to jest povratka na "model švedskog standarda".

Dačić, uostalom, to i sam ističe, uveren da je to danas svetski trend: "Ulogu države shvatam kao potrebu da se pomogne i građanima i privredi i svim drugima kojima je pomoć potrebna", "pravda, jednakost za sve, pogotovu za one koji su u vremenima tranzicije ostali bez posla i prihoda za život, biće prioriteti ove vlade", itd.

U tom smislu ovaj ekspoze lepo bi zvučao i na svakom plenumu nekog "cekaja" iz vremena samoupravnog ili evrosocijalizma, a bio bi prihvatljiv i na svakom socijaldemokratskom skupu pre tridesetak godina, kada je bio u modi koncept "države blagostanja" (*welfare state*). Istina je da se o povratku na neki sličan model ekonomske politike, pa i države, ponovo raspravlja u svetu, ali ne baš u onim zemljama koje, poput Srbije, imaju pre svega problem velikog budžetskog deficita, to jest država u kojima ni malu, to jest nedovoljnu socijalnu potrošnju nema ko da finansira. A realna "država blagostanja" mnogo košta, zato je i bila napuštena, čak i u Švedskoj, kada je švedska industrija počela da gubi svetsku utakmicu.

Premijer Dačić, međutim, u svom ekspozeu naglašava: "Sve ono što je u Srbiji zapostavljeno, zaboravljeno, zloupotrebljeno, odbačeno, a vredno, mora da se vrati na svoje zasluženo mesto. Neki čitavi delovi Srbije moraju da ožive. Da dobiju infrastrukturu, privredu, radna mesta i postanu mesta u koja će se ljudi vraćati. Ne tamo da umru, nego da bi tamo živeli."

OBNOVA I UVEĆANJE: Dačić se, dakle, vraća na koncept "države koja svima pomaže", koja naciji pomaže da se fizički obnovi i uveća, koja održava opstanak napuštenih sela i zapuštene provincije, koja u načelu pomaže "i privredu i građane", naročito siromašne radnike, seljake i tranzicione gubitnike (nezaposlene), zadržava u državnom vlasništvu ceo privredni javni sektor (neće se privatizovati EPS, PTT, ŽTP, Aerodrom), suočava se sa "izazovom reindustrijalizacije" kako bi Srbija imala "svoju privredu i svoje radnike", odvaja ogromna sredstva za ulaganja i podsticaje u poljoprivredi, kako bi Srbija postala "bašta Evrope", traži od finansijskog sektora da "pomognu" razvojnim investicijama, od centralne banke fiksni devizni kurs dinara, od privrednika da isplaćuju plate i ne iznose kapital u inostranstvo, vraća bolesnima besplatno zdravstvo i tako redom. Dačić tako vidi i ulogu vlade koja će sve to osigurati "socijalnim dogovorom" sa poslodavcima i zaposlenima, a dogovor sa penzionerima je već postignut, da se ne zamrzavaju ničija primanja, pa ni njihova.

Najtugaljivije je pitanje je da li premijer Ivica Dačić svojim promocionim govorom ne samo zagovara model socijalne države, nego i poziva na zaustavljanje tranzicionog procesa, kada kaže: "Promene društvenog poretka nisu dale očekivane rezultate. Srbija je i dalje zemlja izneverenih očekivanja i propuštenih prilika. Učinjene su krupne greške, neke i kriminalne prirode u privatizaciji društvene svojine, upropašćeni su ogromni privredni potencijali zemlje. Stupili smo u sveopšte siromaštvo i pad životnog, ekonomskog, kulturnog i civilizacijskog standarda srpskog društva."

Naime, u ovom stavu postoji jedna opasna mešavina ideološke manipulacije i gole poluistine. Jer, ne može se baš reći da Dačić poziva na povratak u socijalizam, ali se može izvući zaključak da kapitalizam ipak nije za Srbiju, to jest neko može razumeti da zapravo privatizacija sama po sebi upropašćava ogromni privredni potencijal zemlje. Kao da taj potencijal nije bio upropašćen još pre privatizacije. Istina, premijer Dačić ovde navodi da su u tranzicionom procesu "učinjene greške", ali se stiče utisak da misli na istorijsku grešku.

Svemu tome uprkos, a to je u suštini i glavna vest iz ekspozea Ivice Dačića, Vlada će tražiti nastavak pregovora sa Međunarodnim monetarnim fondom i Svetskom bankom, jer i novi premijer je svestan da zasad moramo sarađivati i sa starim kapitalizmom, kako bismo izašli iz finansijskog bunara. Tu očigledno može doći do problema, jer nije jasno da li će MMF-u socijalističko-narodnjačka konstrukcija ekonomske politike biti prihvatljiva, ne sa ideološkog stanovišta, nego u pogledu održivosti.

LAŽNA DILEMA: Ono u čemu je Ivica Dačić sasvim u pravu jeste to poslanica LDP-a, da u njemu nema ni "r" od reindustrijalizacije. Nekoliko opozicionih poslanika je dokazivalo da je bilo pakovanja resora prema slici ministra – da je ekologija razdvojena od prostornog planiranja i pripojena energetici, ova razdvojena od rudarstva, a da je infrastruktura pomenuta u opisu posla čak tri ministra (Milutina Mrkonjića, Velje Ilića i Milana Bačevića)...

SPISAK LEPIH ŽELJA: Poslanici DS-a, LDP-a, LSV-a, SPO-a, DSS-a i SVM-a nisu glasali za predloženi kabinet i ekspoze su opisivali kao spisak lepih želja bez konkretnih mera za realizaciju ciljeva vlade. Šef poslaničke grupe DS-a Dragoljub Mićunović je rekao da je ekspoze rezultat nespojivih kompromisa neoliberlanog i socijalističkog koncepta, a poslanički klub SPO-DHSS da je mandatarovo govor "kontradiktorna bajka".

Demokratska stranka Srbije je ocenila da se radi o dokumentu koji je obuhvatio 20 ili 30 tema, te da se ne može naslutiti šta će vlada izabrati za prioritete. Funkcioner DSS-a Slobodan Samardžić konstatovao je da je ekspoze pun nepomirljivih stavova: "Ne možete ući u EU ni dobiti pregovore o pristupanju ako ne priznate Kosovo – to dvoje ne idu zajedno, morate se opredeliti za jedno. Ne možete razvijati odnose s Vojvodinom tako što ćete poštovati i Ustav i Statut, ne ide to zajedno – Statut je neustavan... Ne možete negovati regionalne odnose na bazi poštovanja suvereniteta jer neki od suseda ne priznaju suverenitet Srbije time

OCENE U SUPROTNOSTI SA MMF-om: Ivica Dačić

da je "dilema razvoj ili štednja – lažna i da je Srbiji potrebno i jedno i drugo". Dakle, štednja na budžetskim troškovima, a održavanje i povećavanje građanske i investicione potrošnje. Međutim, fiskalnu konsolidaciju, kao pretpostavku takve razvojne politike, teško je zamisliti bez novog aranžmana sa MMF-om. To se potom videlo i prilikom prvog susreta Mlađana Dinkića, u funkciji novog ministra finansija i privrede, sa delegacijom Svetske banke u Beogradu, kada se razgovaralo o zajmu za pokriće budžetskog deficita u visini od oko 400 miliona dolara – jer je odgovor da, ali posle sporazuma sa MMF-om.

Ivica Dačić je u svom ekspozeu najkonkretniji bio u kritici dosadašnje monetarne politike, što definitivno osnažuje pritisak na guvernera NBS Dejana Šoškića. U tom pravcu on je rekao: "U poslednje vreme došlo je do drastičnog slabljenja nacionalne valute. Nacionalna valuta je, u odnosu na septembar 2008. godine, doživela pad vrednosti od 53 odsto. Plate i penzije su obezvređene, rate stambenih i drugih kredita građana višestruko su uvećane, a i bilansi mnogih preduzeća trajno oštećeni.

Apsurdno je da je to period u kome su devizne rezerve višestruko uvećane. Država jednostavno ne može pred tim da zatvori oči. Neuspeh u odbrani nacionalne valute koji su doživele Narodna banka i Vlada Srbije kao direktnu posledicu imao je osiromašenje građana Srbije i naše privrede.

Srbiji je potreban plan za stabilnu nacionalnu valutu. Taj plan mora biti rezultat koordinisane i zajedničke politike Vlade, monetarnih vlasti i privrede. Efikasnije korišćenje instrumenata monetarne politike, aktivnije privlačenje stranih investicija, sprečavanje odliva deviza sivim kanalima, rad sa našom dijasporom, destimulisanje nepotrebnog uvoza, podsticaj preduzećima koja svojim radom supstituišu uvoz i ozbiljna izvozna strategija najvažniji su elementi ovog plana."

Problem sa ovim premijerovim ocenama je u tome što su one u direktnoj suprotnosti sa vladajućim pristupom finansijskoj krizi u okviru MMF-a (naročito kada su male zemlje u pitanju), što je indirektno nagovestio Bogdan Lisovolik, stalni predstavnik MMF-a u Beogradu, u izjavi za "Politiku" (31. jul), kada je negativno kvalifikovao pripreme za promenu zakona o Narodnoj banci Srbije: "Veoma smo zabrinuti zbog mogućih izmena Zakona o Narodnoj banci Srbije ili drugih koraka koji bi mogli da ugroze nezavisnost NBS."

Na kraju treba primetiti da su prva reagovanja na premijerski ekspoze Ivice Dačića na početku mandata bila prilično konfuzna, što se može objasniti ne samo doista teškim ekonomskim prilikama u kojima se Srbija nalazi, nego i duboko ukorenjenim shvatanjem da je model socijalne države kod nas "bez alternative", pogotovu što je zapisan i u Ustav.

DIMITRIJE BOAROV

što priznaju Kosovo..."

Nenad Čanak, lider Lige socijaldemokrata Vojvodine, smatra da Dačićeva vlada po sastavu liči na vladu Mirka Marjanovića, formiranu 1998. godine, a da je ljudima koji je danas čine tada bio zabranjen ulaz u EU: "Zar ne mislite da je trebalo napraviti oštriji iskorak iz tih koordinata, a ne da napravite ovakav spisak želja?"

Savez vojvođanskih Mađara se takođe izjasnio da će glasati protiv vlade, međutim, saopštio je da ekspoze mandatara predstavlja novinu po tome što se u njemu po prvi put govori realistično, pa nije isključio mogućnost saradnje sa novom vladom.

"BIVŠI REŽIM": Na opozicione kritike tokom skupštinske sednice uglavnom su odgovarali poslanici Srpske napredne stranke, napadajući "bivši režim" mada je u sadašnjoj vladi osam ministara iz prethodne vlade.

Tu se otkrivala jedna kontroverza. Ivica Dačić, čija je Socijalistička partija još 2004. prešla put političkog pomirenja sa DOS-ovcima, i koji je 2008. potpisao Deklaraciju o političkom pomirenju s Demokratskom strankom u ekspozeu naglašava: "Ne želim i neću da se bavim podelama, bilo aktuelnim, bilo onima iz devedesetih godina, niti rascepima u periodu komunizma, ni podelom na partizane i četnike, ne zanimaju me dinastičke podele, niti podele na starosedeoce i došljake, na građanske ili nacionalne struje, niti podele na osnovu nacionalne pripadnosti ili verskog opredeljenja... Ova Vlada Republike Srbije biće vlada za budućnost, ►

Na opozicione kritike tokom skupštinske sednice uglavnom su odgovarali poslanici Srpske napredne stranke, napadajući "bivši režim", mada je u sadašnjoj vladi osam ministara iz prethodne vlade. Naprednjaci u novom evropskom odelu pretenduju da baštine "evropske tekovine srpskog oktobra", što demokrate smatraju svojom baštinom. Oni prete diskontinuitetom i kunu se u kontinuitet s prethodnom politikom u isto vreme

a ne vlada okrenuta prošlosti."

Međutim, to gradivo nisu savladali naprednjaci, koji u novom evropskom odelu pretenduju da baštine "evropske tekovine srpskog oktobra", što demokrate smatraju svojom baštinom. Oni prete diskontinuitetom i kunu se u kontinuitet s prethodnom politikom u isto vreme. Tek treba da pokažu pravo lice: uopšte ne liče na stare naprednjake Milana Pirićanca, Milutina Garašanina, Stojana Novakovića i Čedomilja Mijatovića čije su ime uzeli, a Šešeljevi radikali, čijeg su se imena odrekli, tvrde da ni to više nisu – sem kad im se omakne.

Poslanik SNS-a Momir Stojanović je, na primer, u poodmaklim časovima rasprave grubim rečima opisao oktobarske promene 2000. u Srbiji. Prošlo je izvesno vreme dok su poslanici LDP-a u govorniku prepoznali penzionisanog generala Momira Stojanovića ("sada nema brkove") i podsetili ga da je njega na mesto bivšeg šefa VBA postavila postoktobarska vlast (koja ga je kasnije i penzionisala, zbog čega on, sudeći po medijskim izveštajima, tuži državu).

Na toj sednici čuo se eho rasprava sa prethodne sednice o Zakonu o osnovama uređenja službi bezbednosti, kojim je predviđeno da predsednik Republike imenuje i razrešava sekretara Saveta za nacionalnu bezbednost, kao i rasprava o dopunama Zakona o vladi, kojim se omogućuje brza smena funkcionera koji imaju javna ovlašćenja, što nije ništa drugo do raščišćavanje terena za deobu političkog plena.

Najoštriji duel izbio je između šefa poslaničke grupe Liberalno-demokratske partije Čedomira Jovanovića i Aleksandra Vučića, u tom trenutku kandidata za prvog potpredsednika Vlade zaduženog za odbranu, bezbednost i borbu protiv korupcije i kriminala i ministra odbrane. "Kada šef partije preuzme kontrolu nad službama bezbednosti, a pri tom nema nikakvog iskustva u tim poslovima, rezultat će biti kao i devedesetih godina", rekao je Jovanović i naglasio da će "Srbija biti jedina zemlja u Evropi u kojoj će šef partije da koordinira službe bezbednosti".

Vučić je odgovorio da je pročitao bar neku knjigu više od Jovanovića i da bi voleo da vidi za koju je oblast Jovanović stručan i sa kojih pozicija kritikuje bilo kog ministra. Nakon nekoliko replika, Jovanović je rekao da će izaći iz sale, a na to mu je Vučić poručio da ga razume što odlazi jer ide na avion, nazad na grčko ostrvo Mikonos, te da bi plaže i more trebalo da budu dostupni i običnom narodu, a ne samo Jovanoviću.

"Nemojte da vas podsećam šta ste radili od 2000. pa na ovamo. Gde vaša stopa prođe iznikne zebra. Nismo se uplašili ni vaših kumova iz Šilerove i nikad nemojte pomisliti da ćemo da vas se plašimo i da nećemo da vam odgovaramo", rekao je Vučić Jovanoviću.

"Kada svako bude imao vinariju u podrumu svoje kuće kao što vi imate, onda možete meni da zamerite što odlazim na mesto gde bi mnogi građani želeli da idu", odgovorio je Jovanović Vučiću.

Šef poslaničkog kluba DS-a Dragoljub Mićunović poručio je vladajućoj većini da se u odnosima sa budućim predsednikom Vlade, sa kojim je, kako je naglasio, dobro sarađivao, ništa neće promeniti, ali da će se promeniti to što sada u skupštini nastaje "atmosfera bahatosti i sile". Rekao je da je zadatak vlade da se ta atmosfera promeni. "Ako hoćete da stvorite sliku demokratskog parlamenta, vi ste za njega odgovorni, a ne opozicija. Nije dobro da se posle ekspozea kandidati za ministre javljaju da repliciraju poslanicima..."

Novoizabrani predsednik Skupštine, mladi naprednjak Nebojša Stefanović, obećavao je uvažavanje opozicije.

Niz prigovora na osnovu poslovnika tokom te rasprave oko dva sata ujutru stvorio je utisak da se parlament raspao. Poslanici opozicije su tražili da se sednica prekine i završi sledećeg dana u normalnim uslovima, kada mandatar i ministri budu u sali.

O GLASANJU I PREGLASAVANJU: Ivica Dačić se vratio u dvoranu i pozvao poslanike parlamentarne većine da se uzdrže od najavljenih diskusija i da omoguće da opozicija kaže šta ima o vladi. Uz opasku da je za petak u 10 sati već bila zakazana primopredaja dužnosti, on je rekao da je njemu svejedno kada će se glasati jer on je na vlasti i ovako i onako – i u sadašnjoj i u budućoj vladi.

Podsećao je prisutne na to da su ga pri izboru druge Koštuničine vlade molili da posreduje kod Tomislava Nikolića da odustane od rasprava kako bi vlada bila izabrana u ustavnom roku...

U petak 27. jula u 4:39 ujutru završena je desetosatna rasprava u Skupštini Srbije. Dvanaesta vlada od uvođenja višestranačja 1990. izabrana je tog dana u podne. Formirana je 82 dana nakon republičkih izbora, 30 dana od kako je lider socijalista Ivica Dačić dobio mandat od predsednika Srbije Tomislava Nikolića i 32 dana pre isticanja zakonskog roka.

Poslanici su glasali prozivkom – za izbor vlade su se izjasnila 142 poslanika, protiv 72, a 26 poslanika je odsustvovalo.

Za novu vladu glasali su poslanici Srpske napredne stranke, Nove Srbije, koalicije koju predvodi SPS, poslanici Ujedinjenih regiona Srbije, Stranke demokratske akcije, Socijaldemokratske partije Srbije i Narodne partije.

Sledećih dana novi ministri su preuzimali dužnost uz kurtoazne izjave, a najsrdačnije su se jedan drugom obratili bivši ministar spoljnih poslova Vuk Jeremić i novi ministar Ivan Mrkić.

Dačićeva vlada započinje mandat sa značajnom parlamentarnom većinom, koja je osigurava od slučaja da je napusti jedan od manjih partnera. Premijerova partija, prevrtljiva u pregovorima, a lojalna u koalicijama, u vladi nema većinu, što nije uobičajeno. Prema jednoj studiji Slaviše Orlovića, u evropskoj koalicionoj praksi najvećoj partiji pripadalo je mesto premijera u 214 od 268 proučavanih slučajeva. Naprednjaci, koji su prilikom sastavljanja vlade pokazali iznenađujuću fleksibilnost, a prilikom rasprave o njoj višak netrpeljivosti prema kritičarima, polažu nadu u to da će vlada funkcionisati striktno po obimnom koalicionom sporazumu, čiji je celokupni sadržaj obuhvaćen Dačićevim ekspozeom. Predsednik Srbije Tomislav Nikolić izjavljuje da će vlada odlučivati konsenzusom, mada vlada po zakonu odlučuje većinom glasova ministara. Prvi potpredsednik vlade Aleksandar Vučić izjavljuje na RTS-u da naprednjaci mogu da dozvole da najviše dva puta budu preglasani u vladi... ◂

Milan Milošević

Nadzor na službama bezbednosti

Prepakivanje Udbe i novi Leka

Treba li svaki put kad neko napravi vladu u Srbiji donositi nove zakone, sve ne bi li se tajne službe stavile isključivo pod kontrolu vladajuće koalicije? To da je značaj policije i službi bezbednosti u Srbiji tradicionalno precenjen političkoj klasi ne znači ništa: oni bi da budu sigurni, za svaki slučaj. To je porazno za demokratiju i politički život, ali je i dalje neizbežno – ko zna dokle

MINISTAR I NAČELNIK GENERALŠTABA:...

KAD BUDETE U četvrtak otvorili ove novine, Vlada Ivice Dačića i njegovih koalicionih partnera (SNS, URS itd.) sedeće i odlučivaće o novom direktoru Bezbednosno informativne agencije. To što Saši Vukadinoviću petogodišnji mandat još nije sasvim iscurio, nije bitno; u BIA su od maja svesni da im sledi novi direktor – ko god pobedio i sastavio vladu. Favorit po medijima je Nebojša Rodić, generalni sekretar Predsednika Nikolića. I to je svejedno: koga god doveli, biće provereno njihov; nije Udba mačji kašalj. Taj g. Rodić možda i nije loš izbor – ako je o njemu reč, jer se čuje da je bio upetljan u krađu glasova 1996, što bi moglo značiti da je pouzdan, da zna koliko je sati i otkud vetar duva i da neće imati kojekakve nepotrebne ideje. To je kadrovsko rešenje, dakle, manje značajno od nečeg drugog što se usput događa; to može svako, a Aleksandar Vučić već je svečano obećao da će novi Direktor biti "odličan pravnik", iz čega – kaže on – sledi da će kao pravnik voditi računa o zaštiti ljudskih prava itd. Dobro, kad on kaže.

ISPUNJAVANJE SNOVA: Srbija se, međutim, ovde suočava sa jednim drugim problemom, većim od toga ko će biti Direktor čega. Tu se treba vratiti malo unatrag, u veselu istoriju Srbije. Demokratska je stranka u svojoj aroganciji, sve u veri da će na vlasti biti doveka, bila rešila da napravi onaj njihov zlosretni Savet za nacionalnu bezbednost, ne naučivši ništa iz sudbine onog Đinđićevog Saveta za državnu bezbednost iz koga su sve ključne informacije curile pravo u Zemun i Legiji Ulemeku. Nije ovde reč o kadrovskoj politici, mada su imali sve razloge da ne veruju Bracanoviću; ovde je reč o Ustavu, zakonima i državnoj bezbednosti na najvišem nivou javnog interesa. Uredne države jako vode računa da ne stavljaju sva bezbednosna jaja u istu korpu, što je princip koji je kod nas nepoznat. Te stvari drže se odvojeno: unutrašnja bezbednost je jedno, vojna drugo, a spoljna treće. Još urednije države izdvajaju agencije za elektronski nadzor i špijunažu kao posebna tela pod vladinom kontrolom, izvan postojeće strukture službi (NSA u SAD, GSHQ u Britaniji itd.), pa kome nešto treba, neka izvoli ispostaviti obrazložen zahtev. U ovoj situaciji koju imamo, BIA (i Vojska, ali u ograničenijem obimu) slušaju koga hoće; bez propisnih sudskih rešenja itd; to se dade naslutiti iz podataka koji su nedavno izašli u javnost.

Najveći paradoks u Srbiji (i SRJ pre toga, još od Miloševića) je da je Ministarstvo spoljnih poslova zaobiđeno ili zanemareno u toj strukturi moći. Nema strategije bezbednosti i odbrane bez procene pretnje koja je bez Ministarstva spoljnih poslova nemoguća. To je Ministarstvo nekada imalo jako dobru spoljnu obaveštajnu službu SID (Služba za informacije i dokumentaciju), ali je ta Služba praktično ukinuta i usisana u Udbu Miloševića, Stanišića i Radomira Markovića. Tako sada imamo ono što nije dobro: jednu Agenciju (BIA) koja obuhvata i unutrašnju bezbednost i spoljni obaveštajni rad;

Bogoljub Milosavljević: opčinjenost službama

Ta opčinjenost tajnim službama postoji i dalje. To je zato što su službe još uvek moćno političko oruđe. Normalno je onda da predsednik imenuje onoga koga hoće na takva "koordinatorska" i slična mesta. Tako se stiče uticaj na operativni rad. To što nemamo kontrolu nad službama kroz odgovarajući skupštinski odbor samo će dalje olakšati položaj izvršne vlasti koja je sada postavila svog čoveka na čelo tog Odbora. Dugo se, još za vreme Borisovo, oklevalo sa osnivanjem posebnog odbora za kontrolu, pa sada imamo ovo što smo dobili. Da bi ta parlamentarna kontrola bila ozbiljna, potrebno bi bilo uvesti još neka ozbiljna pravila, a to je opet pitanje jedne fine i duge tradicije, poput one engleske trave koja se šiša i zaliva petsto godina.

... Aleksandar Vučić i Ljubiša Diković fotografije: A. Anđić

Zoran Dragišić: prvo Ustav!

Ovaj Zakon o nadležnostima nad službama bezbednosti naravno da je bio neustavan i kad je donet. Taj zakon apsolutno stoji izvan našeg pravnog poretka, koji takođe ne postoji. Da bi se ta stvar uradila onako kako to rade civilizovane zemlje, bilo bi potrebno pre svega promeniti Ustav. Savet za nacionalnu bezbednost i njegove nadležnosti trebalo bi da se definišu Ustavom. Zemlje sa ovakvim predsedničkim sistemom to definišu u Ustavu. Ovaj zakon promenjen je jer su promenjene ličnosti, ali teško ćemo mi izaći iz ovoga gde smo ako svaki put kad se promene ličnosti, menjamo glupave zakone koje imamo. Ovako kako je – drugačije nije moglo jer su odnosi unutar SNS-a drugačiji od odnosa u DS-u i jasno je da je neka jaka ličnost iz SNS-a trebalo da preuzme sve te stvari, pa će Aleksandar Vučić biti to što će biti. Ono što mene čudi je precenjivanje te funkcije, jer po zakonu, sekretar nema nikakva ovlašćenja u odlučivanju Saveta; on jedino koordinira radom službi bezbednosti, ali to ne znači da on njima rukovodi; rukovode direktori službi. U rukama Aleksandra Vučića sada se stiče dosta realne moći i ovlašćenja: kao ministar odbrane ima pod svojom kontrolom dve od tri službe koje ova zemlja zvanično ima. Pošto će SNS postaviti direktora BIA, on će po prirodi stvari odgovarati šefu stranke Vučiću. Ako Vučić sada počne da ispunjava svoja obećanja o borbi protiv kriminala i korupcije, sa svim ovim ovlašćenjima, dobiće u meni velikog pristalicu.

Ali, postavlja se veliko pitanje: šta kad dođe sledeća vlada? Onda ćemo opet menjati zakon, onda ćemo opet sve prilagođavati nekoj novoj ličnosti. Ova vlada jedva se skupila pa nema većinu za promenu Ustava. Tako će biti sve dok se u ovoj zemlji ne uspostave institucije, a to neće biti pre nego što se donese novi Ustav i dok politički faktori ne odluče da se zemlja normalno uredi. Za sada je SNS najveća stranka, Vučić njen predsednik i to je to.

kao da nisu ništa naučili od reformi KGB-a i iz iskustva Državne bezbednosti iz najgorih vremena. Iako je bilo poluglasnih nagoveštaja iz BIA da će se spoljni obaveštajni rad izdvojiti u neku posebnu službu ili agenciju, to se nije desilo do sada.

A sada imamo sledeću situaciju: bivši Šešeljevi radikali, doduše okupani u evropskom koritu, ali još tuknu na isto, dobili su Predsednika i Vladu i sve što su ikada u svojim vlažnim snovima snevali. Prvo što im je palo na pamet – a tu se ne razlikuju od drugih stranaka – bilo je da stave nogu na službe bezbednosti. Policijom neka se bavi koalicioni pobednik Dačić, to je ionako navikao, ali prisluškivanja, dosijei, prljav veš, to blago iz bajki – to ide njima. Tako je odmah napravljena izmena dosadašnjeg Tadićevog zakona, inače ustavno sumnjivog, pa je to skrojeno za Aleksandra Vučića koji će, osim što je ministar odbrane i prvi potpredsednik vlade, biti još i "koordinator" bezbednosnih službi. Tako smo zakon krojen za Mikija Rakića prekrojili za Acu Vučića, ali sa većim ovlašćenjima – što je i bilo za očekivanje. Miki je bio tek "sekretar"; Aca je "koordinator", što po do sada ponuđenim objašnjenjima znači da daje zadatke, zavodi akcije, nadzire rad itd. svih službi: BIA, VBA i VOA (kolikogod ove vojne bile zanemarljive, nikad se ne zna: koga su zmije ujedale...). Tako smo na samome vrhu države, milostivo odobreno od Predsednika lično, stekli nešto zabrinjavajuće nalik na onu Oznu iz 1945. koja je obuhvatala sve poslove iz oblasti svake vrste bezbednosti, da bi se drugovi komunisti na vreme dozvali pameti i razdvojili je na KOS i Udbu, a od KNOJ-a napravili miliciju i SUP (SID tek nešto kasnije). Ni Milošević nije bio daleko od te ideje: već je bio skontao da napravi Ministarstvo državne bezbednosti (odatle termin "resor" za Državnu i za Javnu bezbednost) i da usisa i vojne službe, ali mu nije uspelo zbog unutrašnjih otpora (pre svega RDB, ali i Uprave bezbednosti Vojske).

NOVI LEKA: Tako se sada Aleksandar Vučić nalazi u situaciji da odoleva nemalom iskušenju – da bude novi Leka (zvani Marko) Ranković. Ne formalno, ali neformalne su mogućnosti poprilične: to omogućava iskustvo iz vremena Jovice Stanišića, Radomira Markovića, Rada Bulatovića, ali i Tadićevog tima s Mikijem Rakićem. Da bi bili sasvim sigurni, prekršili su i osnovno pravilo parlamentarne pristojnosti i na čelo Odbora za bezbednost postavili svoju poslanicu, umesto nekoga iz opozicije. Nije da je taj Odbor ikada bilo šta značio (mnogo će vode proteći Dunavom i Savom dok se to ne desi), ali ipak: treba se držati nekih formalnosti i etikecije, na šta radikali nisu navikli, sve i kad se proevrope.

Šta sada možemo da očekujemo? Pre svega njuškanje za skandaloznim podacima iz arhiva BIA, a radi dopunskog kompromitovanja i mogućih "operativnih kombinacija" (službeni žargon) prema političkim protivnicima. Zatim – i neizbežno – kadrovske poteze u smislu postavljanja svojih ljudi ili simpatizera na ključna mesta. To su radili svi; zašto ne bi i ovi? Šta god oni pričali o "revanšizmu", znamo mi njih; uostalom, reč je "pragmatičnoj politici" koja savršeno odgovara ambicioznim tehnokratama unutar Agencije. Tako se, uzgred rečeno, u nedogled nastavlja nedodirljivi status Službe koja treba svima iz podjednako nečasnih razloga; bezbednost države i javni interes tu su od sporednog značaja, jer se Služba beskonačno perpetuira sve dok je u stanju da dokaže da je neophodna za održanje fikcije "državne bezbednosti". Kad bi sutra rasterali sve zaposlene i zatvorili dućan – da li bi država bila manje bezbedna? ◂

Miloš Vasić

Aleksandar Vulin, budući šef Kancelarije za Kosovo

Kad zaboraviš JUL

Što se tiče Kosova, nema države na svetu koja bi se odrekla dela svoje teritorije. Zašto bi to očekivao bilo ko od nas, tim pre što se sa Kosovom ne bi završio proces cepanja Srbije? Da li nam je neko rekao da bi nakon toga Srbija ostala u istim granicama? Naravno da nije. Šta, treba da kažemo da se odričemo Kosova, da smo genocidan narod i da onda sve bude u redu

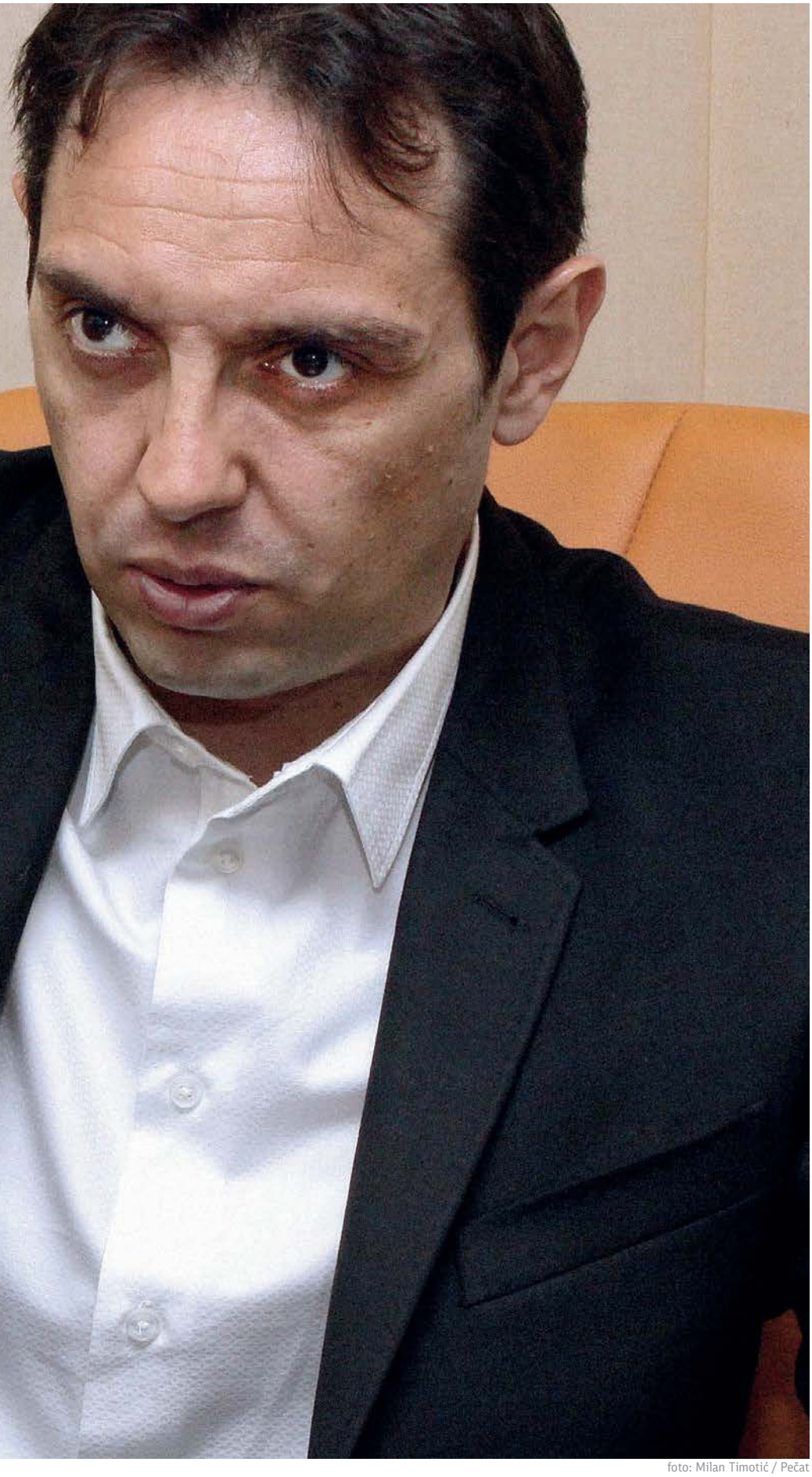

foto: Milan Timotić / Pečat

Zavidnom partijskom stažu (Savez komunista – Pokret za Jugoslaviju, JUL, Partija demokratske levice i SPS) Aleksandar Vulin, sada predsednik Partije socijalista sa kojom je na naprednjačkoj listi "Pokrenimo Srbiju" ušao u parlament, pridodaće i državnu funkciju šefa Kancelarije za Kosovo i Metohiju. U pauzama svog levičarskog angažmana pisao je kolumne, novinske članke, a poslednjih godina i romane (*Opadanje*, *Lepota* i *Mrak*). Za razliku od književnih dela koja su ostala manje-više neprimećena, Vulinov političko-publicistički opus je, pre svega zbog Marković-miloševićevske *stigme*, stekao nemali broj ogorčenih protivnika i neprijatelja, ali i verne poklonike. No on se uvek više držao svojih uverenja nego toga šta drugi misle o njemu, tako da će se svi oni koji moraju da dokazuju svoj dosledni liberalizam ili uspaljeni patriotizam, ponovo naći pred starom metom, samo u jednom nešto izmenjenom ambijentu.

"VREME": Kakav je osećaj biti ponovo u stranci koja je na vlasti?

ALEKSANDAR VULIN: Opterećujući.

Zbog čega?

Osećanja odgovornosti.

Za šta?

Za mnoge stvari, uključujući i one za koje niste krivi.

Dobro, ali vi ste se kao borbena levica, kako piše u programu Pokreta socijalista, trudili da dođete na vlast?

Naravno, to je cilj svakog bavljenja politikom, ali njega prati osećanje odgovornosti za ono što radite.

I za šta ćete se, u skladu sa tim osećanjem, zalagati?

Po prirodi posla, pre svega za očuvanje Kosova i Metohije u državno-pravnom sistemu Srbije, ali time moje političko angažovanje ne prestaje.

Nego se nastavlja?

Pre svega socijalnim pitanjima. Da vidimo šta ćemo sa socijalnim neravnopravnostima u zemlji, šta sa tajkunima, a šta sa kriminalnim privatizacijama.

Znate da ih je bilo?

Apsolutno, Evropska komisija je od Srbije već tražila da preispita 24 sporne privatizacije.

To podrazumeva borbu protiv kriminala i korupcije?

Nije to samo borba protiv kriminala i korupcije. Drastične socijalne razlike nisu samo posledice tih problema. Ima bezobrazno bogatih koji su pošteno stekli novac, ali ne sme više da bude bezobrazno siromašnih. Socijalne razlike moraju da se smanjuju, i na kraju nestanu.

Mislite da takve stavove dele i ostale stranke vladajuće koalicije?

Sve partije, bez obzira na to da li su u opoziciji ili na vlasti, govorile su da se pljačka mora zaustaviti, a da će odgovarati oni koji su u njima učestvovali.

Mislite da se to može sprovesti u vladi u kojoj je premijer Ivica Dačić, s kim ste se razišli nakon afere "Kofer"?

Mi smo imali dve mogućnosti: da pustimo Demokratsku stranku da nastavi da pljačka ili da preuzmemo vlast i da ih pošaljemo u opoziciju, jer je to bio jedini način da se ispitaju kriminalne privatizacije.

Ostavimo sada Demokratsku stranku, šta je sa vašim nekadašnjim kolegom Dačićem?

Činjenica je da sam se razišao sa Dačićem i Socijalističkom partijom, ali ovo nije vlada ljubavi. Nije ni vlada partija koje imaju istovetne programe. Nije čak ni vlada nacionalnog jedinstva. Ovo je vlada nacionalnog spasa. Zato morate da ostavite po strani neka ideološka razmimoilaženja da biste dobili priliku da promenite neke stvari.

Izvinite, ali druženje sa ljudima koji u tašnama nose gomile novca nema veze sa ideološkim razlikama?

Ja sam i podržao ovu vladu zato što verujem da će se Aleksandar Vučić boriti protiv kriminala i korupcije.

Mislite da će on biti dosledan u tome i utvrditi, na primer, da li je Dinkić imao neku ličnu korist od privatizacije Mobtela ili da li je Velimir Ilić upleten u poslove "stečajne mafije"?

Apsolutno, kako bi moglo drugačije? Postoji zakon, ako se utvrdi da je bilo malverzacija, za njih mora neko da odgovara, mada do sada nije bilo tako. Na primer, Ustavni sud je utvrdio da je Statut Vojvodine neustavan. Da li je neko odgovoran za to?

Da li jeste?

Naravno da jeste, ali ja nikada nisam čuo ime čoveka koji je prekršio Ustav. Policija će vam napisati kaznu istog trenutka kada napravite prekršaj, ali zato niko ne odgovara kada se pogazi najviši pravni akt ove zemlje. Slično je sa uredbom Vlade o pretvaranju društvene u državnu svojinu, bez obzira što je tadašnji Ustav dopuštao ravnopravnost svih oblika svojine.

Ima li tu neko ime?

Naravno. Za kršenje Ustava je odgovoran tadašnji ministar za privredu i privatizaciju Aleksandar Vlahović, čije je mišljenje o privatizaciji stavljeno iznad zakona.

Sada će biti da su za sve odgovorni oni koji više nisu na vlasti?

Ako me pitate, mislim da je Aleksandar Vlahović kriv.

I?

I Vlahović treba da ide u zatvor. Kao i svi ostali koji su odgovorni za prodavanje imovine u bescenje i uništavanje privrede.

To nije obračun sa političkim oponentima?

Naravno da nije, to je mišljenje Aleksandra Vulina, konačnu reč će dati sudovi.

Mislite da će sudovi raditi bez političkih pritisaka, da neće biti revanšizma i kompromisa zbog toga što neko sada sedi u vladi?

Vučić je više puta rekao da nećemo biti u vladi ukoliko bude prepreka u borbi protiv korupcije. Nema potrebe da sumnjam u njegove reči.

Ali vi ste sami donedavno govorili da Dačićev ostanak na funkciji podrazumeva da nećemo saznati kako su se obogatili Slavica Đukić Dejanović i njen muž od privatizacija kragujevačke Zastave Elektro?

Sve privatizacije, uključujući i prodaju preduzeća Zastave Elektro treba da se provere. Sve, bez izuzetka.

I uloge funkcionera SPS-a u prezaduženju javnih preduzeća poput Galenike?

Naravno, treba da se vidi ko je taj dug napravio. Ne sme da bude zaštićenih. To bi moralo da bude u interesu svih koji čine vladu. Nekada se govorilo, nećemo da diramo naše partijske kadrove, to loše deluje na imidž partije. Nema više toga. Razračunavanje sa mangupima u vlastitim redovima biće dobro za imidž partije.

U to spada i provera da je Milutin Mrkonjić sprečavao izdavanja dozvola za kamionski transport, bez obzira što je upravo postavljen za ministra saobraćaja?

Tužilaštvo više neće biti "naše" ili "njihovo", već će sprovoditi zakon, tim pre što će nakon promene pravne regulative, upravo ono, a ne policija, voditi istrage, tako da ja u pravosudni sistem imam poverenja.

Na čemu se zasniva to poverenje s obzirom da sumnje koje ste javno iznosili o Dačiću, Slavici Dejanović ili Mrkonjiću nisu do kraja razjašnjene?

Ja znam da biste vi voleli da ja budem tužilac. Nije vam to loša ideja, moram priznati.

Nije reč o tome šta bi ko voleo, već da li sudovi imaju dvostruke aršine, jedne za one koji su na vlasti, a druge za ostale.

Tako je, i ja očekujem da će se zakoni sprovoditi, i da će tužilaštvo da radi svoj posao, ali

Hajde da se jedino kladimo na našu državu. Zašto se uvek kladite na to da su drugi uporniji, pametniji i hrabriji od nas? Ja ne mislim da je tako. Mislim da smo mi pametniji i hrabriji od drugih. I uporniji. Pa da vidimo. Vreme je pred nama. Istorijski narodi se razlikuju od ostalih po tome što ne odustaju od svojih interesa ako se ne ostvaruju istog trenutka kada bi to želeli. Ostali dižu ruke čim naiđu na prvu prepreku

znate šta mi je žao?

Šta?

Što ovakve stvari nikada niste pitali, recimo, Borisa Tadića.

Nije bilo prilike, ali to jesu pitanja za svakog ko učestvuje u vlasti.

A zašto nije bilo prilike da ga pitate?

Sasvim slučajno.

Nije vam bio interesantan sagovornik? Znate zašto niste bili u prilici? Zato što vam oni nikada ne bi dozvolili da se pravi intervju na ovaj način. Mislite da sam toliko politički nepismen da nisam znao šta ćete da me pitate?

Pa ne bismo ni razgovarali sa vama da ne možemo da vas pitamo ovakve stvari.

Apsolutno. Ja sam otvoren za sva ta pitanja. Samo mi je nekako malčice žao što neki drugi, dok su bili na vlasti, nisu bili u prilici da odgovaraju na ovakva pitanja. Ništa više.

Dobro, osim borbe protiv korupcije prioritet nove vlade je?

Kosovo.

Šta ćemo sa Kosovom?

Šta ćemo s Kosovom? Radićemo sve da ljudi na Kosovu i Metohiji žive bolje, i da više osećaju državu Srbiju iza svojih leđa.

Šta je za vas Kosovo?

Šta je Kosovo?

Da.

Južna srpska pokrajina. Šta drugo?

Bez obzira što je više od devedeset zemalja priznalo Kosovo kao nezavisnu državu i što Beograd niti formalno niti suštinski ne vrši vlast na toj teritoriji?

Nemojte samo da mi pričate o realnosti na terenu. Ustav Srbije za mene je jedina realnost. Po Ustavu moje države, Pokrajina Kosovo i Metohija je sastavni deo teritorije Srbije.

I radićete u skladu sa tim?

Naravno, da nemate neku bolju ideju?

Možda ima predsednik Nikolić, koji kaže da nikada neće biti predsednik Prištini.

Kao što vidite, on nije prestao da se bori za očuvanje ustavnog poretka Srbije.

Što odbijaju svi do jednog kosovski Albanci.

Videćemo da li će Albanci na kraju prihvatiti Srbiju, ali hajde da se jedino kladimo na našu državu. Zašto se uvek kladite na to da su drugi uporniji, pametniji i hrabriji od nas? Ja ne mislim da je tako. Mislim da smo mi pametniji i hrabriji od drugih. I uporniji. Pa da vidimo. Vreme je pred nama. Istorijski narodi se razlikuju od ostalih po tome što ne odustaju od svojih interesa ako se ne ostvaruju istog trenutka kada bi to želeli. Ostali dižu ruke čim naiđu na prvu prepreku.

Kada je reč o preprekama, znate li šta se Srbija dogovorila sa prištinskom delegacijom tokom dosadašnjih pregovora u Briselu?

To niko precizno ne zna, ali to nema veze sa Kancelarijom za Kosovo, već sa državom. Skupština nikada nije raspravljala o tim dokumentima.

A vlada?

Nije ni vlada.

Dosadašnji šef pregovaračkog tima kaže da su svi dogovori pretočeni u zaključke i uredbe Vlade. Imate sve te sporazume na sajtu.

Kakvom sajtu?

Vlade Srbije.

Šta će oni na sajtu? Ti dokumenti treba da budu u Skupštini Srbije. Ima li nekog važnijeg mesta da se o njima razgovara i raspravlja?

Hoćete da kažete da će parlament glasati o tim Vladinim uredbama?

Uredbe ne moraju da prođu skupštinsku proceduru, ali ako imate bilo kakvu sumnju da je dogovoreno nešto što je suprotno najvišem pravnom aktu zemlje, morate pred Ustavni sud.

A lokalni organi na severu Kosova koji su izabrani na osnovu zakona Srbije?

Opstaće.

Kao paralelne institucije?

Na Kosovu postoje paralelne institucije, ali se one finansiraju iz Prištine, a ne iz Beograda. Za nas postoje samo legalne srpske institucije i one neće biti ukinute.

Ni one gde su kosovski Srbi sami organizovali izbore, bez obzira na to što se Beograd tome odlučno protivio?

To je vrlo osetljivo pitanje jer je prethodna vlada stvorila konfuziju svojom politikom, ali u svakom slučaju neće biti ukinuta nijedna opština, tako da ćemo naći rešenje.

Kakvo?

U skladu sa zakonima Srbije.

Mislite da ćete to moći lako da uradite kada neke od najuticajnijih država traže od Srbije da raspusti lokalne samouprave na Kosovu?

Nisam ni rekao da će to biti lako. Niti prijatno. Ali, to je jedino moguće. Ne mogu ja da promenim Ustav. Ustav i zakoni obavezuju da se izbori organizuju na teritoriji čitave Srbije. Jasno piše da je Pokrajina Kosovo i Metohija sastavni deo teritorije Srbije i da iz takvog položaja slede obaveze svih državnih organa.

Mislite da će to razumeti neko u Briselu ili Vašingtonu?

Mislim da hoće. Ne samo u Briselu, već i u Vašingtonu ili Moskvi. Postoje stvari o kojima ne možete da pregovarate. Među njih spadaju i legalne institucije Republike Srbije na Kosovu, pre svega opštine, organi raznih ministarstava Srbije koji tamo funkcionišu. Ministarstva zdravlja, školstva, socijalne politike, kulture...

Pravosuđa, sudovi...?

Naravno, i sudovi.

I ispostave Ministarstva unutrašnjih poslova Srbije koje po privatnim kućama izdaju

lične karte, dozvole i registarske tablice Srbije?

Ne, ne. Ne izdaje MUP dokumenta na Kosovu, već u područnim jedinicama u centralnoj Srbiji.

Ali i ta ministarstva o kojima govorite imaju ingerencije samo severno od Ibra.

Taman posla. Samo nam još ta podela fali. Nesporno je da uslovi u kojima žive Srbi na severu i u enklavama nisu isti, da su oni u enklavama ugroženiji, ali zato njima moramo da posvetimo mnogo više pažnje. Kancelarija za Kosovo će upravo raditi na tome da institucije države Srbije zadrži i sprovede na Kosovu.

Što Srbiju direktno vodi u konfrontaciju sa Briselom.

To nije tačno.

Kako nije tačno kada je jedan od uslova za dalje evropske integracije normalizacija odnosa sa Prištinom?

Ne postoji jedinstven stav EU o pitanju Kosova.

Ali postoji većinski, s obzirom na broj članica EU koje su priznale Kosovo.

A što ne kažete da u Ujedinjenim nacijama postoji većinski stav država koje nisu priznale Kosovo? U najmanju ruku postoji prostor da se borimo da Kosovo nije država.

Koju Srbija nikada neće priznati?

Naravno da neće.

Pa niko i ne traži od Srbije da je formalno prizna, već da se ponaša prema Kosovu kao suverenoj državi sa kojom treba da normalizuje odnose.

I da prihvatimo realnost?

To je deo realnosti o kojoj vrlo jasno govore međunarodni zvaničnici.

Dobro, to onda znači da gde god žive Srbi na Kosovu, ne postoje institucije Kosova. I to je realnost. Realnost je da Kosovo nikada neće postati nezavisna država dok to Srbija ne prihvati, a neće prihvatiti. Zašto se takva realnost ne prihvati? Hajde onda da igramo tu igru. Ali nije stvar u tome. Moramo da se vratimo na teren Ustava i zakona, jer je to jedini način da se izbegnu proizvoljna tumačenja.

I da se nastavi dijalog sa Prištinom?

Proces političkog pregovaranja će se nastaviti jer gledamo kako da olakšamo život ljudima na Kosovu, i da primenjujemo zakone Srbije.

Čak i ako bi njihovo sprovođenje zaustavilo evropske integracije?

Predsednik države je jasno rekao da od toga nema ništa. Ko sam ja da ga ispravljam? Uostalom, Pokret socijalista neće ni uvesti ni izvesti Srbiju iz EU.

A šta kažete vi lično?

Da moramo da budemo oprezni.

Šta to znači?

Da budemo svesni da se svet menja, i da to sada nije na dnevnom redu. EU nije cilj, već sredstvo da naši ljudi bolje žive.

Ali se slažete da Srbija treba da nastavi put ka EU?

Da, jer bi nagli zaokret bio poguban za nas.

I lično to prihvatate?

Ja neću raditi ništa protiv toga. A što se tiče Kosova, nema države na svetu koja bi se odrekla dela svoje teritorije. Zašto bi to očekivao bilo ko od nas, tim pre što se sa Kosovom ne bi završio proces cepanja Srbije? Da li nam je neko rekao da bi nakon toga Srbija ostala u istim granicama? Naravno da nije. Šta, treba da kažemo da se odričemo Kosova, da smo genocidan narod i da onda sve bude u redu?

Niko ozbiljan i ne govori da su Srbi genocidan narod, ali ste videli kakve su bile reakcije u regionu kada je premijer Dačić rekao da se u Srebrenici nije dogodio genocid, već zločin.

Imate odluku Međunarodnog suda pravde da Srbija nije odgovorna za ono što se dogodilo u Srebrenici. Takođe imate i deklaraciju Skupštine Srbije.

Ali da ima određene obaveze zato što nije učinila dovoljno da ga spreči.

Da, hajde da navijamo za to da smo genocidni. Hajde da se borimo za takvu kvalifikaciju.

Dobro, šta se dogodilo u Srebrenici?

Odmah da vam kažem, u tu igru me nećete uvući.

Kakvu igru?

U kojoj očekujete da ćete nešto od mene dobiti.

Niko ne očekuje.

Onda ništa nećete ni dobiti. Pogledajte odluku Međunarodnog suda pravde, deklaraciju Skupštine Srbije i stavove i zaključke Komisije za ispitivanje zločina Republike Srpske, tu sve piše. Srebrenicu, kao nijedan drugi zločin, ne možete da posmatrate izvan konteksta onoga što se dešavalo na prostoru bivše Jugoslavije.

Ali jedan zločin ne amnestira drugi?

Apsolutno.

I svi koji su odgovorni za zločine treba da odgovaraju.

Naravno.

A što je onda vaša stranka govorila da je hapšenje Mladića plitko i politički neodgovorno?

Mi smo tu bili jasni. Hapšenjem se neće rešiti nijedan problem. Ni nezaposlenost ni siromaštvo, a posebno ne korupcija.

Pa je li to bilo politički neodgovorno?

Da li sam se radovao Mladićevom izručenju? Nisam. Da li je to urađeno po zakonu? Jeste. Ali ako od mene tražite da zbog toga budem srećan i euforičan, moraću da vas razočaram.

Vi ste bili u pritvoru i zbog sprečavanja hapšenja Veselina Šljivančanina, koji je osuđen za ratne zločine?

Tadašnji Ustav je zabranjivao izručenje naših državljana stranim sudovima, a proveo sam mesec dana u pritvoru zato što sam predvodio demonstracije zbog njegovog hapšenja. Nikada niko nije u Srbiji hapsio opozicione lidere zbog protesta. Toliko o dosovskim slobodama.

Vi pričate o tome, a u vreme kada ste bili jedan od najviših funkcionera JUL-a policija je brutalno tukla lidere opozicionih stranaka i građane na ulicama, što ste vi podržavali.

To jednostavno nije istina, moje reči su bile istrgnute iz konteksta. Kada vam državni organ kaže da se pomerite, vi ćete to uraditi, ili ćete snositi posledice. Kada je meni policija prilikom hapšenja Šljivančanina rekla da se pomerim, ja to nisam učinio. Jesu li pucali gumenim mecima? Jesu. Jesu li me polivali vodom iz šmrkova? Jesu. Jesu li me tukli? Jesu. Jesam li se žalio zbog toga? Nisam. Ne ide se u

Kada je meni policija prilikom hapšenja Šljivančanina rekla da se pomerim, ja to nisam učinio. Jesu li pucali gumenim mecima? Jesu. Jesu li me polivali vodom iz šmrkova? Jesu. Jesu li me tukli? Jesu. Jesam li se žalio zbog toga? Nisam. Ne ide se u revoluciju a da ne dobijete nijedan šamar

ulicama?

Naravno da ne treba i ja sam jednom gotovo dobio batine na ulici.

I videli policijsko nasilje?

Video.

Da li ste o tom batinanju građana pitali nešto nekoga u JUL-u, koji je odlučivao o svemu?

Tada još nije odlučivao. JUL je bio uticajan, ali nije odlučivao o svemu.

Mislite da bi neko smeo da vrši represiju bez odluke političkog vrha?

Sigurno da je bilo i takvih odluka. Dvanaest godina je više nego dovoljno da se pronađu odgovori na sva ta pitanja, ali

Ne sme da bude zaštićenih. To bi moralo da bude u interesu svih koji čine vladu. Nekada se govorilo, nećemo da diramo naše partijske kadrove, to loše deluje na imidž partije. Nema više toga. Razračunavanje sa mangupima u vlastitim redovima biće dobro za imidž partije

revoluciju a da ne dobijete nijedan šamar. Ja sam tokom protesta devedesetih jasno pozvao građane da ne napadaju policiju, a policiju da ne reaguje na način na koji je to činila, i osudio svako nasilje.

To nije bilo obično nasilje, ljudi su doslovno ubijani.

Dvanaest godina je prošlo od svrgavanja Miloševića. Dvanaest godina se vode istrage. Dvanaest godina se ispituju pojedini slučajevi. I šta je bilo? Ništa. To, priznaćete, nije moja odgovornost.

A da li je vaša odgovornost kada ste opravdavali upad policije tokom studentskih protesta na Filozofski fakultet?

Rekao sam da Univerzitet nije strana ambasada, ali nemojte da vas podsećam da je bilo i napada na policiju.

Zbog čega policija treba da gazi ljude na

to nije urađeno. Ja se nadam da ćemo mi moći da otkrijemo građanima sve što je bitno i za taj period, ali i kako je stradao Ranko Panić tokom protesta 2008. godine.

I ko je ubio Slavka Ćuruviju?

I to ko je ubio Slavka Ćuruviju, ko je odgovoran za smrt novinara Milana Pantića, ali i Ranka Panića.

I ko je ubio generalnog sekretara JUL-a Zorana Todorovića?

Tako je, i ko je ubio direktora JAT-a, ministra odbrane Pavla Bulatovića ili načelnika Resora javne bezbednosti Radovana Stojičića. Bilo bi lekovito i zdravo da skinemo tu hipoteku s vrata i da nastavimo sa normalnim životom. Ja se radujem toj istini ma kakva ona bila.

A što ste tek 1998. otišli iz JUL-a?

Zato što je ta stranka izneverila svoj program i postala maska za bogataše koji su sedeli u njoj.

I trebalo je da čekate četiri godine da to vidite?

JUL je na početku bio izvorno levičarska stranka, ali se to s vremenom menjalo.

Kako je izgledao vaš razlaz sa Mirjanom Marković?

Neću da pričam o tome. Sve što je bilo bitno rekao sam kada je bilo važno, dok je JUL bio vlast.

Kome?

Kome je trebalo da kažem. Glavnom odboru i najvažnijim funkcionerima partije.

I šta su vam odgovorili?

Saslušali su me, ja sam tražio na Glavnom odboru da glasa o mojim predlozima, ali sam ostao ubedljivo u manjini. Ali kažem vam, i da je bilo gore, ne bih vam to rekao.

I kako ste se osećali kada ste shvatili da ste u manjini?

Eto, kako sam se osećao? Neću da govorim o tome.

Niko vas ne pita šta vam je rekla gospođa Marković tokom poslednjeg susreta.

Ma pustite to. Tada sam rekao šta mislim, jer je bilo važno. Sada bi to bilo samo lažno herojstvo. Činjenica je da sam se razišao sa strankom i napustio vlast iz principijelnih razloga, što i nije baš uobičajeno u domaćoj politici.

Pa što ste se onda vraćali?

Vratio sam se kada sam video kako gori Skupština 5. oktobra.

Gde ste bili tada?

Na ulici, prošao sam blizu parlamenta. Moj povratak u politiku proistekao je iz potrebe da se suprotstavim onome što je usledilo nakon toga što je Srbija postala plen.

Možda se zato i čuju kritike da je to povratak u najgore vreme devedesetih i crveno-crne koalicije: nema JUL-a, ali ste tu vi, umesto Miloševića je Dačić, umesto Šešelja Vučić.

To su besmislice, ova vlada mi liči na devedesete koliko i prethodna vlada demokrata, SPO-a i socijalista koji su isto tako sarađivali u tom periodu. Na sreću, ništa ne može da se vrati.

Čak ni Mira Marković?

To nije pitanje.

Kako nije?

Lepo, nije.

A ako jeste, šta je vaš odgovor?

Da bih voleo da se svako ko je otišao iz Srbije vrati u svoju zemlju. ◂

Slobodan Kostić

Peti, upola jubilarni, Dan kupine na Stavama

Deljka i kudeljka

To ni Tarabić nije mog'o vidi: pod bina suncobran mlada predsednica MZ, malo je reći crna, sa te platforma plus mašnice cipele, i Novi gradonačelnik u adekvatno jednobojne cipele. Ona reče, Hvala još jednom, a On, on se dva puta pozva na Novog premijera ekspoze

STAVE MU DOĐU baš ispod Medvednika, Valjevo, pa na zapad. Pre koju godinu, tačno pet, i te Stave dobiju svoju manifestaciju, i to ne bilo koju, nego baš kupini, koje ima, u čast. U prethodne godine manifestacija napredovala, i bila posećena, naročito od onih koji se upisaše u demokrate. To ne bilo čudo, jerbo od jedno stavsko selo, baš Stanina reka, čuveni demokrata Milovan Mića Marković, koji kao demokrata dogur'o do poslanika, generalnog direktora Železnica Srbije, i koji gura i bije šesti mandat čelnika Valjevskih demokrata.

Po prirodi taj program, demokrate su se, sa taj Mića, redovno sabirale i jačale baš na Dan kupine. Ove godine na Stavama ne bilo niti jednog demokrate slavnog, Organizator čak nije ni kontaktir'o gospodina Miću, a sve čerez toga jerbo su demokrate i u Valjevu, vlasti što se tiče, otišle u čabar. Zato na Stave bilo naroda, i drugih snaga koje su predstavljale vlast. Tih socijalista i tih naprednjačkih novosrbijanaca, koji u Valjevu, sa još tak'i, čine koaliciju koju ni Tarabić Mitar, koji sve prorek'o, nije mog'o vidi u ovu budućnost. A u tu i tak'u budućnost se spakov'o i ovogodišnji Dan kupine.

INSTALACIJE PRIRODE: Dakle, Stave, regionalni put za Pecku posred mesta, na kraju naselja škola, preko puta seosko fudbalsko igralište. Na zaravni vazdan bijeli šatorčića, u kojima sva ponuda i eksponati, na kraju osušene livade ima drveća, iza potok, tu se smestile posade koje založile kotliće u disciplini kuvanja lovačkog gulaša. Ispred kotlići nekoliko stolova na kojima gajbice sa kupinom, a napred, 'vamo prema prirodnom uzvišenju na kome bina, pod ti bijeli čadori izložena narodna radinost i narodna jela, ima kuglof, ima pekmez, ručni rad, kupinovo vino.

Napred, gde ta bina, betoniran četvorougao, ima suncobran, i ima cveće dekoracija, sa suncokret, bosiljak i šipurak, koja s prednje strane ide uz ivicu taj beton. Reporter uze radi pos'o, krenu sagleda svu ta ponudu i proizvod pod bijeli čadori, ima takoreći instalacije od plodova prirode, razni 'leb i somun, pogača sa umešenom krunom o'zgo, i ima od kupine vino, od kupine sirup, od kupine liker, od kupine štrudla, od kupine pita, vez "Sveti zdravo i veselo bilo", a sve spremilo "Društvo aktivni žena iz Stava". Opazimo da jedan iz Organizacije, koga zovu Milovan, deli majice, na kojima piše Dan kupine 2012, onima što izložili kupinu. Kad se izlagači obukoše, svi u belo, a gdekoji u narandžasto, reporter bi slobodan pita Toga iz organizacije sa svoja pitanja. Reče se Taj iz organizacije, što ga zovu Milovan, finansijski su tanji, od opštine dobili celi' 80.000 dinara, zato eliminisali skupu binu, poznate pevače, ali poseta na nivou, organizacija dobra, jedino temperatura visoka. A što se tiče demokrata i zemljaka Miće, ove godine ga nisu ni kontaktirali, važno je da manifestacija uzima zamah, da cena kupine, zbog tu sušu kojoj se niko nije nad'o, nekoliko puta viša, da skoro 200 dinara kilogram...

I ode Milovan montira mušema transparent Dan kupine. Kad ga namontiraše, na beton binu stade žensko u narodnu nošnju, po zanimanju profesor razredne nastave, pa uze zamoljava da narod priđe bliže, pozdravi ambasadora Japana i gradonačelnika Valjeva. Nekoliko pripadnika naroda priđe, pod taj glavni i jedini suncobran behu omanji zvučnici, te nekoliko čelnika socijalista plus naprednjački većnik. Svi dadoše minut ćutanja za člana Organizacionog odbora koji zimus preminuo u snegu, pa voditeljka pre'stavi predsednicu MZ Anu Mladenović. Za mikrofon, sve se saginjući, jerbo ovaj spram nje nije bio dovoljno izvučen, stade predsednica MZ, crne pantalone, crna kosa, malo je reći pirgava bluzica nacigovana na ramena, a cipele sa platforme plus mašnice, sve linija na liniju, u adekvatne i prilične boje. Reče se predsednica, Dobar dan i dobro došli... Hvala još jednom.

RESTO I DŽABA: Ona taze montirana mušema transparent spade sa konstrukcije, organizator je pravilno smota, voditeljka najavi Novog gradonačelnika. Reč uze gospodin SPS Stanko Terzić, koji kao matematičar ima prebogatu funkcionersku SPS karijeru: načelnik Okruga, direktor Doma kulture, službenik

U ZNAKU KUPINE: Manifestacija, pesnik Srba Simenunović i ambasador Japana u Srbiji Tošio Cunozaki Fotografije: Dragan Todorović

Službe platnog prometa, gde uzeo lepu otpremninu, a posle lepe otpremnine aktiviran kao zamenik gradonačelnika, pa najzad i gradonačelnik. Dakle, stade SPS gradonačelnik, letnja pruge košulja, letnje jednobojne pantalone, letnje jednobojne cipele, pa se reče, Dobar dan poštovani prijatelji, želim da vas pozdravim u ime grada i u svoje lično ime... Premijer Ivica Dačić je u svom ekspozeu istakao da je jedan od prioriteta poljoprivreda... Zajednička nam je obaveza, kao što je premijer Dačić istakao u svom ekspozeu, da se borimo protiv bele kuge... Imamo 118 porodilja, 4 porodilje sa vašeg područja, trudite se da toga bude što više... Neophodna je komunikacija sa selom, svi problemi će se rešavati, pre nekoliko dana javio se domaćin iz Stanine reke, upoznao da u njegovom zaseoku nema struje, da ugrožena hrana u zamrzivaču, odmah smo zvali elektrodistribuciju, i taj problem je rešen, znači, moramo se truditi da imamo komunikaciju...

Pre'staviše i Japanskog ambasadora, koji se na čistom srpskom javi ispod suncobrana, Dame i gospodo, dragi građani, dobar dan, srpsko voće je ukusno i kvalitetno, želim vam da proširite proizvodnju i izvoz na nova tržišta, pa čak i na japansko... Ambasador dobi mnogo dobar aplauz, kulturni program pređe na druge sadržaje, dečije recitacije Moje selo je veliko, u njemu je glavno bilje kupine i šljive... A onda, posle folklor, još igre, mikrofonu priđe narodni pesnik Srba Simenunović, koji po programu reče pesmu naziva Apel uvaženoj Evropi. Evo od pesnika pesme: Evropo, pakosnice gadna/ Plododarja našeg gladna/ Što se na Srbiju žestiš/ U Suvodanje dođi da se pričestiš/ Ovde ima i resto i džaba/ Ti si stara trula baba/ Od razvrata treba da se lečiš/ Na Stavama molebno da klečiš...

Aplauzi se nisu stišali, oni pod suncobranom behu svi na broju, pesnik Srba, na molbu onih koji zamolili, uze čita pesmu Ljubav u kudelji, čiji taj moto i poruka da nema lepše i veće ljubavi od seljačke ljubavi. Pa kaže... Razbogazi njive i utrine/ Razgolići bedra i butine/ Zbacila je jelek i kecelju/ Vabi mene dole u kudelju. Sve zbog tebe mene majka kune/ Mala moja, ubolo te june/ Što ti nisi ko druge devojke/ Što prteniš i kusturiš dojke. Mala moja, u ljubavi jesmo/ raščešljo bi ja tvoje povesmo/ Odavno me begenišeš/ 'Oćeš da se grebenišeš/ Moja deljka/ A tvoja kudeljka...

Pesnik Srba dobi zasluženi aplauz, nastavi se folklor, grupa koja postoji 21 godinu, koja obišla pola Srbije. Bi Oj Moravo, oj Moravo, još tog folklora, priliku dobi umetnik Zoran Ninić koji uglazbio svoje stihove, Jedna mala plava sa valjevskih Stava/ Ne može da spava jer je boli glava... bi i taj namenski refren, Nek kupina dobro rodi/ U Evropu nek nas vodi/ Neka vidi sva planeta/ Da su Stave centar sveta...

Sve se nastavi jošte, sa beton bine je iš'o program, pod bina suncobran su se socijalistički prvaci držali jedni drugi', narod zamak'o u 'ladovinu, primak'o se u ono drveće do potoka, kotliće sa lovački gulaš. Ali uze da se oblača, bi, da se zabeleži, pesma Šta će selo kad ne bude mene/ ko će tada milovati žene... proglasiše ko ima najviše kupine, u koga najbolja, najaviše da će bude tačka Momci, cure, u kolo, nek se ori veselo, udari kiša, sve u'vati pravac šatre sa tu muziku, gde svega bilo, samo ne bilo prošlogodišnji' umetnica koje sa razno ulje namazate guzice ušle u sve izveštaje... ◂

Dragan Todorović

Suša: Ponavljačka priča

Kad nema kiše, dobar je i grad

U ovom veku ovo je četvrta suša, u poslednjoj deceniji prošlog bilo ih je tri, u pretposlednjoj četiri... U proseku, svaka treća godina je ozbiljno sušna, sa tendencijom da takva bude svaka druga. Da li se elementarnom nepogodom može nazvati pojava koja se događa gotovo u pravilnom ritmu

Sve može kad se u bogomdanoj zemlji za poljoprivredu, u kojoj i kad se "dugmići poseju nikne odelo", zapuste kanali za navodnjavanje, ne uzore onako i kad je Bog rekao, a "dugmići" se ne poseju na vreme, pa je onda đavo kriv, a kad đavo dolazi po svoje, onda mora da se proglasi elementarna nepogoda, pa da se iz zajedničke kase sanira šteta jer treba zasnovati novu proizvodnju, sve da bi "ovaj narod" i dalje imao "prehrambenu sigurnost" po cenama zamalo pa najvišim u Evropi.

Da je suša – suša je, da je žešća – pa jeste i to, da je iznenađenje – to već nije, ali da je školski primer kako ne treba da se radi – to već jeste. Nije prvina: ista je meta, isto je odstojanje. Zato ovo i jeste ponavljačka priča.

ELEMENTARNO: Ovogodišnja suša, naime, samo je nastavak prošlogodišnje, koja je kanda zaboravljena, jer nije se posebno odrazila na prinos, pa kao da je nije ni bilo, bez obzira na to što su egzaktni podaci ukazivali da je padavina bilo manje od (tridesetogodišnjeg) proseka: malo ko se seća da prošle godine nije "poštene" kiše bilo od kraja maja pa sve do početka novembra. Takođe, ako se po jutru dan poznaje, onda je i onaj sneg, takođe znatno veći od (tridesetogodišnjeg) proseka, kao i nagli prestanak zime, upozoravao da neće biti baš kako (nam) treba: onoliki sneg se naglo otopio, a nijedna reka se nije izlila. Ali, ko mari za lanjski sneg?

Čak ni ove julske žege, koje su još sredinom meseca počele da prže, u stvari, ne bi trebalo

SUŠA: Buduće regularno stanje?

Foto: Reuters (dole), Milovan Milenković (desno)

da su iznenađenje: prošle godine je isto tako bilo, pretprošle takođe: đurđevdanske kiše padaju krajem aprila, junske kiše padaju krajem maja, petrovdanske žege počinju polovinom juna... O klimatskim promenama se govori već decenijama, pa je valjda zbog toga ovde malo ko primetio da su one u toku – da klima u Srbiji sve manje liči na kontinentalnu, a sve više na suptropsku.

Na to je pre četiri godine u intervjuu za "Vreme" ("U iščekivanju pametne vlade", br. 899)

Zapušteno

U Vojvodini, od 100 godina u svega 17 je sunca i kiše za poljoprivredu taman, tokom svih ostalih je nečega manjak, nečega višak. Baš zbog toga su, još od vremena kad je naseljavana pa sve negde do sredine sedamdesetih, prosecani kanali za navodnjavanje i odvodnjavanje, kako bi nedostatak bio dopunjen, a višak odstranjen. Naime, Ustavom iz 1974. godine tokovi infrastrukturnih investicija dobili su nove meandre i od tada pa sve do danas kapacitet kanalske mreže u Vojvodini nije povećavan. S vremenom, zbog traljavog održavanja je smanjivan, da bi dospeo do sadašnjih sedamdesetak hiljada hektara. Nije, kao, bilo para za tako opsežan zahvat. Prema računici sačinjenoj za vreme (kratkog) mandata Dušana Petrovića na mestu ministra poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, da bi se kanalska mreža u Srbiji revitalizovala i dogradila za navodnjavanje (čak) 1.100.000 hektara, potrebno bi bilo (tek) stotinak miliona evra ili dvadesetina trenutnog budžetskog deficita, kako bi navodnjavanje i u "dobrim" godinama povećalo prinos, a prosečna šteta od suše iznosila oko pola milijarde. Inače, kanalska mreža dugačka je 2200 kilometara: kada bi u njima bilo vode i da se navodnjava samo po stotinu metara levo i desno od kanala, 440.000 hektara oranica bilo bi zaštićeno od suše. "Mi smo vladi predložili i obrazložili zbog čega bi bilo potrebno da se to uradi... Verujem da su to dobri predlozi i da bi to bio snažan impuls da vrlo brzo, u naredne dve ili tri godine, dođemo do toga da vrlo ozbiljno povećamo BDP u poljoprivredi i da stotine hiljada porodica koje se bave poljoprivredom mogu više da zarade", rekao je Petrović tim povodom.

Foto: Tanjug

Elementarna nepogoda?

Za koji vid pomoći će se opredeliti nova vlada i koje mogućnosti ima, za sada nije poznato, a nije poznat ni približan obim štete – procene se kreću od pola pa do dve milijarde evra. Ministar poljoprivrede Srbije Goran Knežević (na slici) kaže da se ozbiljno razmišlja o predlogu ratara da se ovogodišnja suša proglasi za elementarnu nepogodu, da se u ovom trenutku sagledavaju razmere i posledice suše, kao i da se pripremaju mere za pomoć poljoprivrednicima čiji su usevi najviše stradali.

upozorio dr Stojan Jevtić, tada predsednik Zadružnog saveza Srbije, danas srpski ambasador u Belorusiji: "Još pre deset godina Svetska meteorološka organizacija je upozorila da će do 2010. godine globalna temperatura porasti za dva stepena Celzijusova. To znači da će uobičajene temperature na našem podneblju u julu i avgustu biti oko 45°C, da kukuruz neće moći da se gaji na područjima na kojima je do sada uspevao – istočno od Tise, Dunava, Južne i Velike Morave – a naša struktura proizvodnje semena je takva da imamo kasnostasne sorte, i da taman kada dođu te pripeke kukuruz počne da svila, pa se osuši i samo se na ponekom klipu pojavi poneko zrno. Tako je bilo prošle godine, isto nas čeka i ove, a po svemu sudeći i svake sledeće. Ne pamti se da je kukuruz imao niži prinos od pšenice, a baš to se dogodilo. Ni sa pšenicom nije ništa bolje: očekuje se da se krajem juna pojave tzv. fen vetrovi i da odnesu prinos, a kasno je posejana i nije prihranjena na vreme, a taman će doći u mlečnu zrelost u to vreme", govorio je tada dr Jevtić, ali kanda nije imao ko da ga čuje.

Srećom, nije baš onako (gadno) kako je prognozirao, ali liči: žege su poranile, najžešće su bile baš kad kukuruz metliči i svila, kombinovane sa neuobičajeno niskom vlažnošću vazduha učinile su da se polen u letu od metlice do svile sasuši, pa na nekim njivama kukuruz nije ni oplođen – na stabljikama nije formiran klip, a tamo gde jeste, nađe se tek poneko zrno.

POGREŠNO: U Institutu za kukuruz "Zemun Polje" kažu da su preduslovi uspešnog ratarenja jesenje oranje i đubrenje, prolećna priprema za setvu i opet đubrenje, setva i zaštita od bolesti i korova. Svaki od ovih koraka je važan, a najvažnija je setva: da bude na vreme, da se poseje adekvatno seme u adekvatnom "sklopu" – broju biljaka po jedinici površine. Greška načinjena u setvi, naglašavaju, ni na koji način kasnije ne može da se ispravi. Po njima, baš to je uzrok ovogodišnjih katastrofalnim rezultata: loš izbor semena i (pre)gust sklop.

Domaći proizvođači semena objašnjavaju da u skladu sa očekivanim klimatskim promenama duže od decenije razvijaju hibride sa izraženijom tolerancijom prema suši. Po njima, onaj ko je primenio sve agrotehničke mere, ko je poorao i posejao na vreme, ne u (pre)gustom sklopu, pritom odabrao odgovarajuće seme i pođubrio koliko treba, uprkos ekstremnoj suši, može da očekuje pristojan rod, odnosno prihvatljiv podbačaj, za razliku od onih koji su posejali uvozno seme i to u sklopu od preko 70.000 stabljika po hektaru, kako na deklaracijama tih proizvođača i piše. A to je, u stvari, primenjivo na navodnjavanim površinama, dok na onima koje se sa neba navodnjavaju – nije. Nije logično, vele, da se "negde tamo" proizvede seme prilagođeno ovdašnjim mikro i makro klimatskim uslovima i ovdašnjem zemljištu, te da oni bolje znaju u kakvom sklopu setva treba da se obavi.

REGIONALNO: Kako god, tek što je pšenica požnjevena, nekako baš u vreme kad je prethodna vlada i tehnički odstupila od vlasti, a ova nova još praktično nije vlast zaposela, oglasili su se vojvođanski ratari sa zahtevom da se proglasi elementarna nepogoda jer je "suša uzela danak". Oni kažu da su "usevi desetkovani", da je rod kukuruza umanjen za 50 odsto, da ima polja na kojima roda uopšte neće biti, a na ostalim jarim kulturama – soji, suncokretu i šećernoj repi – šteta iznosi "najmanje" 30 odsto, za sada.

Na taj zahtev je odmah reagovala nova/stara pokrajinska vlada: po rečima novog/starog vojvođanskog premijera Bojana Pajtića, poljoprivrednicima će biti "odložene obaveze" prema pokrajinskim preduzećima, fondovima i institucijama – preduzeću "Vode Vojvodine", Fondu za razvoj, Garancijskom fondu i Fondu za razvoj poljoprivrede. "Želimo da bez kamate reprogramiramo potraživanja prema onim poljoprivrednicima koji su imali štete jer su proizvodili ugrožene kulture – kukuruz, soju, suncokret i šećernu repu. Želimo da pomognemo našim poljoprivrednicima i ne osvrćemo se samo na ono što je naša formalna nadležnost, jer želimo da sprečimo pravu kataklizmu koja može da nastupi kod nekih poljoprivrednika", izjavio je Pajtić i dodao da "Vlada Vojvodine od buduće Vlade Srbije očekuje da proglasi elementarnu nepogodu na teritoriji Vojvodine, da bi poljoprivrednici, kroz naplatu osiguranja, mogli da nadoknade deo štete", i iskazao nadu da će "buduća vlada Srbije ispuniti obećanje i udvostručiti agrarni budžet".

Sa druge strane, predsednik Skupštine Asocijacije poljoprivrednika Miroslav Ivković kaže da će ratari od ove pomoći imati malo koristi, jer su manje od 10 odsto poljoprivrednika korisnici tih pokrajinskih fondova i institucija. Izuzetak je, kaže, jedino dug prema Javnom vodoprivrednom preduzeću "Vode Vojvodine" čiji su korisnici svi proizvođači. On dodaje da taj dug iznosi oko 1000 dinara po hektaru i predstavlja malu korist za sveukupnu štetu koju imaju ratari. Objašnjava da štetu od visokih temperatura neće pretrpeti samo ovogodišnji

rod, nego da će se posledice osetiti i u narednoj godini, i naglašava da je zato važno da Ministarstvo pomogne finansiranjem proizvodnje iz rezervnih fondova, ali i kroz repromaterijal.

Zanimljivo, sličnog zahteva – da se proglasi elementarna nepogoda i da država gubitke sanira iz "ostatka Srbije" – (još) nije bilo. "Južno od Dunava i Save ratari tradicionalno seju domaće seme, pa je šteta znatno manja", kažu u Institutu za kukuruz "Zemun Polje". Moguće je da je to razlog, a moguće je da se vode starim šumadijskim naukom koji poredi kukuruz sa atributom muškosti, rečima koje nisu baš za citiranje u ozbiljnim novinama, ali parafrazirano: kukuruzu nije za verovati – kol'ko god da je oklembešen, niko ne može da tvrdi da neće da se digne. Drugačije rečeno – za kuknjavu je rano: evo, poslednjih dana su pale ozbiljne kiše, negde i "preozbiljne", s kapljicama u čvrstom stanju ali, opet kako kažu u Šumadiji – kad nema kiše, dobar je i grad.

(NE)OSIGURANO: Ipak, koliko god sada kiše da padne, tamo gde su stabljike sasušene, pomoći nema: poljoprivredna proizvodnja nosi određene rizike, biva da rod iz ovog ili onog razloga omane, da ga nema. Zbog toga, običaj je u (razvijenom) svetu da se usev osigura.

BATALJENI PLANOVI: Bivši ministar Dušan Petrović

Foto: Tanjug

Običaj je, takođe, da osiguravajuća društva štetu i isplate, prema unapred utvrđenim kriterijumima. Tako je to u razvijenom svetu, dok u Srbiji nije: sve je lepo i krasno kad se ugovor o osiguranju potpisuje, ali kad dođe do isplate štete, po pravilu se u nekim "sitnim slovima" pronađe klauzula da, eto, usev nije osiguran od onoga što se dogodilo, već od nečeg drugog, i šteta se obavezno umanjuje do uvredljivo niskog iznosa. Tako, uprkos regresiranju premije osiguranja iz budžeta Ministarstva poljoprivrede, malo se proizvođača opredeljuje za osiguranje. Po rečima Gorana Ješića, donedavno gradonačelnika Inđije, a sada potpredsednika pokrajinske vlade i sekretara za poljoprivredu, u Srbiji je osigurano manje od četiri odsto poljoprivrednih gazdinstava, iako od 2004. godine Vlada Srbije regresira 40 odsto cene osiguranja poljoprivredne proizvodnje.

"U ovom trenutku, u Vojvodini, sem 'Delta holdinga', niko nije osiguran od suše", rekao je Ješić i dodao da se poljoprivrednicima mora objasniti zašto moraju da se osiguraju. "Na taj način ne bismo imali socijalni problem kao sada, pa da država mora da interveniše svake godine. Druga stvar, kroz osiguranje možemo predvideti i bruto nacionalni dohodak za godinu dana, bez obzira na elementarne nepogode", rekao je Ješić i najavio da će pokrajinske vlasti "razgovarati sa najvećim osiguravajućim kućama" i "prosto ih naterati" da budu "korektne prema poljoprivrednicima" ukoliko žele da koriste subvencije Pokrajine Vojvodine. Toliko o tome. ◂

Zoran Majdin

Težimo odgovornom i profesionalnom novinarstvu, sa misijom da štitimo građane Srbije od zloupotrebe u štampanim medijima i ujedno podignemo kvalitet novinarstva u Srbiji.
Delovaćemo po Kodeksu novinara Srbije i sopstvenoj savesti, poštujući zakone i pod parolom:
Brzo, besplatno, pravično.

SAVET ZA ŠTAMPU
Brzo, besplatno, pravično.

www.savetzastampu.rs
Ljube Jovanovića 9c
Tel. 011 30 67 320

piše: Teofil Pančić

Za u izlog i za po kući

Ako su Milica Delević & co. onaj (neostvareni) "gladac" ove vlade, onda su likovi poput kulturministra njen "jadac", nenašminkana istina o njoj

Danas ćemo malo da divanimo o *šminki i suštini u politici*, što ovaj tekst čini prirodnim nastavkom – ili pak *tamnim odrazom* – prethodnih "Nuspojava". No, krenućemo od novina, jasnoće radi. Dugo već pišem kako pravu prirodu i vrednosnu orijentaciju nekih novina nećete najbolje videti mereći koliko se koja stranka ili političar u njima (ne)pojavljuje i po tome sličnim trivijalijama, nego uvidom u sadržaj i profil kulturne rubrike: e, to što je u "kulturi i umetnosti" nekim novinama (ne)važno i (ne)vredno, to je zapravo njihova orijentacija! Sve ostalo je samo *razrada*. Neko bi na ovo mogao reći kako mi je teza možda malo zastarela, jer danas se pojavljuje sve više novina koje naprosto nemaju kulturnu rubriku. No, to je privid: bez brige, takve nemaju ni orijentaciju! A osim toga nisu ni novine, bilo zato što to nikada nisu ni postale, ili zato što su u procesu prestajanja da to budu (uzmite samo tugaljivi primer Japijevog Zabavnika, tj. Nedeljnika Ranije Poznatog Kao NIN: ima urednika kulture, ali nema kulturnu rubriku! Ima nagradu kritike i žiri kritike, ali nema kritiku!).

Enivej, kako se ovo može primeniti na političke prilike? Sasvim nova (mada nimalo sveža) Vučić-Dačić vlada Srbije tome je dobar primer. Njen faktički šef Aleksandar Vučić, svestan njene demorališuće dubioznosti i vaskolikog jadnog utiska koji ostavlja čak i na domaćem bunjištu, a kamoli napolju, herojski se bio upeo da je nekako našminka i upegla bar u onom njenom segmentu koji čini "izlog", ono što se spolja najbolje vidi. A to je, dakako, pre svega ministarstvo spoljnih poslova. Odatle svo ono, pokazaće se – uzaludno, zazivanje Milice Delević, Roksande Ninčić i bog zna još koga, a koga bi se bez blama moglo turiti na prozorče, da ga svaki prolaznik vidi i čuje, a da "domaćina" ne obruka. Od te rabote nije bilo vajde, iz već dobro znanih i podrobno razmatranih razloga.

U isto vreme, za ministra kulture angažovan je stanoviti građanin Petković Branislav (ne garantujem da sam sasvim potrefio ime), kadar Srpske napredne stranke, z. p. Beograd, vlasnik samostalne poslastičarske radnje i – više onako hobistički – pozorišni reditelj čijih se predstava ne sećate čak ni ako ste ih gledali, a niste: skoro niko skoro nikad nije. Oko naimenovanja ministra kulture nije bilo javne *kadrovske drame*, odbijenih poziva zvučnim kultur-veličinama ili bilo čega sličnog. Ma jok, od početka su u igri bili samo Poslastičar i još jedan, njemu sličan građanin, a izbor je pao na ovog, na Sladoledžiju. Vazda zlobna čaršija sada se ludo zabavlja njegovim brojnim verbalnim *detonacijama* postignutim za veoma kratko vreme; sve nekako deluje kao šega, neukusan vic, cinična sprdnja koja kad-tad mora prestati, te će Dačić i Vučić, s blesavo oduševljenim izrazima na licima, mangupski namigujući saopštiti da su se samo šalili i da je pravi ministar kulture... pa, neko drugi. Takoreći – bilo ko drugi. Ne bi mogli mnogo da pogreše ni da izađu na ulicu pred zgradom Vlade i nahvataju prvog punoletnog prolaznika koji je državljanin Republike Srbije i po mogućnosti nije osuđivan. A još ako ne duguje državi za porez, ih, kud ćeš bolje?! Ni Andre Malro mu ne bi bio ravan!

E sad, šta pisac hoće da kaže? Taj siromah čovek, pokrovitelj književnog stvaralaštva ratnih zločinaca i teških psihopata (šifra: Milan Lukić), ljubitelj starih automobila i majstor za (nadam se) sveže krempite, ona je druga strana "delević-ninčić" medalje; one su imale biti šminka, ono za izlog, *za goste*; Poslastičar, međutim, jeste i kadrovska i "ideološka" *domaća istina* te vlade i celokupne strukture vlasti koja se formira oko nje. On nije za pokazivanje, on je za delovanje, i to na području "idejne borbe", kako su nekada govorili boljševici.

U postpetooktobarskoj Srbiji bilo je svakakvih ministara kulture, neki su bili dobri, neki tek osrednji ili podnošljivi, ali sve ih je (osim mučenog Dragana Kojadinovića, no on je poseban slučaj, i de facto je bio ministar informisanja, dok su se "užom" kulturom bavili drugi) povezivalo jedno: bili su to značajni, kvalitetni, ostvareni ljudi u svojim osnovnim profesijama, dakako striktno kulturnjačkim: glumci, režiseri, pisci, izdavači... Ovaj g. Išinger naprosto nije ništa od toga, ni u naznakama. Pitajte bilo koga iole relevantnog: ima li tog građanina u najužem krugu vrednih pozorišnih ljudi? Nema ga. Dobro, u užem krugu? Jok. Ajde de, u (o)središnjem? Ma kakvi. Uh, a makar u nekom širem? Nema šanse. Sto mu gromova, bar u najširem?! A-a. Njet. Kao relevantna kulturna i umetnička činjenica, čovek je naprosto Niko i Ništa. I to svi znamo, nije to sad da ga neko "mrzulja" pa ga ocrnjuje i nipodaštava, nego je naprosto tako. Dakle, patrijotsko-kleptokratska koalicija je procenila da je Niko i Ništa prava mera stvari za srpsku kulturu, da je to ono što ona zaslužuje. Bogme, pored takvih patrijota, "izdajnici" stvarno nisu neophodni, za njih nema posla. Da stvar bude grđa, Sladoledžija nije od onih ljudi tihih i skromnih u svojoj savršenoj beznačajnosti, naprotiv: za samo nekoliko nedelja uspeo je da proizvede impresivnu količinu konfuzije svojim bizarnim zamislima i mudrovanjima opšte prakse. O, bogo moj! Da lupetanje boli onoga koji lupeta, Poslastičara bi posle svakog intervjua pod narkozom odvozili u Urgentni!

Ako su, dakle, Delević & co. (neostvareni) "gladac" ove vlade, onda su likovi poput kulturministra njen "jadac", oni su ono skriveno mesto u zadnjem dvorištu, predviđeno za nekažnjeno ispoljavanje destruktivne ideološke energije loše prerušenog "staroradikalizma". Što, pogodili ste, znači da taj "staroradikalizam" nije nikuda nestao, samo se amaterski pritajio. Da su za kulturministarku angažovali onu suklatu koja je navodnjavala Natašu Mićić efekat bi bio isti, samo bi s njom bar bilo zabavnije. ◂

VREME USPEHA!
Klub dobrih poslovnih ideja
REDOVNI PODLISTAK NEDELJNIKA "VREME", IZLAZI SVAKOG PRVOG ČETVRTKA U MESECU

ANA KOESHALL, FONDACIJA "ANA I VLADE DIVAC"

Filantropija u doba krize

SAVETI IZ OSIGURANJA

Zašto uzeti životno osiguranje

SLAVENKO SEKULIĆ, BEOHEMIJA

Kvalitetom do liderstva u regionu

Intervju: Slavenko Sekulić, izvršni direktor Poslovnog sistema Beohemija

Kvalitetom do liderstva u regionu

Za dvadeset godina postojanja, kompanija Beohemija je od trgovine na veliko sredstvima za higijenu u svojim počecima, danas postala jedan od vodećih regionalnih proizvođača u oblasti deterdženata i kućne hemije. Počev od "Pompe" iz 2002. godine, preko "Duela" 2006, Beohemija je svoju kolekciju brendova obogatila i "Deusom", prvim domaćim praškastim deterdžentom premijum kvaliteta

"VREME": Šta podrazumeva pridev "premijum", koji se vezuje za deterdžent "Deus" i po čemu se on razlikuje od konkurentnih proizvoda?

SLAVENKO SEKULIĆ: Kada kažemo za neki deterdžent da je iz "premijum" kategorije, to za potrošača znači da je taj deterdžent, poput našeg "Deusa", sastavljen od najkvalitetnijih sirovina koje omogućavaju najbolje efekte pranja, čak i na niskim temperaturama, što je i zahtev savremenih kupaca. Tako naš "Deus" sadrži 20-ak brižljivo odabranih sirovina i rezultat je sinergije tehnologije, znanja i iskustva domaćih stručnjaka. Preko sedam miliona evra i više od tri godine intenzivnog istraživanja uložili smo u razvoj ovog deterdženta. Proizveden po najvišim svetskim standardima, od biorazgradljivih komponenata što ga čini ekološki prihvatljivim, "Deus" predstavlja korak dalje ne samo za nas u Beohemiji, već i za regionalno tržište deterdženata za pranje veša.

Zahvaljujući primeni japanske "Hosokawa Shugi" tehnologije naša fabrika u Zrenjaninu ubraja se među najsavremenije u Evropi. Ova napredna tehnologija nam omogućava da ostvarujemo značajnu energetsku efikasnost, pouzdanost i efikasnost rada i apsolutnu kontrolu nad kvalitetom proizvoda. Sam proces proizvodnje deterdženata je potpuno automatizovan i kompjuterski se reguliše i nadgleda svaka faza tog procesa. Trostepena fabrička kontrola kvaliteta naših proizvoda, koja podrazumeva kontrolu ulaznih sirovina i ambalaže, zatim pogonsku kontrolu poluproizvoda i na kraju, kontrolu gotovog proizvoda, uz nezavisnu stručnu kontrolu Instituta za opštu i fizičku hemiju u Beogradu, omogućava nam da našim kupcima uvek garantujemo deklarisani kvalitet. Među prvima smo uveli "Hosokawa Shugi" tehnologiju u Evropi, a u ovom delu jugoistočne Evrope primenjuje se samo u našoj fabrici.

Kako je uopšte odlučeno da se, uz "Duel", krene u razvijanje još jednog deterdženta, naročito zbog velike konkurencije na tržištu?

"Duel" je bio i ostao sinonim za Beohemiju. Od nekadašnjih tri odsto učešća na tržištu, sa početka njegove proizvodnje, dostigli smo više od 32 odsto tržišnog udela u 2011. godini. Osluškujući tržišta na kojima distribuiramo svoje proizvode i prateći sva relevantna istraživanja, odlučili smo se da idemo korak dalje i proizvedemo prvi domaći "premijum" praškasti deterdžent – "Deus". Njegovim lansiranjem želeli smo da podignemo nivo kvaliteta svih deterdženata iz ove kategorije, jer je i naša konkurencija, koju veoma poštujemo, morala da odgovori na izazov da dolazi jedan nov i visoko sofisticiran proizvod iz naše fabrike. To je doprinelo podizanju kvaliteta čitave palete deterdženata i drugih proizvođača. Mi se naravno nećemo tu zaustaviti. Osluškujemo potrebe potrošača, pratimo reakcije tržišta na svaki novi proizvod koji predstavimo i zato ćemo nastaviti da investiramo u naših pet osnovnih brendova – "Duel", "Deus", "Spin", "Pompa" i "Scalla".

Prema podacima Agencije za privredne registre, matično društvo Beohemija d.o.o. i zavisna matična društva – Beohemija Inhem, Hemija Brixol i Dahlia – ne računajući Beohemiju Poslovne sisteme, u 2011. godini zabeležili su neto dobitak veći od 800 miliona dinara. Ujedno, broj zaposlenih je već premašio 1100. Kako objašnjavate ovakve poslovne uspehe u godinama svetske, ali pre svega lokalne, nacionalne i regionalne finansijske krize?

Uprkos globalnoj ekonomskoj krizi, značajnom smanjenju opšte tražnje i kupovne moći potrošača, uspeli smo da fokusiranim nastupom i povoljnom cenovnom politikom zadržimo poziciju na tržištu i ostvarimo planirane poslovne rezultate. Samo u 2011. godini uložili smo 20 miliona evra u razvoj proizvodnje i novih proizvoda, a u poslednje četiri godine preko 54 miliona evra. Iz naših pogona dnevno izađe oko 350 tona gotovih proizvoda. Na godišnjem nivou, to je 85.000 tona praškastih i 100.000 boca tečnih deterdženata, što nas svrstava u regionalnog lidera u ovoj oblasti. Naših osnovnih pet brendova grana se u 700 proizvoda, a mesečno oko 1,5 miliona ljudi kupi barem jedan od naših proizvoda. Pored Srbije, izvozimo u Sloveniju, Crnu Goru, Makedoniju, Bosnu i Hercegovinu, Albaniju i Hrvatsku, a u planu je i osvajanje tržišta Grčke, Rumunije i Mađarske. Takođe, veliko poverenje su nam ukazali i najznačajniji trgovinski lanci poput "Metroa", "Deleza", "Merkatora" i "Konzuma", za koje proizvodimo njihove robne marke.

Koliko je kredit Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) doprineo daljem napretku firme? Ovde ne mislim samo na materijalni, finansijski deo, već i na doprinos u širenju poverenja, ugleda i značaja kompanije zahvaljujući ovom kreditu.

Veliko je zadovoljstvo i obaveza imati za partnera EBRD, koji je prepoznao naš potencijal i podržao ga, zajedno sa još četiri komercijalne banke, kroz razvojni kredit u visini od 68 miliona evra. Budući da EBRD uglavnom finansira javni sektor, ova saradnja dosta govori o razvojnom potencijalu Poslovnog sistema Beohemija. Saradnja sa

Slavenko Sekulić, izvršni direktor Poslovnog sistema Beohemija

Foto: A. Anđić

međunarodnom institucijom poput EBRD-a dokaz je da Beohemija ispunjava sve međunarodne standarde u poslovanju, jer je ovaj poslovni potez podrazumevao rigoroznu kontrolu naše proizvodnje i poslovanja celokupnog poslovnog sistema. Uz strogi monitoring EBRD-a, uložili smo odobrena sredstva u razvoj poslovanja i finansijsko restrukturiranje. Uz pomoć kredita Evropske banke za obnovu i razvoj, Beohemija je napravila korak napred i u svoje poslovanje implementirala EBRD standarde zaštite životne okoline i Akcioni plan zaštite životne sredine koji je u potpunosti u skladu sa preporukama i normama Evropske unije. Imajući u vidu da EBRD podržava samo "zdrave" projekte i da je za dobijanje ovog kredita bilo neophodno ispuniti kriterijume koji su vrlo visoki, restriktivni i zahtevni, u ovoj saradnji Beohemija je dokazala da može spremno i stručno da odgovori na izazove savremenog poslovanja.

Možete li reći nešto više o saradnji Beohemije sa čuvenom nemačkom kompanijom BASF – kako je do nje došlo, i šta se od nje u budućnosti očekuje?

Saradnju sa najvećom svetskom hemijskom kompanijom BASF započeli smo kao kupci njihovih sirovina neophodnih za našu proizvodnju. S vremenom, saradnja je jačala i prerasla u partnerski odnos, budući da je Beohemija danas regionalni partner BASF-a za jugoistočnu Evropu. Za sve nas u Beohemiji je ovaj partnerski odnos sa BASF-om velika satisfakcija, pa čak mera i potvrda našeg kvaliteta i uspeha. Uspeli smo da "otvorimo vrata" BASF-ovih laboratorija i započnemo istraživanja sa njihovim stručnjacima na razvoju novih proizvoda. Rezultat ove saradnje je "Deus", na koji je BASF, uveren u visok kvalitet ovog proizvoda, stavio svoj žig. U toku trogodišnjih istraživanja na razvoju "Deusa", veliki broj testiranja je obavljen upravo u BASF-ovim laboratorijama u Nemačkoj.

Danas, Beohemija i BASF aktivno rade na razvoju novih proizvoda. Budućnost naše saradnje temelji se na planovima da zajedno nastavimo da kreiramo nove proizvode, testirane u BASF-ovim razvojnim laboratorijama, ali i tako što ćemo za neke od najsavremenijih sirovina koje proizvode biti ekskluzivni korisnici. O kakvoj kompaniji govorimo, najbolje govori podatak da samo u centralnom BASF-ovom istraživačkom centru radi preko hiljadu doktora nauka, što je odlična prilika i za naše inženjere da se dodatno edukuju i usavrše.

Koji su dalji pravci razvoja kompanije – gde vidite da je moguć rast u budućnosti?

Svoj dalji rast i razvoj Beohemija vidi upravo u daljem rastu izvoznih tržišta i u proširenju saradnje sa velikim trgovinskim lancima. Izvozno smo orijentisana kompanija i verujemo da samo osvajanjem novih tržišta i sticanjem novih i vernih potrošača, možemo postići dalji razvoj kompanije. Takođe, naš veliki razvojni potencijal su naši zaposleni, i mi smo spremni da drugim tržištima ponudimo "know-how" i tehnologiju u proizvodnji deterdženata.

Prošla, 2011. godina predstavlja krunu našeg dvadesetogodišnjeg poslovanja. U odnosu na 2010. godinu, imali smo rast prihoda od prodaje za 35 odsto u Srbiji, i 21 odsto u regionu. Ujedno, portfolio brenda "Duel" je proširen sa dva nova proizvoda, a tržištu je predstavljen nov brend "Deus".

Uprkos krizi i, nažalost, sve manjoj kupovnoj moći, našli smo način kako da se približimo potrošačima: kvalitetom i samo kvalitetom. U 2012. godini planiramo ukupan rast prodaje za više od 35 odsto, kao i proširenje portfolija svih naših brendova. Iako je 2012, zbog ekonomske krize koja i dalje traje, još jedna godina puna izazova, nastojimo da daljim ulaganjima u nove proizvode opravdamo poverenje naših potrošača.

EBRD je Beohemiju nazvao "lokalnim šampionom"; kompanija je ušla među 20 najboljih domaćih firmi; 2011. je Beohemija dobila nagradu "Kapetan Miša Anastasijević" za primenu novih tehnologija u proizvodnji, a ove godine su "Deus" i Beohemija dobili zlatnu medalju "Arhimed" u Moskvi. Šta sve ove nagrade i priznanja znače za kompaniju, a šta za vas lično, kao jednog od vodećih ljudi kompanije?

Za čitav tim Beohemije i za mene lično, ova priznanja su podstrek da budemo još koncentrisaniji na razvoj novih proizvoda i na budućnost kompanije. Ona nas motivišu da nastavimo sa osluškivanjem tržišta i da kupcima ponudimo uvek više nego naša konkurencija. Ujedno, ova priznanja nas čine jako ponosnim, podstrek su i obaveza da opravdamo ukazano poverenje naših potrošača i partnera. Takođe, lično osećam veliko zadovoljstvo što sam deo pobedničkog tima koji uspešno odgovara na sve izazove poslovanja u ovim kriznim godinama, predstavljajući domaćem i izvoznim tržištima visokokvalitetne proizvode iz Srbije.

Intervju: Ana Koeshall, direktorka Fondacije "Ana i Vlade Divac"

Filantropija u doba krize

"Mi sebe vidimo samo kao jednu vezu između ljudi koji žele da doniraju svoje vreme, stručnost i finansijska sredstva sa onima kojima su podrška i pomoć potrebne – da sve dođe na pravo mesto"

Tokom pet godina od osnivanja, Fondacija "Ana i Vlade Divac" je kroz svoje akcije prikupila više od 15 miliona dolara. Sredstva su usmerena u humanitarnu pomoć i obrazovne programe u Srbiji, ali i u nizu drugih zemalja: Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini, SAD, Indoneziji, Etiopiji i Kini. Za "Vreme uspeha" Ana Koeshall, direktorka Fondacije "Ana i Vlade Divac", govori o misiji i najuspešnijim projektima Fondacije, ali i o budućim akcijama usmerenim na najugroženije slojeve stanovništva.

"VREME": Fondacija se bavi velikim brojem humanitarnih akcija, koje pokrivaju ogroman raspon društvenih problema. Ipak, čini se da je pomoć izbeglim i raseljenim licima na prvom mestu (projekti RAISE, "Možeš i ti"). Prema finansijskim izveštajima, u projekat "Možeš i ti" uloženo je ubedljivo najviše sredstava. Možete li reći nešto više o ovoj pomoći? Zašto baš izbegla i raseljena lica?

ANA KOESHALL: Kada se gospodin Divac penzionisao i vratio sa svojom porodicom u Srbiju, mislili su da je izbegličko pitanje završeno i da posle 20 godina svi ti ljudi imaju svoje domove. Vrlo su se iznenadili kad su saznali da u Srbiji još uvek postoje kolektivni centri gde u jednoj prostoriji živi više generacija. Ana i Vlade su proveli nekoliko dana u kolektivnom centru u Kovinu, i tada su odlučili su pomažu izbeglim i raseljenim licima sve dok se ne zatvore svi kolektivni centri u Srbiji.

Izbegla i raseljena lica koja žive u kolektivnim centrima predstavljaju kategoriju ljudi bez osnovnih prihoda za normalan život. Misija Fondacije "Ana i Vlade Divac" je da pomogne ovim ljudima da ostvare svoje pravo na dom, steknu finansijsku sigurnost i ponovo žive pristojan i dostojanstven život koji zaslužuju. Fondacija je izbeglim i raseljenim licima ovo omogućila između ostalog i pomenutim projektima. U okviru kampanje "Možeš i ti" započet je projekat socijalnog stanovanja

Ana Koeshall, direktorka Fondacije "Ana i Vlade Divac"

u zaštićenim uslovima, koji ima za cilj da izbegla i interno raseljena lica iz kolektivnih centara dobiju svoj krov nad glavom. Deo prikupljenog materijala i novčanih donacija iz ove akcije izdvojen je za izgradnju objekata na teritoriji Beograda, dok je drugi deo namenjen za snabdevanje građevinskim materijalom porodica i pojedinaca koji su kupili plac i započeli izgradnju kuća, ali imaju finansijske poteškoće da ih dovrše.

Osim obezbeđivanja trajnih stambenih rešenja dodelom seoskih domaćinstava, građevinskog materijala ili kroz socijalna stanovanja, neophodno je osigurati i ekonomsku održivost ovih porodica. Podrška brojnih partnera doprinela je da kroz projekat RAISE obezbedimo sredstva da ovi ljudi započnu i svoje dohodovne aktivnosti i lakše se uklope u novu sredinu.

Druga grupa osoba na koje Fondacija obraća veliku pažnju su mladi ljudi, preko akcija poput "Moje vrednosti", ili MTV B GOOD. Po mišljenju Fondacije, koji su najveći problemi mladih u Srbiji, i na koji način im Fondacija pomaže?

Na osnovu iskustva koje smo stekli tokom ovih projekata i prateći rad mladih i talentovanih ljudi, možemo reći da su oni i te kako spremni da aktivno učestvuju u društvu, samo im je potrebno dati jasan okvir i podršku. Osim obrazovanja i zapošljavanja, koje su naveli kao najvažnije za njih, mladi ljudi u Srbiji su posebno izdvojili probleme zdravlja, bezbednosti, rizičnog ponašanja, nasilja i netolerancije. Kultura i kreativno provođenje slobodnog vremena takođe su teme koje

interesuju mlade ljude u našoj državi, kao i zaštita životne sredine, volonterizam, aktivizam i mobilnost.

Osnova na kojoj smo gradili kampanju "Stvarno važno" i jeste bila komunikacija sa mladima kroz pokretanje najšire društvene akcije usmerene u promovisanje pozitivnih ljudskih vrednosti. U projekat "Stvarno važno", uključilo se više od 60.000 mladih koji su bili u prilici da se edukuju i motivišu, te da kroz društvene mreže učestvuju u socijalno relevantnim aktivnostima koje promovišu pozitivne promene u Srbiji i šire. Oni su kreirali konkretne projekte koje rešavaju bitne stvari u njihovoj lokalnoj zajednici, a Fondacija im sada pomaže da prikupe sredstva za njihovu realizaciju.

Spisak donatora, sponzora i partnera Fondacije "Divac" zaista je impresivan – počev od najuspešnijih privrednih i finansijskih institucija, pa do USAID-a i Vlade Srbije. Možete li malo više da kažete o tom "putu" ka dolaženju do ovako respektabilnih partnera: koliko ih je bilo na početcima Fondacije, kako se ta mreža širila, i šta su to partneri prepoznavali u radu Fondacije pa poželeli da se u te akcije uključe?

Od svog osnivanja, Fondacija se bavi podsticanjem individualne i korporativne filantropije. U ovih pet godina uvek smo se trudili da sprovodimo konkretne projekte sa merljivim rezultatima i da budemo transparentni. Srećni smo što pojedinci, kompanije i institucije prepoznaju naš rad i veruju da sredstva i vreme koje doniraju idu na pravo mesto, u pravcu rešavanja konkretnih socijalnih i društvenih problema. Od samog osnivanja Fondacije doneli smo odluku da svaka individualna donacija 100 odsto ide u projekte koje realizujemo i to znatno doprinosi kredibilitetu naše organizacije.

Filantropija u Srbiji ima dugu i bogatu tradiciju, ali je u godinama ekonomske krize neophodno podsticati i negovati njene resurse. Naša je želja, i do sada smo u tome uspevali, da u naše aktivnosti uključimo što veći broj ljudi iz dijaspore. Podrška naših ljudi koji žive u inostranstvu je zaista značajna i njihov interes za dobrobit ljudi u Srbiji je veliki, ukoliko imaju poverenja da će njihov novac stići u prave ruke. Do sada, preko 300.000 pojedinaca iz celog sveta, donatora i kompanija, učestvovalo je u akcijama Fondacije "Ana i Vlade Divac". Mi sebe vidimo samo kao jednu vezu između ljudi koji žele da doniraju svoje vreme, stručnost i finansijska sredstva sa onima kojima su podrška i pomoć potrebne – da sve dođe na pravo mesto i da budu uključeni u taj proces ukoliko žele.

Kako birate područja delovanja Fondacije – na osnovu čega određujete prioritete u pružanju pomoći?

Kada je reč o radu sa izbeglima i raseljenima, postoje jasni kriterijumi utvrđeni sa partnerima, UNHCR, Komesarijat za izbeglice Republike Srbije i komisije koja odlučuje o odabiru porodica koje će biti podržane. Fondacija ima svoj strateški plan koji jasno definiše naše strateške prioritete i ciljne grupe. To su i dalje izbegli i raseljeni, zatim deca i mladi, samohrani roditelji, kojima ćemo u budućnosti posvetiti više pažnje. Naročit akcenat stavljamo na razvoj filantropije i uključivanje što većeg broja partnera u unapređenje života ljudi u Srbiji.

Osim onih kojima Fondacija pomaže, možete li reći gde su još rad i aktivnosti Fondacije potrebni – koji su to gorući problemi u Srbiji, a u kojima Fondacija može da doprinese?

U proteklih nekoliko godina prepoznali smo problem samohranih roditelja, kao jedan od gorućih socijalnih problema. Naime, u Srbiji postoji veliki broj samohranih roditelja koji nisu u prilici da svojoj deci obezbede elementarne uslove za život i odrastanje. Veliki broj njih nam se obraća i mi smo odlučili da započnemo program koji bi pružao podršku najugroženijim samohranim roditeljima. Trenutno smo u procesu ispitivanja potreba i iskreno se nadamo da ćemo uskoro naći partnere, koji bi nam se pridružili i podržali nas u rešavanju ovog bitnog socijalnog problema.

SAVETI IZ OSIGURANJA

Zašto se kod uzimanja stambenog kredita savetuje zaključivanje životnog osiguranja?

Zaključivanje životnog osiguranja u trenutku uzimanja stambenog kredita prvenstveno štiti najbliže i obezbeđuje finansijsku stabilnost porodice. Potrebe korisnika stambenog kredita najbolje prati program Rizik osiguranja života. Ugovorena osigurana suma, sa opadajući vrednostima, iznosi koliko i stambeni kredit, odnosno tokom njegove otplate prati visinu preostalog iznosa kredita. Na ovaj način se za malu premiju obezbeđuje veliko osiguravajuće pokriće koje traje koliko i period otplate kredita. Ukoliko se desi osigurani slučaj – smrt osiguranika, Wiener Städtische osiguranje, banci koja kreditira osiguranika, isplaćuje ugovorenu osiguranu sumu u visini neotplaćenog dela kredita. Na taj način porodica je finansijski zaštićena, odnosno oslobođena dalje otplate kredita, što predstavlja suštinu ove vrste osiguranja.

Takođe, Wiener Städtische osiguranje je klijentima Erste banke, korisnicima stambenog kredita, ponudilo mogućnost da ugovaranjem mešovitog životnog osiguranja Classic (za slučaj smrti i doživljenja), sa zalogom u korist banke, na efikasan način obezbede svoju porodicu u slučaju nastupanja osiguranog slučaja (smrt usled bolesti ili nezgode). Istovremeno, postignut je i štedni efekat, jer se uplaćeni novac po isteku ugovora o kreditu i doživljenju vraća klijentu isplatom osigurane sume, uvećane za pripisanu dobit. Polisa je svojevrsna mera sigurnosti za banku, i služi kao dopunski instrument obezbeđenja kredita. To znači da u slučaju neplaćanja mesečnih anuiteta po stambenom kreditu, banka može pokrenuti postupak prinudne naplate iz kolaterala, te se anuiteti mogu naplatiti po založenoj polisi do visine otkupne vrednosti polise.

Nela Bojović, PR Manager,
Wiener Städtische osiguranje

TIKVEŠ

90 od 100 za "Vranac"

U najnovijem izdanju časopisa "Vinski advokat" ("The Wine Advocate"), najpoznatiji svetski vinski kritičar Robert Parker po drugi put je dodelio izuzetno visoku ocenu za vino iz Makedonije. Crveno vino vinarije Tikveš – Vranac Special Selection iz berbe 2010. osvojilo je 90 poena (od mogućih 100) na čuvenoj Parkerovoj skali.

U obrazloženju ocene, Robert Parker svrstava Vranac Special Selection vinarije Tikveš u rang izvanrednih vrhunskih vina poput onih iz južne Francuske i Španije i naglašava da je reč o "vinu sa unikatnim karakterom, intenzivnom crvenom bojom, jakim aromama i prepoznatljivim ukusom, proizvedeno u vinariji sa najdužom tradicijom u Makedoniji".

Ocene i preporuke vinskog kritičara svetskog renomea poput Parkera imaju veliki uticaj na pozicioniranje vina na svetskim tržištima, posebno na severnoameričkom. Visoka Parkerova ocena i intenzivne višemesečne promotivne aktivnosti doprinele su da celu količinu vina Vranac Special Selection predviđenu za prodaju ove godine, ili više od 40.000 flaša, otkupi poznati uvoznik evropskih vrhunskih vina za SAD, kompanija European Cellars.

TELENOR

Porast prihoda 7 odsto

Prihodi kompanije Telenor Srbija u drugom kvartalu ove godine iznose 10,127 milijardi dinara, što je povećanje od 7 odsto u odnosu na isti period prošle godine, saopštili su iz Telenora. Ujedno, broj pretplatnika porastao je za 2 odsto u odnosu na drugi kvartal 2011, na 3,13 miliona. Kapitalni troškovi smanjeni su za 32 odsto u odnosu na isti period prošle godine, nakon završetka modernizacije mreže u prethodnom kvartalu. "Uprkos izazovima na tržištu, beležimo održiv iako sporiji rast prihoda i nastavljamo da učvršćujemo svoju poziciju na tržištu. Odlučni smo u nameri da nastavimo da ulažemo u našu mrežu, kako bi naši korisnici imali brže, sigurne i pouzdane usluge", rekao je Erlan Neten, izvršni direktor finansija kompanije Telenor d.o.o.

ATLANTIC GRUPA

Nastavak rasta

Atlantic Grupa je u prvoj polovini 2012. godine ostvarila prihod od prodaje u iznosu od 310,7 miliona evra, što u odnosu na isti period prošle godine predstavlja rast od 6,6 odsto. Rastu prihoda od prodaje Atlantic Grupe u prvom polugodištu doprinela su sva Strateška poslovna područja, a sa dvocifrenim stopama rasta najznačajniji su uticaj imala Strateška poslovna područja Zdravlje i nega (14,6 odsto), Kafa (12,4 odsto) i Delikatesni namazi (12,4 odsto). "Izuzetno smo zadovoljni rezultatima koji svedoče o uspešnosti integracionih aktivnosti tokom 2011. i u prvoj polovini ove godine i potvrđuju opravdanost investicije u Droga Kolinsku", istakao je Emil Tedeski, predsednik Uprave Atlantic Grupe.

BANCA INTESA

Najbolja u Srbiji za 2011.

"Euromoney", vodeći svetski časopis u oblasti finansija i bankarstva, proglasio je Banca Intesa najboljom bankom u Srbiji u 2011. godini. Ova ugledna nagrada, koju Banca Intesa osvaja treću godinu zaredom, dodeljuje se na osnovu analize brojnih kvantitativnih i kvalitativnih kriterijuma, uključujući poslovne pokazatelje, finansijske rezultate i inovativnost u poslovanju. "Ova prestižna nagrada predstavlja potvrdu da beskompromisan fokus na potrebe klijenata, pružanje usluga najvišeg kvaliteta i stalni rad na osmišljavanju novih, inovativnih proizvoda mogu da generišu izuzetne poslovne rezultate i u izrazito izazovnom ekonomskom okruženju", izjavio je Marko Kapelini, zamenik predsednika Izvršnog odbora Banca Intesa prilikom primanja nagrade u Londonu.

ERSTE GRUPA

Dobit skoro pola milijarde

"Uprkos problematičnom poslovnom ambijentu u Evropi, u prvoj polovini 2012. godine Erste Grupa je ostvarila neto dobit od 453,6 miliona evra", rekao je Andreas Trajhl, generalni direktor Erste Group Bank AG. "Na ovaj

rezultat su uticale kako pozitivne tako i negativne jednokratne stavke, ali on ipak odražava osnovnu snagu našeg poslovanja. Takođe smo znatno popravili stanje kapitala i dostigli koeficijent kapitala prema EBA od 9,9 odsto na dan 30. juna 2012. godine. Ako uključimo i neraspoređenu dobit, taj koeficijent se popravio na 10,4 odsto. Pored toga, nastavili smo da beležimo prilive depozita klijenata", dodao je on.

FILIP MORIS

Reciklirano 97,5 odsto otpada

Kompanija "Filip Moris" je prošle godine reciklirala čak 97,5 odsto otpada iz procesa proizvodnje. Ovako izuzetan rezultat je filijalu u Srbiji svrstao u sam vrh u okviru "Filip Moris" globalne mreže kada je reciklaža u pitanju, a postignut je kontinuiranim investicijama u najnovije tehnologije i praćenjem svetskih tendencija u poslovanju, saopšteno je iz "Filipa Morisa". Povodom Svetskog dana zaštite životne sredine, kompanija "Filip Moris" je u svojim prostorijama organizovala i izložbu "Reciklomanija". Zaposleni su predstavili proizvode dobijene reciklažom različitih vrsta otpada nastalih tokom proizvodnje, a izložbi su prisustvovali i gosti iz različitih državnih i lokalnih institucija, poput Privredne komore Srbije i Regionalne privredne komore.

DELHAIZE GROUP

Godinu dana u Srbiji

Nakon godinu dana od kupovine Delta Maxi Grupe, generalni direktor Delhaize Europe za Srbiju, Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru, David Vander Skuren, sumirao je rezultate postignute u ovom regionu: "Poslovanje kompanije smo uskladili sa vrednostima i vizijom Delhaize Group, i prioritetno ga fokusirali na potrošače. Prvu godinu obeležili su obnavljanje odnosa sa dobavljačima, obogaćivanje asortimana brendiranim proizvodima i proizvodima privatne robne marke, rad na konkurentnijem cenovnom pozicioniranju, kao i brojni društveno odgovorni projekti."

Delhaize Europe za Srbiju, Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru u ovom trenutku ima 12.512 zaposlenih. Od 27. jula prošle godine u Srbiji su otvorena tri nova Maxi supermarketa, šest Mini Maxija i jedan Tempo Centar, a renovirano je 13 Maxija i 12 Mini Maxija.

NIS

Dobit od 22 milijarde

"U prvoj polovini 2012. Naftna industrija Srbije (NIS) imala je neto dobit od 22 milijarde dinara", rekao je generalni direktor Kiril Kravčenko (na slici). Uprkos nepovoljnim ekonomskim okolnostima u zemlji, kretanju cena nafte i padu vrednosti dinara u odnosu na evro i dolar, dobar rezultat ostvaren je pre svega zahvaljujući povećanju efikasnosti i smanjenju troškova. Najveći negativan uticaj na finansijski rezultat imalo je slabljenje dinara, jer je gubitak NIS-a na kursnim razlikama u prvoj polovini 2012. bio skoro 10 milijardi dinara, kažu u NIS-u. Podsetimo, NIS je 2011. imao neto dobit od 40,6 milijardi dinara, a ukupna vrednost investicija u prvih šest meseci 2012. iznosi 17,2 milijarde, tj. 76 odsto u odnosu na isti period prošle godine.

CARLSBERG SRBIJA

Pokazatelji poslovnog uspeha

Tržišno učešće kompanije Carlsberg Srbija je na kraju drugog kvartala 2012. godine iznosilo 28,4 odsto, što predstavlja rast od 1,4 procentna poena u odnosu na kraj istog perioda prošle godine, saopštili su iz Carlsberga. Tokom 2011. i 2012. kompanija je izbacila nove brendove: Lav Twist, novo radler pivo sa ukusom limuna, a zatim i sa ukusom grejpfruta i pomorandže, Somersby Apple, sajder sa ukusom jabuke potom i sa ukusom kruške, Tuborg Beer Mix, radler sa osvežavajućom kombinacijom grejpfruta i mente, a brend Lav je unapredila novim vizuelnim identitetom. Od početka poslovanja u Srbiji, 2003. godine, pivara je u domaće tržište investirala oko 165 miliona evra, od čega je 7 miliona evra uloženo u 2011. godini, uglavnom u inovacije.

UNIQA I GENOLAB

Ugovor o saradnji

UNIQA osiguranje i kompanija Genolab, jedina u Srbiji koja pruža usluge pribavljanja lične DNK analize, zaključile su ugovor o saradnji na osnovu koga svi klijenti dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja MedUniqa, ali i svih ostalih vrsta osiguranja koje pruža UNIQA, imaju pravo na ostvarenje određenih popusta prilikom izrade analiza. Testiranje se vrši putem uzimanja uzorka pljuvačke koji se prosleđuje uglednim laboratorijama u inostranstvu sa kojima Genolab sarađuje, i u kojima se vrši kompletna DNK analiza. Po završetku analize, korisnik dobija rezultate u vidu Lične genetske knjige, u kojoj je na jasan i precizan način predstavljen rizik od dobijanja analiziranih bolesti. Ukoliko se ustanovi da je rizik od dobijanja određene bolesti povećan, korisnik se upućuje kod lekara specijaliste kako bi se napravio plan za eventualno lečenje.

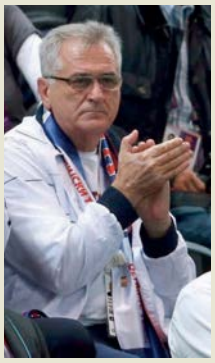
BASLER OSIGURANJE

Siguran svet

Iako 80 odsto anketiranih Beograđana smatra da je zdravstveno osiguranje na odmoru potrebno i oko 70 odsto njih uvek u inostranstvo putuje sa ovim osiguranjem, čak svaki treći ispitanik i dalje putno zdravstveno osiguranje uplaćuje samo kada je ono obavezno, rezultati su ankete "Siguran svet" Basler osiguranja, sprovedene tokom jula u Beogradu. Rezultati ankete pokazali su da će čak 70 odsto anketiranih Beograđana ove godine letovati u inostranstvu, ali se trećina njih izjasnila da neće uplatiti putno zdravstveno osiguranje. "S obzirom na to da je sezona godišnjih odmora u toku, potrebno je podići svest građana o važnosti sigurnog putovanja, naročito kada je o zdravlju porodice reč", rekao je dr Vladimir Medan, predsednik uprave Basler Srbija.

VREME USPEHA je redovni podlistak nedeljnika "Vreme", izlazi svakog prvog četvrtka u mesecu, uređuje: Radmilo Marković

“Volim kolektivne sportove, pošto sam odrastao u vreme kada je nekako u Srbiji kolektiv bio važniji od svega. Odatle počinju naši uspesi u sportovima u kojima nas ima više od jednog. (...) Naravno, volim sve sportove u kojima ima golmana.”

TOMISLAV NIKOLIĆ, predsednik Srbije, povodom otvaranja Olimpijskih igara u Londonu (“Blic”)

Milić Vukašinović,

muzičar, uvideo je značaj društvenih mreža, tokom leta je veoma aktivan, pa je na Fejsbuk postavio svoje omiljene odgovore iz mnogobrojnih intervjua: Šta mora da ima u frižideru: “Svetlo, da vidim da se nije nešto ubuđalo.”
Šta svaki *muškarac* mora da ima u tašni, a žena u novčaniku: “Žena ne treba da ima novčanik već dobre guzove, a muškarac ljubav prema ženskim guzovima, jeb’o tašnu!”
Da li je meteoropata: “Jesam! Toliko me boli ona stvar na promenu vremena da moram da ga lečim vaginalnim putem.”
Kako bi opisao Acu Lukasa u tri reči: “Pronicljivošću nadoknadio talenat.”
S kim bi voleo da igra tango: “S mrskim neprijateljem, gazim po nogama kad plešem.”
Šta uradi kada mu put pređe crna “Mečka”: “Opsujem i kažem vidi onog šupka, odakle mu pare.”
Šta oblači kad želi da izgleda seksi: “Ovo što inače oblačim, dobitna kombinacija se ne menja.” (“Blic Puls”)

Sloba Glišović,

iz sela Prislonice kod Čačka, tvrdi da Velimir Ilić, novoizabrani ministar građevine i prostornog planiranja, već 16 godina njegovom ocu duguje 20 litara nafte, pa je sada potražio pomoć i od štampe: “Ilić je tada bio predsednik opštine Čačak i često je posećivao manastir Vujan, nedaleko od našeg sela. Jednom je, vraćajući se otuda, njegov automobil ostao bez goriva. Obratio se mom ocu, koji sada ima 90 godina, tražio mu pet, šest litara nafte da ode do Čačka i obećao da će pozajmicu vratiti sutra. Otac mu je dao kantu sa 20 litara nafte. Ilić, međutim, pozajmljeno nije vratio ni sutradan, a ni do današnjeg dana. To je sitna pozajmica, čiju smo vrednost odavno oprostili, ali je ocu i danas žao što predsednik opštine, a kasnije ministar, nije održao reč.”
Šta Glišovićev otac najteže podnosi: “Kad god vide Velimira na malom ekranu, ljudi iz sela, uvek skloni šali, pozovu telefonom mog oca i upućuju mu dosetke tipa: ‘Evo, sad je bio ministar na TV-u i reče da će ti poslati cisternu nafte, narasla kamata na onih 20 litara.’”

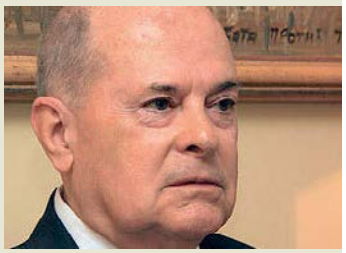
Šta su Glišovići već uradili: “Moj otac je pozivao i lično Velimira Ilića, ali mu je on odgovorio da se ne seća da je ikada u Prislonici pozajmio naftu. A ja sam pokušao da u jednom čačanskom listu objavim plaćeni oglas sa tekstom: ‘Veljo, vrati naftu’, ali su u uredništvu to odbili.”

Milan Drašković,

portparol Gradskog odbora Nove Srbije u Čačku, kome su se Glišovići takođe obraćali za pomoć, kada su ga novinari podsetili na ovaj problem kaže: “Znate kako, to se navodno desilo 1996. godine, a tada Nova Srbija nije ni postojala, pa nema ni smisla da na to reagujem. Nemam nikakav komentar, a i ne želim da verujem da se to desilo.” (“Alo”)

Vladislav Jovanović,

bivši šef diplomatije i ambasador u UN, zamoljen da prokomentariše otkriće da “u UN postoji Kancelarija za pitanja svemira ‘Unoosa’, a da bi Vuk Jeremić kao predsedavajući Generalne skupštine UN mogao da bude zadužen za kontakt sa svemirom”, objašnjava: “Misija te kancelarije UN je da se osigura mir i bezbednost u svemiru, da se sukobi sa Zemlje ne prenesu i u svemir. Moguće je da u UN tragaju za vanzemaljcima, ali je ta priča više u domenu fantastike.”
Ipak: “Mada, šta ako vanzemaljci slete u Sibir? Da li mislite da će Rusi da puste generalnog sekretara UN da priča sa njima? Ili Amerikanci?” (“Kurir”)

Javorka Đorić,

meštanka sela Žitorađa iz kog je potekla najveća muzička zvezda Svetlana Ražnatović, ali i novi predsednik Vlade Srbije, kaže da su novinari počeli da joj preskaču ogradu, a radoznalci zaviruju u dvorište, pa: "Nije lako živeti u kući u kojoj je odrastao Ivica Dačić. U ovoj kući je odrastao, živeo je tu dugo godina. Znamo se iz detinjstva. I on i njegova sestra, otac i majka bili su izvanredni."
Premijera pamte i po tome što je igrao rukomet, bio najbolji đak i nosio štafetu.

Dragan Denić,

komšija, seća se: "Ivica je bio napredan, dobar kao đak. Isticao se u svim aktivnostima. Sećam se kad je predavao raport kao pionir, sa maramom, kapom." (B92)

Sanja Colja,

"čuveni astrolog", otkriva javnosti da su ona i njene kolege predlagali liderima vladajuće koalicije da sačekaju nekoliko dana sa formiranjem vlade, dok se raspored zvezda ne promeni kako bi vlada imala bolje šanse za uspeh, ali oni su to odbili. Formiranje vlade u ovom trenutku, ona kaže, bukvalno predstavlja katastrofu: "U horoskopu novoformirane vlade sve planete koje su od značaja nalaze se u lošem položaju ili su znatno oslabljene. Mesec, koji govori o narodu, izuzetno je loš u Škorpionu i nagoveštava bedu, nezadovoljstvo, loš odnos prema ženama kao i afere vezane za žene u politici. Sam stepen Meseca upozorava da političari u vlasti neće ništa svoje stvoriti već će oponašati svoje prethodnike svojom lakomošću i agresivnošću."
Colja se setila i najave vlasti da će "ukinuti drakonski Zakon o informisanju i mediji u Srbiji će biti izuzetno ugroženi": "Pred početak zime možemo očekivati problem sa jednom TV ili novinskom kućom. Mars, koji daje snagu državi, u padu je, što daje mnogo priče bez pokrića, svađe i prestanak prijateljstva. Mogući su i raskoli unutar stranaka i problemi u samom glavnom gradu."
Izuzetno oslabljen je i Jupiter, koji govori o ugledu i nalazi se u Blizancima, a ona upozorava da to nagoveštava probleme Srbije u odnosima sa svetom: "Sam stepen na kojem se nalazi Jupiter daje svađe, nepotrebne sukobe i prekide partnerstva, što bi zemlji ubrzo moglo doneti velike afere sa privatizacijom, a do kraja proleća i probleme na putevima i u avio-kompanijama. Merkur, koji simbolizuje administraciju, razum i ugovore u državi je retrogradan, spaljen, te će se novim porezima, nametima i lošim zakonima već u narednih nekoliko meseci pokazati u svoj svojoj lošoj slici!"
Da li ipak postoji nešto dobro što možemo da očekujemo od nove vlasti: "Za novu vladu Srbije samo je Sunce, koje simbolizuje ljude na vlasti, dobro postavljeno. Ipak, ni ono ne donosi pozitivne signale za narod već samo za političare, donoseći im gramzivost, preterivanje, a sam stepen pozicije Sunca će im dati potrebu da bez razloga ruše sve što je postignuto smatrajući da su samo oni uvek u pravu!" ("Alo")

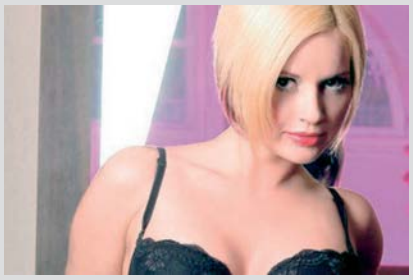

Ruška Jakić,

TV zvezda, i dalje aktivna, poverila se u emisiji "Letnjikovac" voditeljkama "da su pred njenim nogama mnogi muškarci klečali, a na njenom jastuku se odavale i neke vodeće državne tajne". Sve se završavalo tako što: "Svaki muškarac sa kojim sam spavala me oženio".
O budućnosti: "Ne znam da li ću se još udavati. Nikad ne reci nikad. Presrećna sam svojim izgledom, i što me mozak toliko dobro služi."
("Večernje novosti")

Maja Nikolić,

pevačica, kako kaže, "trudi se da joj uloga majke uvek bude na prvom mestu, pa se uveliko priprema za odlazak na letovanje sa svojim naslednicima". Pošto u životu izgleda ništa ne može da je iznenadi, "nije bila iznenađena ni kada je saznala da se njen bivši suprug oženio i dobio dete u novom braku, ali, kako naglašava, ne želi da se meša u privatni život oca svog drugog sina Lazara i odlučno se uzdržava od komentara o njemu i njegovoj novoj porodici." Ipak: "Nemam komentar na njegov život jer moj bivši suprug ima pravo na svoju privatnost. Veoma je lepo što je dobio bebu. Lazica, kao što sa mamine strane ima brata, tako sada i sa tatine strane ima sestru. To su mnogo lepe stvari."
("Story")

Film

Kenotaf, kafa i kostim

Još otkad je 2000. godine snimio film *Memento*, za Kristofera Nolana su neki znali kazati da je ušao u filmsku istoriju. Iako mu to nije bio prvi film, bilo mu je tek trideset godina, a formalna inovativnost filma i majstorstvo kojim je režiran, Nolanu su dali priliku da u budućnosti u filmskom svijetu može da radi šta mu je volja. I, eto, u idućih dvanaest godina, moglo mu su i da snima američke rimejke hvaljenih evropskih trilera (*Insomnia*) i visokobudžetne SF trilere (*Početak*) i bajkovito-istorijske freske o arhetipskih rivalima u mađioničarskim kostimima (*Prestiž*), ali je globalno govoreći, barem za široku filmsku publiku, najpoznatiji po svojoj trilogiji o Betmenu, započetoj sa filmom *Betmen: Početak* (2005), nastavljenoj tri godine kasnije sa *Mračnim vitezom* i, evo, okončanoj sa *Usponom mračnog viteza*. Još od prvog njegovog filma o Betmenu, Nolana su hvalili da se odmakao od estetike Betmen-filmova iz dvije posljednje decenije dvadesetog vijeka koje su režirali Tim Barton i Džoel Šumaher. U hvalospjevima za *Mračnog viteza* išlo se čak i do ocjena da je to najbolji ikada snimljeni film o nekom stripovskom superheroju. Ipak, priču o *Mračnom vitezu* pratila je i sjena zbog prerane smrti Hita Ledžera koji u filmu glumi Džokera i koji nije doživio premijeru filma, a za svoju ulogu je posthumno dobio gomilu najvažnijih glumačkih nagrada, uključujući i Oskara.

POSLE OSAM GODINA: Tekst o samom *Usponu mračnog viteza* ima smisla započeti podsjećanjem na ranije Nolanove filmove, a naročito na prethodne filmove iz trilogije o Betmenu iz više razloga. Najprije, iz svih Nolanovih filmova naslućuje se jedinstvena vizija svijeta. Isto tako, on voli sarađivati sa istim glumcima; Kristijana Bejla osim kao Betmena gledamo, recimo, i u *Prestižu*, dok se Marijon Kotijar, evo, iz *Početka* (*Inception*) preselila u *Uspon mračnog viteza*. Također, masakr u bioskopu u američkom gradu Aurora na projekciji *Uspona mračnog viteza* obilježava recepciju ovog filma i više nego je recepciju njegovog prethodnika unutar trilogije obilježila Ledžerova smrt. Na kraju, ali za sami film ne i najmanje

Uspon mračnog viteza Kristofera Nolana završetak je njegove trilogije o Betmenu, film koji se dugo očekivao, a čija je recepcija, odmah nakon premijere, nepovratno obeležena masakrom u američkom gradu Aurora. Film čija radnja svesno podgrejava tipične američke strahove i sam je postao izvor straha

važno, iako *Uspon mračnog viteza* na osnovnom nivou fabule mogu pratiti i oni koji nisu gledali prethodna dva Nolanova filma o Betmenu, trilogija je unutar sebe mnogo čvršće povezana nego to većinom jesu filmske trilogije; dobro, ne baš kao *Gospodar prstenova*, ali ipak prilično čvrsto. *Uspon mračnog viteza* se otvara pravom džejmsbondovskom prološkom scenom, džejmsbondovskom i u smislu akcionih bravura, i u smislu narativne (ne) važnosti za nastavak filma. Scena je izuzetno sugestivna, a i strašna, skoro hororski, i odličan je uvod u film u smislu atmosfere. Poslije prologa, vraćamo se u Gotam i vraćamo se tamo gdje je *Mračni vitez* stao, mada je od događaja iz *Mračnog viteza* prošlo osam godina.

KRADLJIVICA I BOGATUNKA: Zahvaljujući reformama pokrenutim tzv. Dentovim zakonom, Gotam je miran i siguran grad. Gradski funkcioneri se na prigodnoj svečanosti prisjećaju Harvija Denta. Komesar Gordon (Geri Oldmen) ima spremljen govor za svečanost, govor u kojem bi puku, sluti se, otkrio istinu o Harviju Dentu, ali odustaje od ideje da ga pročita i izgovara tek nekoliko rutinskih fraza. Kriminala (skoro da i) nema, pa ni Betmena nema, a i Brusa Vejna skoro da nema. Povukao se u izolaciju, komunicira samo sa batlerom Alfredom (Majkl Kejn), a hranu mu, kao kakvom tajnom zatočeniku, donose sluškinje na poslužavniku. U odori sluškinje, prvi put susrećemo Selinu Kajl (En Hatavej), *ženu-mačku*, vještu kradljivicu, jednu od žena što će se u ovom nastavku motati oko Vejna/Betmena. Druga je bogatašica Miranda Tejt (Marijon Kotijar). Njih dvije, svaka na svoj način, izvlače Vejna iz samonametnute izolacije. Uskoro će i Betmen da uskrsne jer se sprema velika zločinačka zavjera što će dokinuti *mirne dane u Gotamu*. Ne treba ovdje otkrivati previše detalja, ali valja pomenuti da glavni negativac Bejn podsjeća na Hanibala Lektera na steroidima i da je vrlo lično i fanatično zainteresovan da uništi Gotam i da se Betmenu napije krvi. Da bi to napravio, pokrenuo je vrlo precizan i komplikovan plan (možda i previše komplikovan), a kroz prvu polovinu filma pratimo provođenje ranih faza plana, ne naslućujući baš kamo sve to ide. Taman kad zaprijeti mogućnost da je prošlo i previše vremena otkad se gledalac počeo pitati šta to Bejn smjera, nastupa druga, brža, uzbudljivija i bolja "porcija" filma. Bejn isprva savlada Betmena i pokori Gotam u kojem zavlada kontrolisana anarhija koju sprovode nasilnici, bivši zatvorenici i ostali besprizornici. Scene Bejnovog "preuzimanja" grada su (uz već pomenutu prološku scenu) i najuzbudljivije u filmu. U njima Nolan "igra" na ključne američke srednjeklasne strahove: strah od terorizma, strah od anarhije, naročito one potaknute nekom vrstom socijalnog bunta, strah od bespomoćnosti.

LJUBAV U TOSKANI: Za razliku od drugog dijela Nolanove trilogije, njen završni nastavak mnogo je manje "filozofski" triler, a mnogo više klasični akcioni superherojski spektakl. U tom smislu neki alegorijski dijelovi filma, poput Vejnove *robije* na dnu nekakvog zatvorskog bunara koji, (možda?) makar dalekom impresijom treba gledaoca podsjetiti na Platonovu pećinu, spadaju u njegove slabije partije. Scena sa stadiona, recimo, bez intelektualističkih ambicija, zapravo je mnogo bolja. Ko od *Uspona mračnog viteza* očekuje artističke bravure i ozbiljnu subverziju, očekuje previše. Film je višestruko bolji od prosječne holivudske konfekcije, ali daleko od toga da je remek-djelo. Ne bih ovo previše ni isticao, da već nije bilo prikaza u kojima se u *Uspon mračnog viteza* previše toga *učitavalo*. A nije to, kažem, film koji bi sad trebao prosvijetliti gledaoca o tome, što reče Česterton, *šta ne valja na svijetu*. Ali da je zabavan i napet, jest. Na samom kraju nudi cijeli niz preokreta, nudi i grobnicu što se ispostavlja kao kenotaf, nudi (kvazi)testamentarno nasljeđivanje kostima i pećine, te jednu kafu u Toskani tek da se batleru Alfredu ispuni želja. Brojni kritičari iz Engleske i Amerike imali su potrebu da se u kontekstu *Uspona mračnog viteza* prisjete Čarlsa Dikensa i njegove *Priče o dva grada*. Lako bi i ovdje bilo varirati taj motiv. To je već kliše kod ovakvih filmova, kontekstualizovati ga između zabave i nekog klasičnog djela visoke kulture. Pa dobro, ako se baš mora, i to se može napraviti u lokalnoj varijanti. Iskren da budem, dok sam prošlog petka, skoro pred ponoć, izlazio iz bioskopa, nije mi pao na pamet Dikens nego Crnjanski i njegov naslov *Ljubav u Toskani*. Dobar je to epilog (tro)priče o Betmenu, kojoj, međutim, za završetak treba i neka *trash* pozadina. A ako ste ikada, makar i u najmutnijem magnovenju, čuli taj "distih" Mitra Mirića, on vam se na kraju *Uspona mračnog viteza* može pojaviti u (pod)svijesti da na svoj način zatvori istu priču. *Divlja mačko kandže skrati/ u jagnje se preobrati*. Što kažu u marketingu, *provjerite zašto*. ◂

Muharem Bazdulj

Foto: M. Milenković

O zaljuđivanju odljuđenih Srba

“Kao Sterijini rodoljupci i mi smo danas izloženi svakodnevnom političkom proseravanju. Čitavi naši životi su izloženi neprestanom i neodgovornom lupetanju, baljezganju, trućanju, laprdanju, govnogrizanju, prdlanju i palamuđenju koji ugrožavaju i atakuju na naš zdrav razum i duhovno zdravlje. Što oni više trtljaju, mi prilježnije prihvatamo brabonjanje kao nešto normalno, a učinak je veća ravnodušnost i manje poštovanje istine”

Roman Petra Zeca *HiSterija* je romansirana biografija Jovana Sterije Popovića bazirana na njegovom dramskom tekstu *Rodoljupci* i događajima vezanim za Mađarsku revoluciju 1848. godine. Roman je objavljen ovih dana (izdavač “Plato”), nekako baš u vreme kada je Srbija dobila novu vladu.

HiSterija je treći roman Petra Zeca. Prethode mu *Otrovani Balkanom*, pastiš na *Omer-pašu Latasa* Ive Andrića, i *Sunce se rađa na istoku, a i gde bi*, o savremenom Beogradu. Osnivač je i suosnivač pet beogradskih pozorišnih scena: *Pozorište “Dvorište”, Otvoreno pozorište Doma kulture Studentski grad,* Večernja scena “*Boško Buha*”, teatar “*Gardoš*” i “*Plato kafe teatar*”. *Režirao je* oko stotinu pozorišnih predstava širom Srbije i Jugoslavije, režirao je i napisao scenarija za deset TV filmova. Donedavno je bio profesor Fakulteta za umetnost i dizajn.

“VREME”: Šta je bila osnova za pisanje romansirane biografije o Steriji?

PETAR ZEC: Naš slavni komediograf je inače ostavio veoma malo beležaka o sebi a gotovo ni jednu o sopstvenom intimnom životu. Nema tajnih dnevnika, poverljivih pisama niti bilo čega što bi zagolicalo radoznalost sem uzbudljivih književnih dela koja, međutim, sadrže kriptobiografske detalje i podatke iz piščevog životopisa. Takođe, arhivska građa o tim smutnim vremenima je oskudna jer je najveći deo uništen prilikom purifikacije 1849–1850. god. Istorijski i poneki šturi memoarski zapisi učesnika Mađarske revolucije bili su dragoceni znakovi pored puta, ali nadasve su to Sterijine pesme, komedije, tragedije, zabavni kalendari, roman, znači celokupno njegovo delo koje na svojevrstan način čini i piščevu autobiografiju.

Podnaslov *HiSterije* je “roman-film”. Kakav je to žanr?

Živimo u veku prožimanja i mešanja žanrova, ikonografske civilizacije i vizuelne kulture, u doba u kojem je čitalac prerastao u gledaoca. Kao što je film jezik akcije, tako je i u mom romanu priča ispričana kadrovima, sekvencama, rakursima, radnjom i dijalogom posredstvom lica koja više delaju, a manje pripovedaju. Storija o Steriji i uzavrelim političkim borbama u Mađarskoj revoluciji je filmsko razigrano vizuelizovanje i dinamizovanje trome epsko-romaneskne strukture, to je roman novog molekularnog slikovnog-dramskog-ritmičnog sklopa.

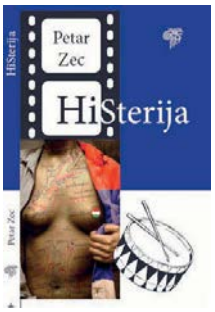
Kakav je po vama bio Sterija privatno? Da li ste, proučavajući njegovo delo otkrili šta je voleo, čemu se nadao, čemu se radovao...

Bio je čovek od ideja ali i od akcija, bio je moralno časna osoba. Živeo je u punom saglasju svog života i dela. Bio je opsednut patriotizmom u svim književnim žanrovima u kojim se okušavao.

Proveo je ceo svoj javni i privatni život u službi otečestva tragajući za istinom i samim sobom. Kako i sam kaže, čitav svoj vek se bavio zaljuđivanjem odljuđenih Srba noseći teški krst svojom *Via Dolorosa*. Bolešljiv i fizički slab od rođenja, s atrofijom leve ruke, verovatno je bio uskraćen da u potpunosti učestvuje u dečjim igrama kada je verovatno bio izlagan i podsmehu. Sterijin uzdržan stav prema ženama mogao je biti posledica kako preterane vezanosti za majku (kćerku slavnog slikara bidermajera Nikole Neškovića), tako i nesigurnosti u pogledu vlastite fizičke muške uloge. Ne možete biti umetnik i biti srećan.

Deo romana opisuje i Sterijino razočaranje u Srbiju...

Kao istinski rodoljub on je iz Vojvodine prešao u Srbiju da svojim pravnim i književnim znanjem zdušno pomogne duhovnom preobražaju i evropeizaciji orijentalne i hajdučke kneževine. Našao se u Beogradu usred bratske nesloge, prevrtljivosti masa, buna, dinastičkih borbi i progona Obrenovića i Karađorđevića. Posle izvesnog vremena političkih nemira i dinastičkih promena, pisac, ogorčen zbog *vike na nas Švabe*, podnosi ostavku 11. marta 1848. godine i odlazi u *izgonenije* preko Dunava ostavljajući Beograd kao *ružan san*. Poput Sokrata u antičkoj Atini, napadan i vređan kao vojvođanski Švaba, Sterija je postao nepoželjan u kneževini Srbiji, i vraća se u Vršac. Tu u damaru unutrašnjeg izgnanstva ispija svoju kukutu melanholije i gorčine u poslednjim usamljeničkim danima čemernog života u histeriji evropske revolucije. Kao konzervativac ne snalazi se najbolje u demokratskim i liberalnim previranjima i žudnjama mlade generacije uoči revolucionarne 1848. godine. Branko Radičević apostrofira Steriju kao nosioca protivvukovskih i antidemokratskih stremljenja u srpskoj kulturi. Sterija je skeptičan u pogledu revolucionarne perspektive i po njemu ratni metežni događaji u borbi s Mađarima nisu vodili ljudskoj sreći. Duboko nesrećni poeta u pesmi *Godina 1848*. kazuje o nacionalnom buđenju i ratu kao o ogromnim ljudskim zabludama i prolivanju nedužne krvi. U Steriji

je pri kraju života ugasla nada u budućnost. Preovladala je melanholija, sumnja i nedostatak vere da će se nešto pokrenuti u učmaloj osrednjosti društva ogrezlog u moralnoj hipokriziji. Pesnikov testamentarni stih: *Sve je, dakle, ništa. Senka i ništa*, metafizički je iskaz o bezdanu i ništavilu čovekove životne histerije i misterije na putu ka smrti.

Pišući roman na osnovu Sterijinih *Rodoljubaca*, vi ste nastavili život njegovih junaka, pa bi se moglo zaključiti da su po vama Žutilov i ostali naši savremenici.

Besmrtne su, moćne i trajno aktuelne Sterijine poruke potomstvu o "lečenju roda i zaljuđivanju odljuđenih Srba". I ko hoće da upozna lice i naličje Srbije, taj treba da uzme Sterijino delo u ruke baš kao što je filozof Platon poslao Aristofanove komedije tiraninu Dionisiju kad je ovaj hteo da se upozna sa atinskim ustavom

Junaci Sterijinih *Rodoljubaca* Žutilov, Lepršić, Smrdić, Zelenićka su se pre sto i pedeset godina popeli iz životne arene na pozorišnu scenu da bi se danas opet reinkarnirali u savremenom životu i na našoj političkoj sceni. U tom vremenu istorijskog bunila, koje nam se ciklično ponavlja do današnjih dana, rodoljublje postaje lažno ali moćno političko retoričko sredstvo za ostvarenje najprizemnijih ciljeva motivisanih najličnijim i najsebičnijim interesima ljudi jednog bolesnog i pometenog društva. Veliki broj konflikta, nesreća, nesporazuma i patnje u životu našeg naciona prouzrokuju samozvani i nestručni ljudi koji se osećaju pozvanim da vode računa o životnim ciljevima i potrebama naroda. Te lažne vođe i proroci svoje tašte i sebične interese lukavo podmeću pod opštenarodni imenitelj. Kao Sterijini rodoljupci i mi danas smo izloženi svakodnevnom političkom proseravanju. Čitavi naši životi su izloženi neprestanom i neodgovornom lupetanju, baljezganju, trućanju, laprdanju, govnogrizanju, prdlanju i palamuđenju koji ugrožavaju i atakuju na naš zdrav razum i duhovno zdravlje. Što oni više trtljaju, mi prilježnije prihvatamo brabonjanje kao nešto normalno, a učinak je veća ravnodušnost i manje poštovanje istine. Veština političara je da javnost zamajavaju sporednim problemima kao izuzetno važnim a one suštinske i ne pominju. Na kraju romana *HiSterija* je kao na koncu nekih filmova mogla stajati modifikovana napomena: *zasnovano na stvarnim događajima* i *svaka sličnost sa realnim licima je namerna*.

Od Sterije ste, za roman, preuzeli i danas aktuelne teme – on piše o Vojvodini, o Kosovu...

Danas, baš kao i revolucionarne 1848. godine, duh i svest srpskog etosa su ponovo stavljeni na teška iskušenja i ispite sudbinskog opstanka. Nažalost, istorija i jeste večni povratak istog, a što bi rekao Crnjanski i služi tome da nas ničemu ne nauči. I tad se prodavala Vojvodina baš kao što pokušavaju i u današnje vreme. Za Steriju Kosovo je naše večno sudbinsko pitanje. SAD i Evropa podržavaju nacionalizam susednih nam država dok nama pridikuju kako su otadžbina, nacija, teritorija, istorijska prošlost i tradicija nepotreban i suvišan balast. Da li je moguć univerzalistički čovek bez nacionalnih svojstava bića, etničke pripadnosti, običaja, jezika i istorije?! U mnogim zemljama ljubav prema otadžbini se podrazumeva. U japanske škole je uveden predmet rodoljublje, negovanje patriotske svesti i pripadnosti svojoj naciji i državi.

Sudeći po domaćim bestselerima, pisce sve manje zanimaju društvene teme, bave se ličnim ljubavnim jadima i seksualnim pustolovinama. Šta mislite o tome?

Svet se sve više utapa u hedonistički plićak i mutljag razbibrige, primitivnih rijalitija, hot lajn kanala, industrije frivolnog šou biznisa s potrošačkom mantrom *troši, troši*. Kako da književnost odgovori na teške izazove savremenih problema? Šta može da učini? Hiperprodukcija zavarava. Pisci gotovo da gube svaki društveni uticaj i ugled. Književnost se sve više srozava na berzu površne i lake zabave a površnost je jedan od najvećih poroka. Kultura umire a rađa se *cool kultura* u Srbiji.. Jedan od puteva spasa je kultura znanja i vaspitanja u težnji ka

budućnosti ne zaboravljajući prošlost. Ni jedna partija u Srbiji u svojim predizbornim programima nije ni pomenula kulturu. Valjda im je ona skupa, ali nekultura je još skuplja. Ne smemo podleći floskuli da nemamo nikakvu moć da promenimo tok događaja koji razbijaju san o ljudskoj sreći. Ne smemo biti neodgovorni i indiferentni prema vlastitim životima u ovo doba krize nacionalnog identiteta. Uteha, nada i nepresušna inspiracija je okretanje večno aktuelnim klasicima svetske baštine i duhovnim osnovama na kojima počiva kulturna tradicija. Između ostalog, knjizi moramo vratiti uzvišenu misiju da ne bi postala sekundarna sirovina.

Steriju, kao verovatno i sve naše klasike, čitaju đaci, vaši studenti, i reditelji i glumci koji postavljaju na scenu neki njegov dramski tekst. Zašto mislite da je to nedovoljno?

Sterija je kanonizovan i divinizovan ali ga nažalost sve manje čitaju. Sterija izjavljuje "da je kritičar advokat, publika prvi sudija a da vreme putem apelacije donosi poslednju presudu". Besmrtne su, moćne i trajno aktuelne Sterijine poruke potomstvu o "lečenju roda i zaljuđivanju odljuđenih Srba". I ko hoće da upozna lice i naličje Srbije, taj treba da uzme Sterijino delo u ruke baš kao što je filozof Platon poslao Aristofanove komedije tiraninu Dionisiju kad se ovaj hteo da upozna sa atinskim ustavom. Sterija je večna svest i savest svog naciona i njegovo kompleksno književno-antropološko delo uvek zahteva nova čitanja i tumačenja.

Vi ste reditelj i profesor. Zašto ste počeli da pišete romane?

Prvi roman *Otrovani Balkanom* pisao sam na nagovor svoje žene u najtežim trenucima njenog negovanja i dugog umiranja od najteže bolesti. Pisanje je bilo suzbijanje očaja i traženje novih razloga za nadu. Nažalost, moja Jadranka nije dočekala izlazak romana koji sam posvetio njenoj plemenitosti.

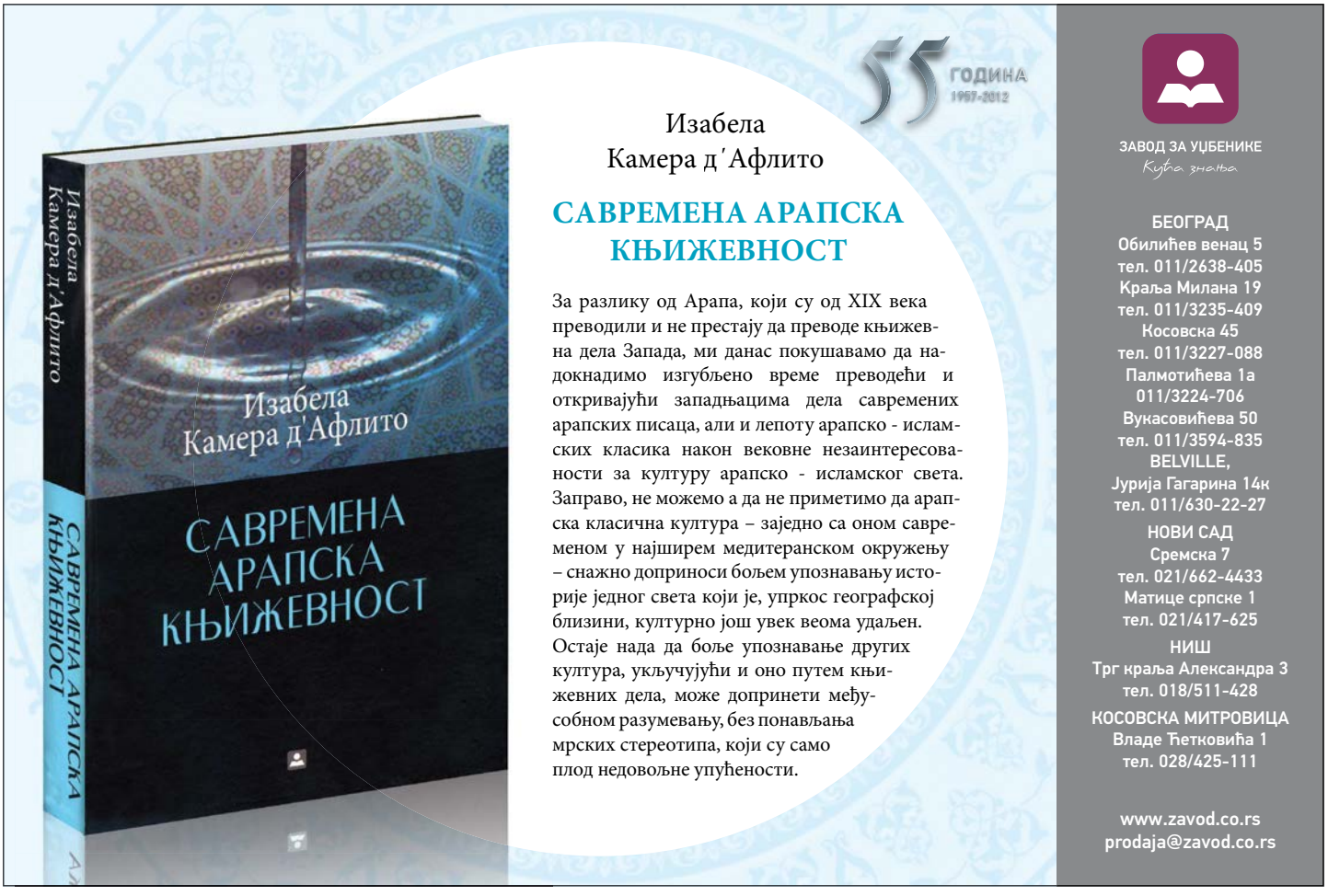
Romanom *Otrovani Balkanom* vi ste na svojevrstan kreativan način iznova napisali nedovršeni Andrićev roman *Omer-paša Latas*.

Otrovani Balkanom predstavlja omaž Ivi Andriću, njegovom nezavršenom i posthumno objavljenom delu. Roman prati vojni pohod sultanovog maršala Omer-paše Latasa u pacifikaciji Bosne na sredokraći 19. veka. To je istorijski nesrećan svet junaštva bez slave i mučeništva bez nagrade. Glavni junak, konvertit Mihajlo Latas, Srbin iz Like, izdaje pravoslavnu veru za muhamedansku, jednu narodnost za drugu, jednu ženu za drugu, jednog poverenika za drugog, jednu laž za drugu, ostajući jedino veran svojoj beskrupuloznoj političkoj ambiciji i neutaživoj volji za moći i vlašću.

Novo ministarstvo kulture zagovara baštinu i patriotizam. Sterija je sinonim obe te odrednice. Da li se nadate da će biti uslova za eventualnu ekranizaciju *HiSterije*?

Roman *HiSterija* sadrži snažan filmski potencijal i kreativni izazov da se ekranizuje u angažovanu vizualnu priču o Steriji, građanskim slobodama, javnom moralu, ličnoj etici, društvenim antagonizmima, ljubavi i ratu u vidu TV serije i igranog filma. Nažalost, državni filmski konkursi i RTS kao javni servis se dugo već ne bavi našom kulturnom baštinom a o komercijalnim televizijama i da ne govorim. Svest o baštini je dokaz da prošlost živo deluje na sadašnjost i budućnost koja izrasta na njenim klicama i sokovima. Čovek pojedinac ne poseduje istoriju već baštinu koja je kvintesencija prošlosti. Ne bih hteo da verujem da ovde i danas biti optimista bilo bi pomalo glupo, što bi rekao pisac Kundera. ◂

Sonja Ćirić

Roman: *Fvonk*

Opake trudnice i premijer podstanar

Može se reći da je roman Erlenda Lua u podtekstu "postbrejvikovski" kao što je cela serija američkih romana "postseptembarska", ali tu se sličnosti završavaju

Ne može biti da ima mnogo ljudi u ovoj zemlji koji su jednako neslobodni kao ja. To bi možda mogao biti kralj, ali ne na isti način, on je uprkos svemu zaštićeniji, nepristupačniji, i iznad je zakona, začudo, a osim toga odgovara samo na ono na šta želi da odgovori, dok ja moram odgovarati na sva moguća pitanja, ma koliko prljava bila, to je deo posla, kontakt s narodom, i sve to. Voditi otvorenu demokratiju kao što je naša prava je gnjavaža, Fvonk, prokleta gnjavaža.

Ne mogu ni najokvirnije zamisliti kakav bi mogao biti književni ukus Angele Merkel, te pruske Tačerke odrasle u zaumnom DDR-komunizmu, ali ako dotična ojro-lejdi ima uopšte vremena da ove sezone ide na odmor (to jest, ako nije previše zauzeta spasavanjem zajedničke valute onih koji, pokazalo se, malo toga zajedničkog umeju da naprave i sačuvaju), svakako bih joj preporučio da na plažu ponese neki od romana Erlenda Lua, uključujući i ovaj najnoviji, *Fvonk* (s norveškog preveo Radoš Kosović; Geopoetika, Beograd 2012), utoliko pre što je jedan od dvojice glavnih – u nekom strožem smislu i jedinih – likova upravo njen norveški kolega...

Otkud mi sad "Merkelica stara" (op. cit. Damir Avdić) u prikazu jednoga romana?! I to još norveškog? Pa, rekao bih da je Erlend Lu u svojim romanima "zahvatio" jedan važan segment osećanja ne samo norveškog, nego uopšte severnoevropskog (iliti pretežno germansko-protestantsko evropskog) *everymana*, onoga koji je istovremeno i srećni korisnik i tiha žrtva društva baziranog na ideji "izvrsnosti". Što je, pak, tako prokleto strano raspusnom evropskom jugu, i to je jedan od razloga (ne jedini, ne nužno ni najvažniji, ali ipak...) nerazumevanja između "štedljivih" i bogatih severnjaka i "rastrošnih" i ne baš tako bogatih južnjaka, s čime se "merkelice" ovog sveta sve teže nose.

Taj *severnjački veltšmerc*, literarno uobličen s mnogo uvrnutog humora i diskretne sete i uz potpuno odsustvo bilo kakvih "epskih" pretenzija, doneo je ovom piscu ne samo status jednog od najznačajnijih kod kuće, nego i sveevropsku popularnost. Na svu sreću i zaslugom Geopoetike, skoro je ceo njegov romaneskni opus preveden i kod nas, a na ovom smo mestu pisali o skoro svim tim knjigama (*Prohujalo sa ženom*, *Naivan. Super*, *Dopler*, *Volvo kamioni*, *Mulej*, *Mirni dani u Miksing Partu*). To će reći da se Lu ovde čvrsto "primio"; pošto "sociokulturna" objašnjenja te činjenice ovde slabo pomažu, biće da je ipak presudno to što je Erlend Lu tako prokleto dobar pisac!

"Lektor Fvonk" još je jedan od karakterističnih luovskih usamljenika, u nekom trenutku života (samo)odstranjenih sa tračnica "glavnih tokova" života. Visoko sredovečni raspuštenac živi sam negde na tihoj periferiji Osla, uglavnom lamentirajući nad sveopštom "nekulturom" koja je prožela i zagadila sve, pa i njegov sopstveni život. Elem, Fvonk se, nakon jedne banalne i sitne novčane afere u kojoj nije ništa skrivio osim što je ravnodušno prećutao tuđe nepočinstvo, sklonio s puta bilo kakvim nevoljama i boji se jedino trudnica (!) za koje tripuje da su se organizovale da ga nadziru i šikaniraju, čime pisac urnebesno subvertira jedan od onih tipičnih "politički korektnih" narativa dominirajućih u njegovom okruženju, onaj po kojem se svaka "loša praksa" patetično-moralizatorski osuđuje s pozivom na decu i buduće-generacije-koje-nam-to-i-to-neće-oprostiti... Ovakvih je sitnih cveba i "mina" razasuto uzduž i popreko romanesknog teksta koliko volite, štaviše, sigurno je da ovdašnji čitalac neke od njih i ne prepoznaje, ali ih ipak ostaje više nego dovoljno.

Jednog lepog dana u Fvonkovu svakodnevicu upada misteriozna državna služba, nudeći mu sumanuto velike pare za najam jednog njegovog apartmana, uz uslov da se ne raspituje o identitetu stanara. Posle nekog vremena misterija se ipak (samo)razotkriva, i Fvonk počinje neobično druženje sa svojim "podstanarom", glavom i (lažnom) bradom Jensom Stoltenbergom, aktuelnim premijerom Norveške... Erlend Lu, dakle, od stvarnosti pozajmljuje "pravog" norveškog premijera, i to nije puki štos, nego je književno sasvim opravdano. Jens se, naime, potajno sklonio u fvonkovsku zavetrinu u kojoj provodi svaki slobodan trenutak zato što je, prosto rečeno, *prso* pod pritiskom političkih i državnih obaveza, ali bogme i jednog "nepojmljivog događaja" koji se, kao ni njegov moronski počinilac, nigde izrekom i poimenično ne spominje, ali je nedvosmisleno jasno da se o njemu sve vreme radi, da njegova senka morbidno natkriljuje ovaj roman: o Breivikovom masakru skoro osamdeset ljudi u Oslu i na ostrvu Utoja, događaju do tada sasvim nepojmljivom za zemlju i društvo kakvo je norveško. I koji svakoga, od premijera pa naniže, nužno nagoni na neku vrstu kontemplacije i preispitivanja.

"Izmišljeni" Fvonk i "stvarni" Stoltenberg postaće dobri prijatelji i upadaće kroz to svoje druženje u niz "tako običnih" a opet i sasvim nadrealnih "luovskih" situacija, dajući svom književnom tvorcu obilje šlagvorata za satiričke opservacije (multidisciplinarno nagađanje o "pravom značenju" oblika premijerovog sveže *proizvedenog* govneta naprosto je... pa, antologijsko).

Može se reći da je ovaj roman u podtekstu "postbrejvikovski" kao što je cela jedna serija američkih romana "postseptembarska", ali se tu sličnosti završavaju, jer je i sve drugo sasvim različito. Erlend Lu je još jednom uspeo u onom najtežem: da napiše knjigu sasvim "norvešku" ili "skandinavsku", a istovremeno univerzalnu, roman koji stanje ljudskosti u savremenom društvu propituje hrabro i bez kalkulacija, a opet s naizglednom lakoćom i vedrinom koju kanda može doneti samo jedna vrsta više autorske, literarne mudrosti, one koja u svakom trenutku zna da se dobar roman razlikuje od lošeg ne po ovom ili onom "angažmanu", nego samo po jednoj banalnosti: po tome što je dobar! Čuj, dobar? Knjige Erlenda Lua su bitan činilac one bolje strane duha vremena. Kako god bilo, čuvajte se opakih trudnica... ◂

Teofil Pančić

Suptilnost jednog sivonje

Svetski bestseler koji je po prodaji uspeo da nadmaši i serijal o Hariju Poteru, *Pedeset nijansi siva* autorke E.L. Džejms, ovih dana se pojavio i u domaćim knjižarama, u izdanju kuće Laguna. Prvi deo erotske trilogije u matičnoj Velikoj Britaniji do sada je prodat u četiri miliona primeraka, a u Sjedinjenim Američkim Državama i Kanadi u neverovatnih 15 miliona. Ukupno je u svetu do sada prodat 31 milion primeraka ove knjige, a doštampavanje je u toku

HIT SPISATELJICA: E. L. Džejms

"Romantičan i neobuzdan, ovo je roman koji će vas opsedati, posedovati i zauvek se vezati za vas", stoji na poleđini srpskog izdanja *Pedeset nijansi siva*. Čitalačku publiku prvenca bivše televizijske producentkinje E.L. Džejms čine u ogromnoj većini bele žene iz srednje i više klase, starosti između 20 i 40 godina, pa je zato u medijima roman dobio etiketu "pornić za mame". Okosnicu radnje čini poznanstvo dvadesetdvogodišnje studentkinje književnosti Anastazije Ane Stil i bogatog, prefinjenog, ali misterioznog Kristijana Greja i seksualna veza među njima, koja se svodi na Anino potčinjavanje i Grejovu potrebu za seksualnom dominacijom. Ima tu mnogo vezivanja (najčešće kravatom), šljapkanja, treskanja i udaranja po zadnjici, a najviše scena sasvim uobičajenog, takozvanog "vanila" seksa između muškarca i žene. Bilo bi lepo da činjenica da je erotski roman u kom dominira takozvani kinki seks, postao svetski bestseler, pa još izuzetno popularan među ženama, ukazuje na žensku emancipaciju, seksualnu evoluciju i veliko oslobađanje od predrasude da žene ne vole pornografiju. Zaista bi bilo lepo, međutim, to nije slučaj.

Pedeset nijansi siva u suštini je roman tipičan za 18. vek, nakarada koja se dobija ukrštanjem romana Džejn Ostin i tekstova koje izgovaraju devojke zaposlene na hot-lajnu. Ana je nevina, naivna i šokirana vlastitom seksualnošću do te mere da čitalac povremeno ima potrebu da se vrati na početak knjige i proveri ima li junakinja dvanaest ili dvadeset dve godine. Ili, kako je jedna od mnogobrojnih blog-kritičarki primetila: "Stalno čekam da dobije prvu menstruaciju." Recimo, Ana Stil će se ispovraćati od jednog koktela, od pola čaše vina joj se opasno vrti u glavi, a ako ispije celu čašu šampanjca, više ne odgovara za svoje postupke. Iako se radnja nesumnjivo odvija u vremenu sadašnjem, iako Ana sasvim dobro barata blekberijem i drugim Eplovim igračkicama, iako je vrlo vešta u upotrebi interneta, ova studentkinja književnosti se zgražava nad činjenicama poput one da ljudi masturbiraju. Anu šokira bukvalno sve, od toga kako je Grej lep, preko prvog poljupca, pa sve do samog kraja romana kada je Grej divljački izdeveta kožnim kaišem, nakon čega mu ona saspe u lice da bi trebalo da se leči i ode od njega.

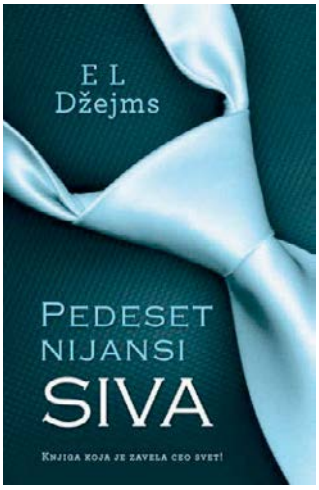
ELEKTROEROTIKA: Kristijan Grej bi trebalo da bude uglađeni biznismen, uspešan momak iz dobre kuće, koji Anu uvodi u svet luksuzno opremljenih vila, besnih automobila i skupih vina. Međutim, njegov lik mnogo više podseća na nekakvog bahatog šibadžiju, recimo, Batu Živojinovića iz *Štefice Cvek u raljama života*. "Ja ne vodim ljubav, ja jebem. Žestoko!", reći će Anastaziji na samom početku poznanstva. Pošto je originalni naziv romana "Fifty shades of Grey", gde je Grey u isto vreme i njegovo prezime, ali i siva boja, možda ne bi bilo loše da se srpski prevodilac dosetio, pa naslov preveo kao "Pedeset nijansi sivonje".

Posebnu "draž" ovom čudu od romana daju Anini unutrašnji monolozi. Tu se već gubi utisak da je reč o dvanaestogodišnjakinji i javlja se sumnja da je možda blago ometena u razvoju. Njeno šokirano "Jebote!" svaki put kad je Grej samo pogleda, i "Sranje!" kad je pipne, vrlo brzo počinju da iritiraju čitaoca, ali istovremeno, naročito ovo drugo, precizno opisuju

kvalitet knjige. No, lako bismo da je Anastazija samo glupača nesposobna da se slikovitije izrazi. Ne, ona je jedna višedimenzionalna ličnost u kojoj se stalno tuku: podsvest (sa kojom ona neometano komunicira, u jednom trenutku njena podsvest čak pobegne iza kauča) i njena "unutrašnja boginja", koja bi trebalo da simbolizuje Aninu putenu, seksualnu stranu, ali više podseća na neku dosadnu tetku, koja bi mladu i naivnu nećaku da podvodi zbog materijalne koristi. O tome koliko je knjiga jadno napisana svedoče opisi Aninog seksualnog uzbuđenja: najčešće oseća kako joj se u stomaku kreće nešto tečno i gusto i, ne, perverzije u romanu ne uključuju fekalije. Svoju vaginu junakinja opisuje na razne načine, ali jedan opis je više nego vredan citata: "Gubim svest o sebi, svaki atom mog tela usredsredio se na malu, jaku električnu centralu na vrhu mojih butina."

UGOVORNE OBAVEZE: Zašto ovakav roman ne može da bude emancipatorski ni revolucionaran? Osim zbog toga što je odvratno loše napisan, što je karakterizacija likova tako ofrlja da smo i u ljubavnim vikend-romančićima viđali bolju i precizniju, što dijalozi zvuče kao da ih izgovara Google translator za osobe oštećenog sluha (ne, nije problem u prevodu, novinarka "Vremena" imala je uvid i u originalni engleski tekst)? Zato što je glavna junakinja sve vreme u jezivom položaju: ništa od Kristijanovih igrica se njoj nimalo ne dopada, sve vreme je užasnuta onim što joj on radi, ali na sve pristaje, iz straha da ga ne izgubi, jer ga, zaboga, voli. Da je autorka napravila bilo kakvu vrstu odmaka od ovakve motivacije svoje junakinje i na bilo koji način ga predstavila kao srljanje u propast sirote Anastazije, možda bi sve i imalo nekog smisla. Ovako, čitaocima bi trebalo da bude dovoljan taj njen razlog, zbog kog bi je, u realnosti, strpali u prvu sigurnu žensku kuću. Dok je puna razumevanja za sumanute motive svoje glavne junakinje, autorka se sa mnogo osuđivanja odnosi prema svom junaku. Razloge za njegovu seksualnu devijaciju (premda čovek i nije naročito devijantan, tek tu i tamo voli da šljepne partnerku po dupetu i sviđa mu se kad je mirna), ona pronalazi u mračnim frojdovskim dubinama: u nežnim tinejdžerskim godinama, Kristijan Grej bio je žrtva seksualne predatorke, sopstvene usvojiteljke. Ovde je izuzetno važno napomenuti da se između Ane i Kristijana nijednog trenutka u romanu ne događa ništa za šta Ana nije dala izričit pristanak, tačnije, potpisala je jedan vrlo precizan i detaljan ugovor.

Najnepošteniji momenat u romanu zapravo je ono što ga čini intrigantnim. Autorka u intervjuima tvrdi da joj je namera bila da BDSM seks prestane da bude tabu. Međutim, ubacivanjem detalja kao što je seksualno zlostavljanje Kristijana u detinjstvu i Aninog gnušanja nad svime što se između njih događa, zapravo je samo stigmatizovala BDSM seks, o kom se, očigledno, informisala samo sa Vikipedije. I najpovršniji razgovor sa nekim ko ovakav seks praktikuje, ukazao bi joj na to da je u takvoj praksi obostrano zadovoljstvo svetinja i jedini cilj, da svako od aktera slepo poštuje granice drugog, da se čitava stvar ne vrti oko nanošenja i trpljenja bola, već oko dinamike dominacije i potčinjenosti, te da je reč o najobičnijoj igri za odrasle u kojoj, kada se o njoj ponešto pročita i nauči, nema ničeg devijantnog.

GOLICAVE PRIČE: Pa, dobro, otkud onda tolika globalna pomama za ovom knjigom? Zar trista godina posle Markiza de Sada, dvadeset godina posle *Gorkog meseca* Romana Polanskog, deceniju i po posle Kronenbergovog *Crasha*, tačno deceniju nakon *Sekretarice* Stivena Šainberga i Hanekeove *Profesorke klavira*, seks koji uključuje nasilje mož da izazove tako veliko interesovanje?

Razloge treba tražiti u dve suprotstavljene struje koje trenutno čine duh vremena. Jednu karakteriše sveprisutna ironija i treba je tražiti u srži hipsterskog pokreta, a najbolje se vidi u HBO-ovoj seriji "Girls" (vidi "Vreme" 1114), gde mlade Njujorčanke, odrasle u vreme postemancipacije, besne na svoje seksualne partnere, jer su previše pažljivi i nežni. Dakle, jedna škola mišljenja kaže da žene nikada nisu bile ravnopravnije, što sa sobom nosi i veće breme odgovornosti, pa potajno fantaziraju o potčinjavanju, premeštajući je u sferu seksualnosti. U "Girls" se vidi još nešto: seks između tih mladih ljudi u potpunosti je lišen svoje suštine: principa zadovoljstva. Nekakvo smešno orgazmičko grčenje i prepuštanje jednostavno nije dovoljno kul za blazirane, postmodernom ironijom zatrovane generacije, čije je gotovo čitavo životno iskustvo posredovano kroz monitore, ekrane i slušalice. U takvom svetu, BDSM seksualne prakse izvesno intrigiraju i izazivaju interesovanje.

Druga struja je direktno suprotstavljena ovoj. Kao neka vrsta otpora razjedajućoj blaziranosti, pre neku godinu, baš uoči masovnije pojave hipstera, imali smo pokret emo klinaca, čije je glavno obeležje bilo da su svi sazdani od osećajnosti, krhki, nežni i – patetični. Vrhunac ove pojave predstavlja planetarna popularnost "Sumrak" sage, o zabranjenoj ljubavi između momka vampira i devojke od krvi i mesa. Motiv vampira i BDSM seksualne prakse i inače je vrlo blizak – izdavačke kuće specijalizovane za BDSM literaturu obavezno imaju "paranormalne" edicije erotskih romana o seksu između vampira i ljudi, a nije slučajno da je En Rajs, autorka čuvenih *Vampirskih hronika*, ujedno napisala i *Izlaz u raj* i *Uspavanu lepoticu*, serijale romana sa sadomazohističkom seksualnom tematikom. Posle Sumraka, sledeća velika stvar bila je opet HBO-ova serija "Prava krv", ali, za fatalističko i destruktivno shvatanje ljubavi kakvo imamo u *Pedeset nijansi siva*, najilustrativniji je ipak *Sumrak* Stefani Mejer, o tinejdžerskoj ljubavi između srednjoškolke Bele i vampira Edvarda. Pošto Edvard može da leti, on opsesivno posećuje Belu, mota se oko njene kuće, posmatra je dok spava, a kad ih sudbina razdvoji, pokušava da se ubije, izlaskom na jako sunce. E. L. Džejms ne krije da je inspiraciju za *Pedest nijansi* našla u *Sumraku*, a napravila je i malu posvetu, jer se i u njenoj knjizi najveći deo radnje odvija u Sijetlu. *Pedeset nijansi*, zapravo, ima istu ciljnu grupu kao i *Sumrak*: kome je po ukusu priča o muškarcu koji bi se ubio bez žene koju voli, taj će voleti i priču o ženi koja će pristati na muke i poniženja, samo da je muškarac kog voli ne bi ostavio. Ali, kamo sreće da ovde imamo posla sa literaturom koja pametno i iskreno obrađuje ove fenomene. U oba slučaja, reč je o jeftinoj banalizaciji i imitaciji emocija, a kad se one udruže sa korporativnim marketingom velikih izdavača, astronomski profit je zagarantovan. Publika, koja iz gladi za autentičnom emocijom kupuje takav proizvod, od njega ne postaje sita, što samo znači da uskoro možemo očekivati još ovakvih "golicavih" uradaka, jer "tržište to traži". ◂

Jovana Gligorijević

Intervju: Velimir Abramović, filozof

Vreme ne prolazi

“Prema mnogim mišljenjima, mi sada živimo na kraju vremena. Majanska proročanstva tvrde da dolazi kraj vremena kakvo poznajemo, a američki filozof Terens Mekena, osnivač teorije noviteta prema kojoj vreme ubrzava i cikličnog je karaktera, tvrdi da su Maje bile u pravu i da mi polako ulazimo u stanje singulariteta”

IAKO FORMALNO U penziji, profesor FDU (jednom profesor, uvek profesor) Velimir Abramović čini se da je aktivniji nego ikada. O Nikoli Tesli nešto kasnije. Sada o upravo objavljenoj knjizi (NNKI, Beograd) *Dramaturgija igranog filma* profesora Petrita Imamija.

“Od našeg zajedničkog profesora, neponovljivog Ratka Đurovića, naučili smo da je umetnost više od stvarnosti”, kaže u razgovoru za “Vreme” Velimir Abramović, “da je ona dvostruko realna, jednom kada se živi i drugi put kada se transponuje u umetničko delo, koje započne tad svoj novi, samostalni umetnički i estetski život i produži ga kroz vekove u mentalnoj i memorijskoj ravni čitavog čovečanstva, ostajući večno u istoriji svetske kulture i civilizacije, dok god i one traju. Zaista, i nas koji smatramo da ponešto znamo o filmu, Imami često iznenadi, otkrivajući nam novo baš u onome za šta smo verovali da ga znamo potpuno. Podjednako zasnovan i na umetničkom i na pedagoškom iskustvu, neposredni stil Petritov oslobođen je viškova reči, u malo teksta smešten je maksimum smisla. Ljubitelji filmske umetnosti, kolege sa filma, pročitajte ovu *Dramaturgiju igranog filma*, reći će vam mnogo. Filmove koje ste već odgledali sa najvećim zadovoljstvom, gledaćete uživajući u njihovom sasvim novom svetlu, kao prvi put.”

Ono što je čar filma jeste i Abramovićeva opsednutost delom Nikole Tesle. Na filmu je naime sve moguće. I da se vrati ono što je bilo ko zna kad, i da se predvidi ono što će biti ko zna kad. I eto nas već u vremeplovu. Dramaturgija je tu samo povod. Tačnije, nastavak onoga što je Abramović radio u Španiji gde je pripremao građu za knjigu *Osnovi nauke o vremenu*.

“Ja se trudim da ono što napišem bude svakome jasno i osnovna poruka bi zapravo bila da je moguće da nauka kontroliše vreme, odnosno da je moguća kontrola vremena u biološkim i fizičkim procesima. Drugim rečima, vremeplov je jedna dostižna aparatura. Samo mi ne znamo šta je vreme, pa ne znamo sa čim radimo. Moramo

Moguće je da nauka kontroliše vreme, moguća je kontrola vremena u biološkim i fizičkim procesima. Drugim rečima, vremeplov je jedna dostižna aparatura. Samo mi ne znamo šta je vreme, pa ne znamo sa čim radimo. Moramo prvo filozofski da shvatimo vreme da bismo uopšte pristupili tehnici i tehnologiji. Teslina tehnologija je praktično vremenska tehnologija

prvo filozofski da shvatimo vreme da bismo uopšte pristupili tehnici i tehnologiji."

"VREME": Dakle, moguće je napraviti vremeplov?

VELIMIR ABRAMOVIĆ: Da, Teslina tehnologija je praktično vremenska tehnologija, pošto je on radio sa nehercijanskim talasima. Nehercijanski talasi imaju trenutni prenos, na bilo koju udaljenost. Vrlo jednostavna tehnika je u pitanju. On emituje onu talasnu dužinu koja je identična distanci na

Foto: M. Milenković

koju se taj talas prenosi. Znači, ako treba da prenesemo talas na dvadeset ili trideset kilometara, emitovaćemo tu talasnu dužinu. Uspostavićemo stojeće polje, a onda će nam taj talas u stvari služiti kao noseći za promenu frekvence – i tako je Tesla, stojećim talasima, prenosio energiju na način koji drugi nisu razumeli.

Ovo o čemu sada govorimo leži u velikim dubinama nauke. Kako se od filmske i TV režije dolazi baš u oblasti fizike, Teslinih istraživanja i izučavanja vremena?

Oduvek me je to zanimalo. Pa film je pre svega vremenska umetnost. To je i režija takođe. Šta radi reditelj? On u suštini manipuliše vremenom, u montaži, u toku snimanja. Uglovi kamere imaju direktne veze sa temporalnim osobinama u radu našeg mozga.

Pa cela naša vizuelna civilizacija koja je počela sa filmom, 1895. godine, u stvari je civilizacija koja se u suštini bavi osobinama vremena. Mada mi ne znamo šta je vreme. Prirodne nauke nam to još uvek nisu rekle, filozofija nam to nije rekla, religija nam to ne govori.

Prema mnogim mišljenjima mi sada živimo na kraju vremena. Majanska proročanstva tvrde da dolazi kraj vremena kakvo poznajemo, a američki filozof Terens Mekena (Terrence McKenna), osnivač teorije noviteta prema kojoj vreme ubrzava i cikličnog je karaktera, tvrdi da su Maje bile u pravu i da mi polako ulazimo u stanje singulariteta. Stanje singulariteta bi se moglo objasniti kao istovremeno postojanje u svim tačkama prostora i vremena.

Ja mislim da se promene prostora i materije pripisuju vremenu. Prosto, vreme nema nikakav tok, jer da ima tok, ono bi se kretalo, kada bi se kretalo imalo bi brzinu, i pošto ne znamo brzinu vremena, mi nijedan proces ne bismo mogli da izmerimo, niti bi ijedan naš sat mogao da radi.

Mi mislimo da vreme ima tok, ali to je jedan prirodni zakon i to fundamentalni zakon fizike koji govori o menjanju prostora i materije u večnoj sadašnjosti. U današnjoj nauci se brkaju materija, jezik i sam nivo zakona fizike. Na primer, imate zakon gravitacije, pa ga napišete na tabli i to je matematika, zatim vidite planete koje se kreću oko Sunca i to je materijalni nivo dejstva tog zakona, ali ni jedno ni drugo nije zakon. Sam zakon nije u jeziku, niti ga je moguće izraziti.

On je zapravo ono što smo mi iz nauke izbacili, a to je duhovna supstanca. Mi smo iz nauke izbacili duh, pa više ne znamo šta su prirodni zakoni. Osim toga, u enciklopedijama ćete pročitati da je vreme fizička veličina koja se ne definiše. Izbacite vreme iz fizike i nemate više fiziku. Ako izbacite tačku iz geometrije, nemate više geometriju. Po mom mišljenju, fizičko vreme je sadašnjost, geometrijsko vreme je tačka, a nula je aritmetički model vremena. Nula, tačka i sadašnjost je sve jedno isto.

Tesla je i u ovom slučaju ogromna inspiracija za eksperimentalni rad, jer je on na tehničkom nivou rešio sve, samo to još nije shvaćeno. On je rešio kompletnu tehniku kontrole vremena i ukazao na tehnologiju te kontrole, počevši sa patentom daljinskog upravljanja 1898.

Šta mislite o današnjem tretmanu Teslinog dela?

Ono što je najvažnije je to što nije objavljena Teslina kompletna arhiva. Hronološki je trebalo objaviti Teslinu arhivu, bez ikakvog komentara. Dakle, bez komentarisanja akademika Marinčića, jer vi ne znate šta je rekao Tesla, a šta je on rekao, i to zbunjuje. Englezi su štampali kompletnog Njutna, bez ikakvog komentara. Dve hiljade stranica Njutn piše protiv Svetog trojstva, pisao je alhemiju, teologiju i sve su oni to objavili bez savremenog komentara nekog Engleza koji bi se pravio pametniji od Njutna. Kod nas se stide Teslinih, po njihovom mišljenju, ludih izjava, kao recimo da unutar Venere postoji civilizacija. "Samo da se objavi tih 60.000 strana, pa to bi sve biblioteke u svetu kupile, odmah, u pretplati. Teslin arhiv, pa ko to ne bi kupio. Ali kod nas je situacija takva da je Teslin muzej potpuno zatvoren iz razloga što naplaćuju 50 evra po fotografiji. Tako da siromašni ljubitelji koji pišu o Tesli, moraju platiti 50 evra po fotografiji. Zamislite to!

Ima li u njegovoj ostavštini traga o konstruisanju vremeplova?

On se direktno o vremenu nije izjašnjavao, ali postoje njegovi radovi o etru, gde je razrađeno kako se materija stvara i rastvara u etru pomoću levog i desnog spina. Tu se radi o cikličnom vremenu, tj. vorteksu vremena koji može da ima dva smera. Na osnovu takvih podataka može se rekonstruisati njegovo poimanje vremena. U svemu što je radio, Tesla je prvo izračunavao ekvivalencije, a to je osnova istovremenosti. Rezultati njegovih izračunavanja su brojevi čija priroda je isključivo temporalna. Referentna vremena navodio je samo u patentnim prijavama, da bi ga drugi ljudi razumeli. Imao je potpuno shvatanje vremena u glavi i direktno ga je primenjivao u svom radu. Kad pogledate, matematika koju je koristio je zapanjujuće jednostavna, a rezultati su neverovatni. Zato bi imperativ današnje nauke trebalo da bude rešavanje problema vremena.

Vreme teorijski izjednačeno sa beskonačnošću više nije apstraktan pojam, jer time dobija supstancijalnost i fizičku interpretaciju. Vreme je u stvari beskonačnost svakodnevno fizički data u ljudskom iskustvu kao sadašnjost.

Kako ono reče Balašević, *u ime svih nas iz pedeset i neke*, valjalo bi da se i ta vremenska mašina što pre sklopi. Pa makar istoriju filma da počnemo iz početka. Od braće Limijer pa sve do *Odiseje 2001*. Uostalom, ta 2001. je prošla odavno, a mi do Jupitera još nismo stigli. ◂

Mika Dajmak

Putopis: Prag

Na mostu, kod kuće

Danas bi Jan Palah imao 64 godine, poput onih čikica džezera sa Karlovog mosta. Da je živ, uživao bi u raspamećujućoj lepoti svog slobodnog grada

Jedne julske večeri godine 2004, tek što sam bio stigao u Prag, zastao sam na Manesuvom mostu: sa desne strane uzdizale su se kulise hradčanskog dvorca i vrhovi katedrale Svetog Vida, ispred mene diskretno osvetljeni Karlov most, Vltava je zvučala baš kao kod Bedžiha Smetane, neužurbano i razigrano, dok su sa leve strane, iznad prelepih zgrada, izvirivali crni šiljci Tinske crkve. Pomislio sam da sam u bajci. Sada sam čekao da neko promeni program, napeto sam i ne bez strepnje očekivao da ću čuti prodorno "rez!" i da će prizor da utone u mrak, da će užurbana filmska ekipa istog časa da preplavi scenu i počne da sklanja kulise, da će dvojica snažnih momaka da uklone Karlov most, da će Hradčani jednostavno da se sklope i da će neko da isključi zvuk Vltave. Zgrabio sam ogradu mosta na kojem sam stajao, kao da pokušavam da zadržim san. Nije se, međutim, dogodilo ništa. Nisam se probudio. Prag je i dalje bio tu. I ja u njemu. Bilo je to previše. Zatočenik zemlje Srbije 14 godina (od čega deset u onoj Miloševićevoj), nisam ni shvatio da plačem dok se suze nisu slile do brade. Prolio sam tada koju i nad sopstvenim usranim životom u usranoj zemlji iz koje sam došao, nesumnjivo, ali pre svega bio je to Prag. Nisam mogao ni da naslutim da su taj trenutak, taj pogled i to ushićenje, samo mali deo onoga što će mi taj čarobni grad tek ponuditi.

DŽEZ U BOHEMIJI: Osam godina kasnije vratio sam se u zlatni grad spreman na iznenađenja koja za mene, iskusnog Pražanina, ovoga puta to neće biti. Prevario sam se. Otkako grca pod teretom Evropske unije i liberalizma uopšte, Prag je, ako je to uopšte moguće, još lepši, još raskošniji, još moćniji. Nekada tužna i sumorna lepotica Istoka Evrope sada pulsira životom velikog, raspomamljujuće lepog grada. Odmah da rešimo "prigovor turizma". Da, Prag je, kao i Pariz, Rim ili London, jedan od ciljeva turističkih hodočašća. Nejasno je, međutim, kako i zbog čega turisti mogu da smetaju bilo kome. Prigovor da je turizam površna zabava – nasuprot, valjda, našim filozofijom prožetim egzistencijama, našim upornim traganjem za smislom kosmosa i naglašeno dubokim poimanjem umetnosti i života uopšte – obično je trućanje. Osloniti se o ogradu Karlovog mosta, slušati kako "Bridge Band", sačinjen od krepkih šezdesetogodišnjaka (majstora na udaraljkama koje podsećaju na presu za paradajz ima i više) sasvim korektno guli džez i posmatrati reku turista (doslovno reku), prizor je visokog stepena vedrine. U toj vavilonskoj pometnji jezika u kojoj će radoznalije uho pokušavati da pronikne koji to jezici upravo kliže kraj njega, u tom šarenilu fizionomija, boja kože i odeće, progovaraju svi mogući stereotipi pokazujući, na tim i takvim mestima, na tom čudesnom Karlovom mostu, da su (stereotipi) nebitni, benigni i savršeno zabavni: nasmejani i komično obučeni Englezi, glasni i sigurni Nemci, razbrbljani Rusi, entuzijastični Japanci, ponešto lenji Francuzi, veseli Poljaci, razmahani Španci, haotični Italijani (i njihov vidno iznervirani vodič), uskovitlani Hrvati koji su, u trenutku dok su prolazili kraj nas, delili palačinke među sobom, Česi iz provincije jednako udivljeni Pragom kao i mi ne-Česi ("Ver ar ju from?", pitam, "Ček ripablik", odgovara crnokosa dama s rancem na leđima, "Bat vi ar olsou tjurist lajk ju"), mirni i mrki Indijci ili Pakistanci i, razume se, savršeno opušteni Amerikanci. Slušamo, dakle, svi zajedno, tu na Karlovom mostu grupu šarmantnih čikica koji su (mislim dok ih slušam) svoje najbolje godine proveli u tužnom i sumornom Pragu kao robovi jedne strašne imperije, ali sada, slobodni, sviraju džez i lepo nam je, svima. No, turisti, posebno oni koji dolaze u grupama, nošeni su inercijom stada, njihovi su putevi unapred utvrđeni, tako da samo stotinak metara od Karlovog mosta, izvan turističkih staza, pronalazimo potpuno čarobnu četvrt u kojoj turista gotovo da nema. Čitav se kvart, pun malih trgova koji se, poput Plitvičkih jezera, prelivaju jedan u drugi spojeni uskim kaldrmisanim uličicama, skrivenih parkova, crkvica, zgrada od kojih ne možete odvojiti pogled, desetina kafea i pivnica, čitav se taj kvart, dakle, oslanja na kanal što teče nekoliko stotina metara paralelno sa Vltavom. Na tom nevelikom kanalu koji opkoračuju mali mostovi, nalaze se tri vodenice-kafea, u dubokom hladu guste vegetacije, te kada jednom sednete i naručite neko od ukusnih čeških piva, poželite da otud više ne odete, ili barem da se vraćate na to mesto, stalno. Sa terase jedne od tih kafanica, dok pijemo krusovicu, slušamo četvoro mladih, muzički obrazovanih džezera – kontrabas, harmonika, truba, vokal – kako deru džez u parku Kampa. A džeza je u Pragu na svakom koraku. Na kraju Ulice Celetne, ispod jedne od crnih baroknih kula, u akustičnom čepu, slušamo odličan sekstet – dominantni klarinet, saksofon, bubnjevi, dve gitare, kontrabas – kada u jednoj od pauza grupi prilazi momak koji je stajao do nas, vidimo da vadi gitaru i sekstet postaje septet. U narednoj pauzi mladi momak koji je, do tada, stajao tik uz muzičare, prilazi klarinetisti, nakratko priča sa njim, ovaj mu pruža instrument i momak počinje da svira *Summertime*. Zvuči lepo, korektno. Momak dobija aplauz. Ali tada instrument preuzima vlasnik i počinje da improvizuje na istu temu. Ako je do sada bilo prijatno, najednom postaje sjajno. Klarinet riče, zavija, urla, zastrašujuće krivi slavnu kompoziciju, moćni zvuk se, poput rikošeta, odbija od zidina kule i pogađa nas svojim krhotinama, nemilosrdno, sa namerom da nas ubije, tu, u Pragu. Klarinetista dobija ovacije (i solidnu količinu kovanica, je l').

POGLED NA ZLATNI GRAD: Panorama Praga Foto: REUTERS

SVETLO, MIRISI, POGLEDI: Kada sa Male strane (leva obala Vltave), pređete u Staro mesto (desna obala) i kroz splet srednjovekovnih uličica dođete do centralnog trga kojim dominira Tinska crkva sa svojim kulama i crnim šiljatim krovovima nalik veštičjim šeširima, već ste skroz kupljeni, ošamućeni, već ste postali lik iz bajke kojom upravo hodate. Isti taj prizor u kojem se stapaju širina trga, niz blistavih, raznobojnih zgrada praškog baroka, talasi kafanica i radnji, vreva ljudi, uske uličice koje vas pozivaju da krenete njima, nepravilni uglovi, kaldrma, bezbrojni prolazi urešeni novim kafanicama, isti taj prizor noću je drugačiji i možda čak i lepši, oplemenjen promišljeno postavljenim osvetljenjem i prožet mirisima mesa i čeških poslastica koji se spravljaju na licu mesta. O pivu koje se toči u ogromnim količinama, po vrlo prihvatljivim cenama, da i ne govorimo. A opet, uopšte nije teško da se izmaknete iz vreve ako vam je do toga. Jedva desetak minuta hoda od Staromestkih namesti, u spletu uličica koje se oslanjaju na Jevrejsku četvrt, naići ćete, recimo, na klub "Hulio Kortasar", kafe smešten na nevelikom, ponešto skrivenom i, treba li reći, uzbudljivom skveru. Po zidovima kafea vise velike fotografije latinoameričkih pisaca. Toči se, naravno, češko pivo, ali za nekih sat vremena koliko je putopisac proveo u "Huliju Kortasaru", govorilo se uglavnom španski. Posebno je, dakle, uočljiv taj praški talenat da kafei niču na najneočekivanijim mestima. U manastiru, na primer. Pa ko voli može da obilazi lepe crkvice, kao u Strahovskom manastiru, recimo, a može i da sedi u nekom od senovitih kafea unutar manastirskog kompleksa (čemu je ovaj putopisac davao prednost). No, čak i ako se oduprete sirenskom zovu kafea i pivnica unutar manastira, kad iskoračite izvan zidova, ne sasvim svesni da se nalazite na vrlo visokoj tački i ne sasvim pripremljeni na ono što sledi, pred vama će da pukne pogled na Prag, prizor sasvim neopisiv (kako to kažu rđavi pisci), a onda vam ne preostaje drugo do da se sručite za jedan od stolova kafea koji se, sa spoljašnje strane, oslanja o zidove manastira, da zanemarite činjenicu (ako možete) da ćete na svaki kapućino platiti porez na pogled i da sedite na tom mestu, dugo, naprosto gledajući. (Isto će vam se dogoditi barem na još petnaestak mesta u Pragu: hradčanski dvorac, Letna, Višehrad... samo su neka mesta na kojima zastaje dah pred onim što se nalazi ispod i ispred vas.)

MEĐU NAMA: A šta je sa autentičnošću? Ima li u tom Pragu Čeha, Pražana? Naravno. Samo se malo odmaknite od centra, sedite u neku pivnicu u Žižkovu, recimo, kvartu u kojem je Olšansko groblje na kojem su sahranjeni Kafka i Havel, i srešćete originalne Čehe. Lako ćete ih prepoznati: obučeni su katastrofalno i piju pivo. Ako vam je do toga (i ako je njima do toga) popričaće sa vama. Ljubazan i normalan svet, kao i bilo gde drugde. Autentičan. Kao i bilo gde drugde.

Ova se reportaža iz grada čiste lepote završava, ipak, jednim manje lepim sećanjem. Na mestu na kojem se 1969. godine spalio Jan Palah, mladi čovek željan slobode, ispred Narodnog muzeja, nalazi se tek nešto izdignuta kaldrma – zamišljam da je tu bila njegova glava kada je pao – i izliveni, crni bronzani krst koji se stapa s tlom, kao spaljeni čovek, kao prosuti pepeo. Dan je bio izuzetno bistar, proziran, temperatura visoka. Stao sam ne mesto na kojem je stajao Jan Palah samo trenutak pre nego što će se zapaliti i video isto što je video i taj dvadesetjednogodišnjak u trenutku kada je vatra počela da proždire njegovo telo. Gledao sam prelepe Vaclavske namesti, ta mala praška Jelisejska polja, gledao sam isto što je gledao i taj mladić pre 43 godine i znam da je video isto što i ja, čistu lepotu, da bi ga idućeg trenutka vatra i nezamislivi bol progutali. Pokušavam da nekako dozovem očaj koji je mladog čoveka nagnao da uradi nešto tako nepojamno. Ne uspevam. Mogu samo da prizovem zvuk gusenica sovjetskih tenkova na ulicama ovog čudesnog grada. Danas bi Palah imao 64 godine, poput onih čikica džezera sa Karlovog mosta. Da je živ, uživao bi u raspamećujućoj lepoti svog slobodnog grada. ◂

Ivan Milenković

Sudan

Nezavi

Južni Sudan i Sudan moraju da veoma brzo dođu do rešenja u vezi sa izvozom nafte i prestankom neprijateljstva. U suprotnom, doći će do bankrota državnog sistema veoma brzo. Analitičari smatraju da Južni Sudan pod ovim uslovima ima dovoljno novca do kraja septembra ove godine

"Evo ti jedan jasan znak da država ostaje bez para", dobacuje Piter, bacajući pogled na dve atraktivne devojke, koje su sedele za stolom u restoranu u Džubi. Dodaje da su one najčešće viđane u društvu vladinih službenika, ali otkako je novac od prodaje nafte prestao da dolazi, one su primorane da same plaćaju svoj račun u restoranima. Piter je u svojim tridesetim godinama, radi povremeno za međunarodne humanitarne agencije i često putuje u Kampalu u Ugandi, gde mu porodica živi. Otišao je iz Sudana pre više godina, za vreme trajanja sukoba i ne namerava da se u skorijoj budućnosti sa porodicom vrati u (novu) domovinu.

NAROD TO MOŽE: Kaled je u Kartumu, studira i sanja bolja vremena. "Dešava se, moj narod to može, to je to", urla Kaled preko telefona dok govori o protestima na ulicama Kartuma protiv režima Omara al Bašira i njegove Partije nacionalnog kongresa. Iako su Sudan i Južni Sudan sada dve nezavisne i suverene države, njihove sudbine su i dalje isprepletene. Piter i Kaled više ne žive u istoj državi, ali im sudbine i dalje kroje odnosi Kartuma i Džube. Pre samo godinu dana, na teritoriji Južnog Sudana, tu gde nedaleko od svog izvora na jugu Ugande tiho protiče Beli Nil, proslavljalo se rođenje nove nacije. Naime, tog toplog julskog dana Južni Sudan je i zvanično postao 196. nezavisna država na svetu. Džuba, prestonica Južnog Sudana, raštrkano naselje sa niskim kućama i kolibama, bila je okićena zastavama, plesalo se i udaralo u bubnjeve. Žene odevene u tradicionalne afričke nošnje sa licima išaranim nacionalnim bojama, a muškarci u odeždi tradicionalnog ratnika sa kopljima u rukama, plesali su uz ritam bubnjeva i pevali o borbi i slobodi.

Predsednik Salva Kir Majardit je stajao svečano, kako dolikuje najvišem državniku, i toga dana je kao i uvek na glavi nosio crni teksaški šešir, inače poklon bivšeg američkog predsednika Džordža Buša mlađeg, bez kojeg tokom poslednjih par godina skoro pa nije viđen u javnosti. Bilo je toga dana u Džubi prijatelja iz celog sveta. Predsednik Musevini je došao iz Ugande, Jakob Zuma je tom prilikom doleteo iz Južne Afrike, Kondoliza Rajs je bila na čelu američke delegacije. Na bini, specijalno izgrađenoj za tu priliku, stajao je i Omar al Bašir, predsednik Sudana, sa štapom u ruci, verovatno više zabrinut za prihode od nafte koje će uskoro izgubiti nego za činjenicu da je njegov režim uspeo da izgubi oko jedne trećine teritorije Sudana. Verovatno je mislio da je previše i za njega što mu se sve to dešava u vreme kada se "arapsko proleće" zahuktava samo malo severnije od njegove prestonice; da ne pominjemo i to što ga Međunarodni sud pravde u Hagu traži zbog ratnih zločina u Darfuru iz 2004. godine, pa mu po koja država s vremena na vreme uskrati gostoprimstvo baš iz tog razloga. Bašir je i tada, kao i u svojoj prethodnoj poseti Džubi, negde u decembru 2011, pred sam referendum, ponovio da će graditi dobre odnose sa novim susedom i da će pomoći svojoj "braći na jugu" da izgrade svoju sopstvenu državu. Možda je u publici i bilo onih koji su poverovali u njegove reči, ali to i nije bilo tako važno tog toplog julskog dana jer se tog dana, makar nakratko, verovalo da im Bašir i njegov zloglasni režim više ne mogu ništa. *I got 99 problems but Bashir ain't one*, pisalo je na majicama mnogih u toj gužvi. Bio je to veliki dan i veliki politički događaj u svetu. Kasnije su se mnogi žalili na preveliku vrućinu i na to da su tokom ceremonije morali stajati na otvorenom suncu, ali pre svega bio je to najvažniji dan u životu svakog stanovnika Južnog Sudana. Oni su šest meseci ranije, ogromnom većinom na referendumu odlučili da nastave da žive u sopstvenoj državi.

KONAČNO SLOBODNI: Pravo na referendum im je bilo zagarantovano u paketu sveobuhvatnog mirovnog sporazuma potpisanog šest godina ranije u Naivaši u Keniji. Dve strane u sukobu su tog januara 2005. godine, u miru rezervata prirode Naivaša posle dugih pregovora, potpisali sporazum koji je pored ostalog garantovao da po isteku prelaznog perioda od šest godina, stanovnici južnog dela Sudana mogu na referendumu odlučiti da li žele ostati u zajedničkoj državi Sudan, ili će krenuti svojim putem. Tokom tog prelaznog perioda od šest godina, centralna vlada u Kartumu je imala zadatak da opciju jedinstvenog Sudana učini što je moguće atraktivnijom stanovništvu na jugu zemlje, i u tu svrhu su napravljeni fondovi iz kojih je trebalo crpeti sredstva za izgradnju infrastrukture i druge razvojne projekte na hronično nerazvijenom jugu. Rezultati, ako je i bilo nekih, ostali su uglavnom nevidljivi. Dok je Kartum vremenom sve više podsećao na bogatije primere gradova sa Bliskog istoka, na jugu države se ništa nije promenilo. Analitičari su mišljenja da režim Omara al Bašira nikada nije iskreno ni pokušao da išta ozbiljnije uradi po tom pitanju. Tokom tih šest godina, Kartum je grabio veći deo novca od izvoza nafte iako je

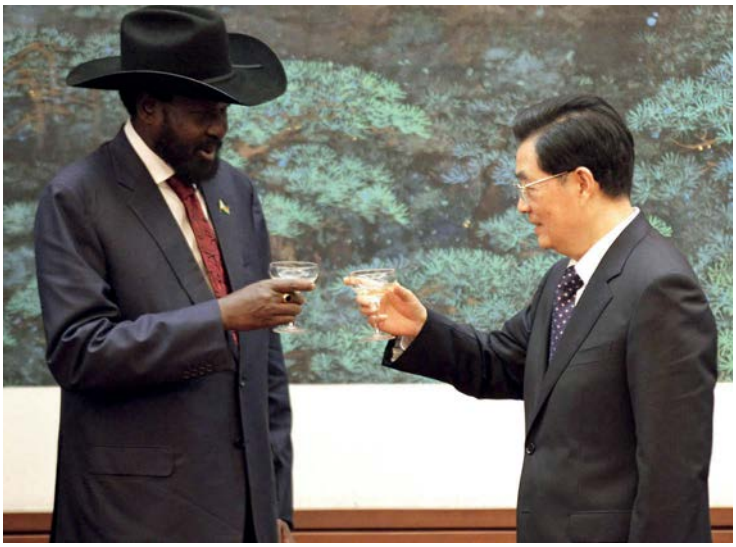
snost na čekanju

Fotografije: REUTERS

po sporazumu iz Naivaše trebalo deliti na ravne časti, pola-pola. Džuba je ostala ono je što je bila i pre potpisivanja tog istorijski važnog mirovnog sporazuma, gradić sa par kilometara asfaltnog puta. Bezgranično siromaštvo, beda i apatija su i danas slike Džube. Ostatak južnog dela Sudana takođe je ostao ono što je bio – veliko prostranstvo savana. Najupečatljivije građevine u Džubi do skorašnjeg dolaska Kineza, bile su one koje je izgradio beogradski Energoprojekt pre mnogo godina, kompleks zgrada vlade, zgrada parlamenta, jedini most preko Nila i par drugih građevina. Nije nikada bilo sumnje u ishod referenduma, što je rezultat na kraju i pokazao. Oko 98 odsto je reklo "ne" zajedničkoj državi sa Sudanom. Priliku da glasaju imali su i oni koji su tokom dugih godina ratovanja prebegli u susednu Keniju, Etiopiju i Ugandu. Istorijski odnos između dominantno arapskog i muslimanskog severa sa centrom u Kartumu i afričkog i dominantno hrišćanskog juga je, najblaže rečeno, bio bezgranično kompleksan. Neprijateljstvo je duboko ukorenjeno u prošlosti i potrebno je dobro poznavanje istorije Sudana da bi se mogla shvatiti dinamika sukoba koji je započeo samim proglašenjem nezavisnosti Sudana 1956. godine. Arapi ▸

sa severa države koristili su različite prirodne resurse ali i robove sa juga. Lov na robove sa juga bio je praksa imućnijih Arapa sa severa u dužem istorijskom periodu. Proglašenje nezavisnosti je, stoga, bio emotivan dan za južnjake. "Konačno slobodni!", govorili su u Džubi pre i posle referenduma. Talas optimizma nije nikoga zaobišao. Bilo je to vreme velikih očekivanja i nadanja, i sve se to zasnivalo na činjenici da će Južni Sudan raspolagati svojim izvorima nafte, a zaradu od izvoza trošiti na izgradnju infrastrukture, zdravstvenog i obrazovnog sistema i izgradnju fabrika. "Dosta su gradili Kartum našim parama", govorili su mnogi tada.

OČEVI NACIJE: Salva Kir Majardit sa kineskim kolegom Hu Đintaom i ...

PRVI ROĐENDAN: Ali ispostavilo se neće sve ići tako glatko. Južni Sudan je na svojoj teritoriji zadržao preko 75 odsto od ukupne proizvodnje iz vremena zajedničke države, ali jedini put do kupca vodi preko teritorije Sudana. Režim Omara al Bašira nije, ispostavilo se, imao nameru da se tako lako odrekne novca koji je činio najveći deo u budžetu države. I tako su otpočeli dugi pregovori o izvozu nafte koji su se razvukli do dana današnjeg. Iako je to samo jedno u moru nerešenih pitanja u odnosu između novih suseda (pored demarkacije granica, pitanja povratka raseljenih lica, međusobnih optužbi za mešanje u unutrašnja pitanja i narušavanje suvereniteta, uključujući i vojne napade sa obe strane granice), pitanje izvoza nafte smatra se ključnim, majkom svih nerešenih pitanja između dve zemlje. Ono što dodatno komplikuje proces rešavanja ovih pojedinačnih pitanja je to što se sve ovo mora rešavati u paketu, kroz sveobuhvatne pregovore na najvišem nivou. Kao odgovor na pritiske i ucene iz Kartuma, Salva Kir Majardit je u januaru ove godine objavio da Južni Sudan prestaje sa proizvodnjom nafte do daljnjeg. Iako u par navrata najavljivana, ta odluka šokirala je javnost, posebno one koji su pomno pratili dešavanja u regionu. Prekidom proizvodnje i izvoza nafte Južni Sudan je izgubio 98 odsto budžetskih prihoda i sa tim je svaka ideja o razvitku i prosperitetu stavljena na listu čekanja. I u takvoj je atmosferi Južni Sudan pre samo nekoliko nedelja proslavio svoj prvi rođendan. Za razliku od prošle godine, ovog puta je bilo mnogo manje pompe i radosti jer u ovoj najmlađoj naciji na svetu baš i nema suviše razloga za radovanje.

Južni Sudan se prostire na teritoriji koja je po veličini jednaka teritoriji Nemačke i Francuske zajedno. U njemu živi oko osam miliona ljudi i zvanično je među tri najsiromašnije države na svetu. Populaciju čini preko šezdeset različitih plemenskih grupa, od kojih su najdominantnija i najbrojnija Dinka i Nuer plemena koja se kroz istoriju nisu najbolje slagala, što je tokom višedecenijskog sukoba režimima u Kartumu savršeno išlo naruku. Po principu "zavadi pa vladaj", Kartum je lako nalazio i naoružavao saveznike u različitim plemenskim grupama. Državni bezbednosni aparat, kao i ostale državne institucije u Južnom Sudanu ne dosežu do svih delova zemlje. Možda je to zbog nedostatka puteva. Broj kilometara asfaltnog puta se nije drastično promenio od dana proglašenja nezavisnosti; i dalje stoji oko broja pedeset. Ako nemate avionsku kartu ili helikopter na raspolaganju, do udaljenijih delova zemlje putujete danima. Infrastrukture, u simboličnom smislu, ima samo tamo gde ima izvora nafte. Centralna vlada u Kartumu je povezala dalekovodom i naftovodom izvore nafte, ali ne i ostatak zemlje. Pored nedostatka infrastrukture, jedan od ozbiljnijih izazova vladi u Džubi predstavlja naoružano stanovništvo.

Pregovori između Sudana i Južnog Sudana pod okriljem Afričke unije, koja je imenovala bivšeg južnoafričkog predsednika Tabo Mbekija za glavnog posrednika, već su ušli u drugu godinu i sve je izvesnije da će potrajati još neko vreme, bez obzira na to što je poslednjih nedelja došlo do minimalnog pomeranja u stavovima obe strane.

Konfuzni odnos i nerešena pitanja su u međuvremenu dovela dve zemlje na samu ivicu rata, preciznije rečeno, do zvanične objave rata, jer je ratovanja samog već bilo. Uzroke tenzija između dve zemlje treba tražiti u sukobu između vlade u Kartumu i pobunjeničkih grupa na jugu države. Sve je počelo kada su ostaci Sudanske narodno-oslobodilačke vojske na teritoriji juga Sudana u Južnom Kordofanu, u nedeljama pre zvaničnog proglašenja nezavisnosti Južnog Sudana, odlučili da se suprotstave prisilnom razoružavanju. Tenzijama su, takođe, doprineli i izbori koji su održani u toj sudanskoj pokrajini na kojima su bivši pobunjenici smatrali da su pokradeni od strane vladajuće partije na čelu sa Omarom al Baširom.

DŽORDŽ KLUNI: Južni Kordofan se graniči sa sada nezavisnim Južnim Sudanom i u njemu živi pleme Nuba, narod koji je kroz istoriju bio žrtva nebrojanih masakara od strane sudanske vojske. Abdul Aziz al Hilu, vođa pobunjenika u Južnom Kordofanu, bio je visoki oficir u Sudanskoj narodnooslobodilačkoj vojsci i u trenutku kada se Južni Sudan izborio za nezavisnost preostalo je da se Južni Kordofan i pokrajina Plavi Nil izbore za to da se deo mirovnog sporazuma koji se tiče njih ispuni do kraja. Naime, po sveobuhvatnom mirovnom sporazumu iz Naivaše, Južni Kordofan i Plavi Nil su dobili pravo na održavanje javnih konsultacija na kojima će stanovnici tih pokrajina odlučiti koji će status imati u okviru Sudana. Proces javnih konsultacija je bio više nego kompromitovan, bivši pobunjenici su smatrali da Baširov režim na svaki mogući način pokušava da utiče na ishod konsultacija. I tako je započeo sukob koji je nastavljen žestokim odgovorom od strane sudanske armije. *Satellite Sentinel Project*, projekat koji finansira holivudska zvezda Džordž Kluni, izveštavao je o masovnim grobnicama koje su sudanski vojnici ostavili iza sebe. Sukob se relativno brzo proširio i na pokrajinu Plavi Nil. Guverner te pokrajine Malik Agar takođe je bio general u

... Omar Hasan al Bašir

OŠTEĆENI NAFTOVOD: Bespoštedna borba za naftu

Sudanskoj narodnooslobodilačkoj vojsci, harizmatični lider i političar, neumorni borac protiv nekoliko različitih režima u Kartumu, sve od osamdesetih godina prošlog veka. Kao bivši visoki oficiri u vojsci koja je Južnom Sudanu donela slobodu i nezavisnost, i Abdul Aziz i Malik Agar uživaju veliko poštovanje u Džubi, možda i više od toga. Kartum optužuje vladu Južnog Sudana da preko Aziza i Agara pokušava da uništi vladajući režim i izazove promenu na vlasti u Sudanu. Ovakve optužbe u Džubi demantuju i tvrde da Kartum koristi to kao izgovor za napade na teritoriju Južnog Sudana, sa konačnim ciljem da se dokopa izvora nafte. A takvih napada je samo ove godine bilo mnogo. Sudanske snage su u par navrata napadale teritoriju Južnog Sudana, iz vazduha su bombardovane mete na zemlji, a kruže glasine da su sudanski Antonov bombarderi nadletali Džubu u nekoliko navrata.

U novembru prošle godine su sudanski avioni bombardovali izbeglički kamp na teritoriji Južnog Sudana u kome su utočište našli izbegli iz Južnog Kordofana. Južni Sudan nije sedeo skrštenih ruku pa je u aprilu ove godine potisnuo sudanske snage dublje u njihovu teritoriju i na izvesno vreme kontrolisao teritoriju Hegliga gde se nalaze izvori nafte. Pod pritiskom generalnog sekretara Ujedinjenih nacija i velikih sila, Južni Sudan je povukao vojsku i tražio garancije da Sudan neće nastaviti sa napadima na zemlji i bombardovanjima. Sudan je nastavio da bombarduje sporadično do danas.

Međusobne optužbe, vojne akcije i neuspeli pokušaji dva pregovaračka tima da dođu do prihvatljivog rešenja, ono su što je obeležilo život u Južnom Sudanu tokom ove godine. Vreme se merilo od završetka jedne runde pregovora u Adis Ababi do početka sledeće. Obe zemlje se suočavaju sa veoma velikim izazovima, pre svega na ekonomskom polju, sa tim što vladajući režim u Kartumu mora da se nosi i sa rastućim nezadovoljstvom među sopstvenim stanovništvom, što je nešto sa čime se, bar za sada, ne suočavaju u Džubi. Omar al Bašir je uspešno, drastičnim merama, ugušio svaki pokušaj da njegov režim postane žrtva "arapskog proleća", ali vesti koje dolaze iz Kartuma ovih dana pokazuju trend rasta nezadovoljstva i redovne proteste na ulicama glavnog grada.

Ako je Salva Kir Majardit možda verovao da će prestankom proizvodnje nafte ubrzati Baširov pad, u Kartumu su takođe bili uvereni da bez prihoda Južni Sudan neće preživeti duže od šest meseci. Tako su se obe strane na neki način uključile u "rat izgladnjivanjem", čekajući da druga strana prva poklekne. Da li poraz jedne strane može značiti pobedu one druge, ili baš i nije tako? Nisu svi uvereni u mudrost takvog pristupa. Kaled, mladi Sudanac sa početka ovog teksta, tvrdi da obe strane moraju da shvate ozbiljnost situacije. Na vlasti su dve partije (na jugu i na severu) koje su međusobno ratovale decenijama. "Ništa dobro neće proisteći od toga", tvrdi Kaled, koji veruje da mora doći do promena u strukturi vlasti na obe strane da bi došlo do pozitivnog pomeranja u odnosu dveju država. Sličnog su mišljenja i pojedini opozicioni lideri u Kartumu.

Iako je vlada Južnog Sudana specifična po mnogo čemu, kao i u drugim zemljama, povećani nivo patriotizma u teškim vremenima očekuje se isključivo od najsiromašnijih slojeva stanovništva. "Naš je narod samoodrživ i preživeće u siromaštvu i još deset godina ako je potrebno", tvrdi Džozef Lagu, predsednički savetnik i jedan od prvih pobunjenika, iz sada davnih šezdesetih godina prošlog veka. Vesti koje ovih dana dolaze iz Džube sve više govore o porastu nezadovoljstva među građanima. Iako su mnogi na početku podržavali vladinu odluku da zauzme oštriji stav prema Kartumu i javno odobravali prekid proizvodnje nafte, činjenica da se "igri mačke i miša" sa Baširovim režimom ne vidi kraj, mnoge tera na razmišljanje i na preispitivanje takve odluke. Na porast nezadovoljstva utiče i bahatost vladinih službenika u Džubi. Njihovi skupoceni automobili i luksuzne kuće sve više smetaju ljudima od kojih mnogi preživljavaju sa manje od dolara na dan. Zvaničnici vlade u Džubi vole da lete biznis klasom, kada je to moguće, neretko polete i prvom klasom. Na ulicama deca funkcionera lako se prepoznaju, govore strane jezike, voze skupocene modele automobila i oblače se po poslednjoj svetskoj modi. Nije više ni tajna da ministri kupuju nekretnine po inostranstvu. Predsednik je pre par meseci javno tražio od svojih saradnika da vrate novac koji su uzeli za sebe. On je govorio o iznosu od oko četiri milijarde dolara koji je misteriozno nestao. Južni Sudan i Sudan moraju da veoma brzo dođu do rešenja u vezi sa izvozom nafte i drugim pitanjima, odnosno mora doći do prestanka neprijateljstva. Južnom Sudanu je to spas iz veoma teške situacije, pre svega ekonomske. U suprotnom, veoma brzo doći će do bankrota državnog sistema. Analitičari smatraju da Južni Sudan pod ovim uslovima ima dovoljno novca do kraja septembra ove godine. ◂

Nenad Marinković

Predizborni niski start

Poslanici i ministri su otišli na kolektivni odmor, ali se vlast, očito zadovoljna nastupom premijera pred javnošću, mirno sprema za još jednu proslavu 2. avgusta. Makedonsko-albanska opozicija pak najavljuje radno leto i burnu jesen, tvrdeći da "dolazi vreme naplate računa"

PROTEST ISPRED PARLAMENTA: Pristalica SDSM ispred karikature premijera

Fotografije: REUTERS

(Za "Vreme" iz Skoplja)

"Formiranje predizborne međuetničke koalicije, po prvi put u istoriji Makedonije, predstavlja ogroman korak napred u pravcu jačanja multietičnosti i njenog demokratskog prosperiteta", izjavio je, prema saopštenju SDSM-a, američki ambasador u Skoplju Pol Volers, posle razgovora za liderom etnički makedonskog dela opozicije Brankom Crvenkovskim. Američka podrška dolazi samo desetak dana posle susreta čelnika makedonskih socijaldemokrata i Demokratske partije Albanaca, Cvenkovskog i Menduha Tačija, i njihovih timova, na kome je dogovorena međusobna podrška kandidatima na lokalnim izborima koji su najavljeni tek za drugu polovinu marta 2013.

RADNO LETO: Postizborna saradnja pobednika "makedonskog" i "albanskog" dela svih izbora u Makedoniji dosad se odvijala po "difoltu", što zbog osvajanja naklonosti međunarodnog faktora, što zbog jasne situacije da niko ne može pobedu nad političkim protivnicima u svom etničkom bloku da valorizuje i formiranjem vlade – ako ne računa na podršku "drugih". Do međuetničkog dogovora u opozicionom bloku došlo je tek kada je postalo jasno da će vladajuća albanska Demokratska unija za integraciju (DUI) Alija Ahmetija, i pored svih pretnji i ucena o napuštanju Vlade premijera Nikole Gruevskog, ipak zažmuriti u pogledu dela svojih permanentnih etnički obojenih zahteva ili brzine kojom se Makedonija kreće u evroatlantskim integracijama, i da će i dalje deliti kolač vlasti sa koalicionim partnerom VMRO-DPMNE. DUI je, doduše, odmah saopštio da ce produžiti "samo savezništvo sa albanskim narodom" i da neće ulaziti u predizborne koalicije ni sa svojim dosadašnjim partnerima iz makedonskog bloka ni sa opozicionim SDSM-om, ali je jasno da će se samo produžiti saradnja "ne vidim, ne čujem, ne govorim" nekadašnjih naoružanih buntovnika za prava Albanaca i članova "najmakedonskije" partije.

Iako će lokalni izbori biti zakazani tek u decembru ili početkom januara, i makedonski i albanski deo opozicije je prihvatio populistički scenario, koji kroz neprekidnu kampanju Vlade o njenim uspesima već godinama izvanredno sprovodi "reklamokratska" koalicija VMRO-DPMNE – DUI. Nemajući šansu da progovore o tome kuda ide Makedonija i da predstave svoju političku ponudu kroz strogo kontrolisane medije, opozicionari su pokušali da kopiraju suparnike igrom na populističku kartu. Tako je SDSM organizovao "Radno leto" kroz posete građanima (čak i spavanjem partijskih frontmena u kućama poljoprivrednika u selima), i kroz mitinge u gradovima gde je lokalna vlast iz opozicionih redova ili gde se lako može prognozirati da su lokalni vlastodršci iz redova vladajućih partija do te mere dozlogrdili građanima da su sami sebi najveći neprijatelji. Prema saopštenju SDSM-a, Crvenkovski je informisao američkog ambasadora i o proširenju opozicionog bloka novim makedonskim i albanskim partijama, ali i o uspehu "Radnog leta" među građanima, zbog čega će ga socijaldemokrate sprovoditi i u naredna dva meseca i pored toga što su zvanično i ministri i poslanici na kolektivnom letnjem odmoru.

Čak i deo anketa ohrabruje opoziciju da "dolazi vreme naplate računa", pa njeni predstavnici hrabro izjavljuju da je premijer Gruevski "pogonsko gorivo koje ujedinjuje narod protiv njega". Prema pojedinim ispitivanjima javnog mnjenja, već sada je višegodišnja izrazita nadmoć VMRO-DPMNE nad socijaldemokratama

svedena na mrtvu trku. To je pojedine opozicione analitičare navelo da prepoznaju strah u redovima vlasti, ali i da postave pitanje o eventualnom protivodgovoru opozicije, ako premijer Gruevski, navodno uplašen permanentnim padom rejtinga (čije se ubrzanje očekuje sledeće godine, pre svega iz ekonomskih razloga), odluči da zakaže nove vanredne parlamentarne izbore već krajem jeseni. Veoma je upitno da li će makedonsko-albanska opoziciona saradnja, na krajnje klimavim nogama, moći da se dotle konsoliduje i da bude ozbiljniji protivnik VMRO-DPMNE i DUI-ju, koji imaju državna sredstva, mogućnosti za zapošljavanje partijskih vojnika u administraciji i ogromnu prevlast u medijima. Vlada već sad nemilice troši i samo je u junu stvorena nova rupa u budžetu od 43 miliona evra, čime je deficit za šest meseci dostigao 131 milion, što je oko dve trećine predviđenog za celu godinu.

PETROL KOALICIJA: S druge strane, "Petrol koalicija" – partija Crvenkovskog i Tačija, nazvana tako zbog benzinske pumpe na putu Skoplje–Tetovo u čijem je restoranu obelodanjena, ali i zbog optužbi vlasti, pre svega protiv lidera socijaldemokrata, o švercu nafte i o procentima "harača" koji je Makedonija naplaćivala "za tranzit" i za obmanjivanje međunarodne zajednice u vreme sankcija protiv SRJ devedesetih, a koji su završili u privatnim džepovima, zasad nema jasnu koncepciju. Osim stvaranja neke vrste "makedonskog DOS-a" i rušenja Gruevskog i Ahmetija. Ali, i pored toga što još nije počela u praksi, saradnja nekadašnja dva ljuta protivnika, koji su jedan o drugome izrekli sijaset teških uvreda, već ima veliki broj protivnika na obe strane.

Ako se tome doda da se Crvenkovski prethodno udružio i sa svojim glavnim političkim protivnikom u prvih 15 godina makedonske nezavisnosti, Ljubčom Georgijevskim i njegovom desnom, VMRO–Narodnom partijom (čije pristalice vole da kažu da su pripadnici "originalnog" VMRO-DPMNE koji je kasnije "deformisao" Gruevski), i da će njegovom, pre svega levičarskom glasačkom telu biti teško objasniti brojne probugarske nastupe nekadašnjeg "Vojvode", pred liderom socijaldemokrata je izvanredno težak zadatak: da sanira sopstvenu partiju, da zadrži oko sebe sve "izbeglice" iz nje koji su minulih godina formirali "fijaker-partije", da se čvršće privije uz opozicionu koaliciju i, nažalost, marginalne liberalne demokrate i male etničke partije, i konačno, da se izbori za podršku neizbežnog međunarodnog faktora.

PREMIJER I "PETROL KOALICIJA": Nikola Guevski, Branko Crvenkovski i Menduh Tači

SVI PROTIV GRUEVSKOG: Na domaćem planu, još će teže biti odobrovoljiti na iskrenu saradnju sa Tačijem, koji je još uvek na "crnoj listi" SAD, nekadašnje pripadnike bezbednosnih snaga u konfliktima 2001, okupljene u partiji "Dostoinstvo", ili članove partije eksministra Ljubeta Boškoskog (koji se spasao haške optužnice iz perioda konflikta, ali je sada u makedonskom zatvoru u koga su ga zbog "nezakonitog finansiranja kampanje", posle krajnje kontroverznog hapšenja i suđenja, smestili njegovi dojučerašnji obožavaoci iz VMRO-DPMNE), koji svi od reda o 2001, o Ohridskom sporazumu i o makedonsko-albanskim odnosima imaju drastično drugačije poglede nego Crvenkovskog. A o Tačiju i da ne govorimo.

Zato opoziciona akcija "Svi protiv Gruevskog" može da ima izglede na uspeh jedino ako premijer nastavi da igra sam protiv sebe. Provladini mediji su već najavili da će sudbina Boškoskog na jesen zadesiti i osnivača VMRO-DPMNE, Georgijevskog. Tim povodom, na mitingu u Ohridu, Crvenkovski je potencirao da ni eventualno hapšenje Georgijevskog neće rasturiti koaliciju: "Ako produže sa politički motivisanim hapšenjima i procesima u Makedoniji, to je dopunski motiv da se ujedine svi koji se zalažu za demokratiju i pravnu državu."

Pred izbore, DUI ističe da "Petrol koalicija" ima za cilj samo "da naruši princip dvojne većine koji garantuje demokratija konsenzusa", i da nijedna predizborna koalicija neće uspeti da pobedi Ahmetija jer "građani Albanci cene demokratske vrednosti koje je ustanovila DUI", a VMRO-DPMNE tvrdi da je formiranje koalicije "samo proizvod ličnih ambicija Crvenkovskog i Tačija". "Crvenkovski je već izbačen sa političke scene, ali odbija da primi tu informaciju, pa će morati da pretrpi još nekoliko poraza dok ozbiljno ne shvati poruku građana. Narod je sebi vratio državu kada je isterao Crvenkovskog sa vlasti, ali on to još ne shvata", izjavio je optimistički premijer Gruevski.

Ipak, iako su DUI i VMRO-DPMNE pronašli zajedničke tačke za opstanak njihove saradnje, međuetničko i međupartijsko nepoverenje je ogromno. Zato je i otvoreno pitanje koliko je opravdana arogancija u nastupima premijera Gruevskog? Novi testovi krhkih makedonsko-albanskih odnosa tek slede, i na lokalnim izborima (posebno izbor gradonačelnika Kičeva, gde će sevati međuetničke varnice), ali i na predstojećem suđenju za monstruozni uskršnji zločin, petostruko ubistvo kod Smiljkovskog jezera, čija su istraga i pritvorena lica, kao i ceo slučaj odjednom, jednostavno "iščezli" iz medija.

Još veći izazov za aktuelnu vlast biće zastrašujuća ekonomska situacija. Izveštaj Gruevskog o prvoj godini rada njegove najnovije vlade neki novinari su prokomentarisali pitanjem: da li Gruevski živi u istoj državi Makedoniji? Gruevski je, naime, govorio o 470 započetih i 380 završenih projekata, najavio otvaranje novih 6000 radnih mesta i investicije od 200 miliona evra, dok je nerealizovane projekte branio nepredviđenim okolnostima ("svi smo mi živi ljudi") i svetskom ekonomskom krizom, koja se odrazila i na Makedoniju. Obrazlažući pak zašto Makedonija jedina u regionu nema ni kilometar izgrađenog auto-puta, premijer je nonšalantno izjavio da 99 procenata građana Makedonije auto-putevima putuje samo nekoliko puta u godini! "Međutim, onim lokalnim i regionalnim putevima u koje smo dosta uložili, ljudi putuju svakog dana, najmanje po dva puta, odlazak i dolazak, nekad i više od toga", istakao je premijer.

I dok opozicija optužuje da je prema izveštaju Svetske banke Makedonija jedan od rekordera po izvozu stanovništva i da je zemlju napustilo preko pola miliona građana, izgleda da Makedonce ipak ne napuštaju nada i vera. Prema studiji Galup internešenela "Religioznost i ateizam", građani Makedonije su najreligiozniji u Evropi i četvrti u svetu, tako da im, izgleda, sigurno ostaje da se krste ili da klanjaju, jednostavno, da od Boga očekuju lepše sutra. ◂

Siniša Stanković

Olimpijske igre (2)

Saobraćajna gužva, ol

London, specijalno za "Vreme"

Posle ceremonije otvaranja 30. Letnjih olimpijskih igara u Londonu stvari su, naizgled, legle na svoje mesto. Spektakl u režiji Denija Bojla bio je glavna tema u britanskoj prestonici nekoliko dana posle vatrometa koji se mogao čuti i u kvartovima prilično udaljenim od Stratforda, tako da su prvi uspesi i neuspesi britanskih sportista nekako bili u drugom planu. Ko je pratio britanske medije prvih olimpijskih dana mogao je primetiti da je tema broj jedan GB tim, dok im Igre u Londonu dođu kao "cover story". Ulice čitavog Londona, grada koji po poslednjem popisu ima više od osam miliona stanovnika, od prošlog petka su zaposednute navijačima svih boja, ponosno opasanim nacionalnim znamenjima.

Za sada, organizatori Igara položili su najteži test – saobraćaj u Londonu u prvih nekoliko dana funkcionisao je gotovo besprekorno. Povremeni zastoji u nadzemnom i podzemnom saobraćaju nisu bili ništa dramatičniji nego u predolimpijsko vreme. Da je situacija bolja nego što se očekivalo, uverili su se u ponedeljak britanski premijer Dejvid Kameron i predsednik Međunarodnog olimpijskog komiteta Žak Rog, koji su udobnost svojih limuzina zamenili putovanjem podzemnom železnicom. U prvom zvaničnom olimpijskom radnom danu, sa dodatna tri miliona putnika na već postojećih 12 miliona dnevno, Kameron je izjavio da situacija u saobraćaju nije loša. Železničke kompanije obezbedile su oko pola miliona dodatnih sedišta za prvi olimpijski radni dan. S druge strane, situacija u nadzemnom saobraćaju i nije bila tako sjajna jer je zbog nekoliko saobraćajnih incidenata delimično bio zatvoren deo puta M4 ka Londonu.

Olimpijsku idilu, međutim, pokvarile su slike praznih tribina na takmičenjima u odbojci, gimnastici kao i na terenima na kojima se odigrava najznačajniji teniski turnir – Vimbldon. BBC je još u subotu emitovao slike punih tribina za koje su navijači platili "jeftine" karte (pod uslovom da se karta za koju je plaćeno 30 funti ili oko 38 evra može nazvati jeftinom), a onda je kamera prešla preko sale i prikazala prazne tribine ispod svečanih loža. Istraga javnog servisa Ujedinjenog Kraljevstva pokazala je da su uglavnom upražnjena mesta namenjena "olimpijskoj familiji" – akreditovanim novinarima, funkcionerima i gostima olimpijskih delegacija. I dok su članovi lokalnih teniskih klubova

Fotografije: Reuters

Kao i na svim džadama koje vode do borilišta mogli su se videti ljudi zaogrnuti zastavama kojih je bilo otprilike onoliko koliko ih je okačeno ispred sedišta Ujedinjenih nacija u Njujorku. Među brojnim ekscentricima koji su se potrudili da izgledaju kao nezvanične maskote olimpijskih timova izdvajala su se trojica Holanđana u drečavonarandžastim kostimima debelih žena sa prenaglašenim grudima, uz dodatak kreste i papuča u obliku kokošijih nogu u istoj boji. “Idemo da navijamo za svoj tim”, kaže tridesetogodišnji Filip. Na pitanje da li Holandija ima predstavnika u tenisu, uz ciničan osmeh dodaje: “Važno je učestvovati”

impijski biznis i ostalo

plačnim glasom pričali za BBC da je sramota što su tribune na Vimbldonu prazne dok veliki broj dece čezne da kroči na najpoznatije teniske terene, predsednik organizacionog odbora 30. Letnjih olimpijskih igara lord Sebastijan Kou izjavio je da će karte biti ponuđene vojnicima, studentima i đacima. Narednih nekoliko dana svi koji drže do sebe, od Kamerona do predsednika Francuske Fransoa Olanda, protestovali su zbog praznih tribina na olimpijskim borilištima.

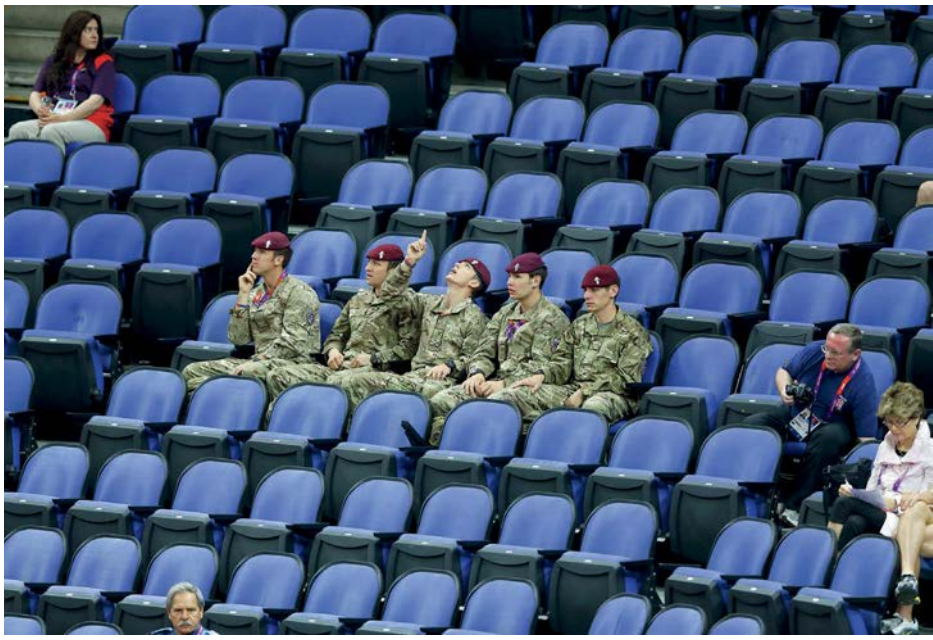
NEŠTO KAO VIMBLDON: Već idućeg dana, na vimbldonskim terenima premijerno su nastupili doskora najbolji teniser sveta Novak Đoković i domaća uzdanica u koju su uprte oči nacije, Endi Marej. Zahvaljujući povećanom broju vozova na metro linijama, put do mesta gde se odigrava najveći svetski teniski turnir protekao je bez zastoja, a glas koji obaveštava putnike u vozu nekoliko puta je upozorio sve koji idu na olimpijski turnir da izađu na stanici Soutfild, a ne na sledeće dve koje se zovu Vimbldon park i Vimbldon. Po izlasku sa stanice, ljubazno osoblje usmeravalo je publiku ka teniskim terenima.

Duž Vimbldon park rouda na putu ka terenima našlo se nekoliko veseljaka sa natpisima – kupujem karte. Ljubitelje tenisa sačekivale su i kolporterke “Telegrafa” koje su prodavale novine i platnenu vreću sa njihovim logom za samo dve funte, kao i nasmejani aktivisti “Ahmadija muslimanske asocijacije” koji su delili razglednice Londona sa tekstom: ”Ljubav za sve, mržnja za nikoga”. Osim razglednica, pripadnici organizacije čija je veb-adresa www.muslimsforpeace.org (muslimani za mir) delili su i brošuru “Upoznajte islam”.

Kao i na svim džadama koje vode do borilišta mogli su se videti ljudi zaogrnuti zastavama kojih je bilo otprilike onoliko koliko ih je okačeno ispred sedišta Ujedinjenih nacija u Njujorku. Među brojnim ekscentricima koji su se potrudili da izgledaju kao nezvanične maskote olimpijskih timova izdvajala su se trojica Holanđana u drečavonarandžastim kostimima debelih žena sa prenaglašenim grudima, uz dodatak kreste i papuča u obliku kokošijih nogu u istoj boji. “Idemo da navijamo za svoj tim”, kaže tridesetogodišnji Filip. Na pitanje da li Holandija ima predstavnika u tenisu, uz ciničan osmeh dodaje: “Važno je učestvovati.”

Vreme tog dana je bilo tipično londonsko, sunčano jutro je presekao jak pljusak koji se u jednom trenutku pretvorio u grad, da bi se ►

POGLED NA PRAZNE TRIBINE: Kraljica i Žak Rog (levo) i šef organizacije, Ser Sebastijan Kou (desno)

kasnije nastavilo smenjivanje sunčanih i kišnih intervala, što je navelo lokalne blejače koji su bez karata došli do Vimbldona da se skrase u nekom od lokalnih pabova. U dupke punom pabu "Old garaž" na jednom televizoru je grupa pijanih Poljaka bučno pratila meč Radvanske, dok su na drugom kraju lokala nezainteresovani Španci posmatrali biciklističku trku. Ostali posetioci nisu se obazirali na dešavanja na malim ekranima.

Istinski ljubitelji i poznavaoci "belog sporta" pričali su usput da se olimpijski turnir ne može meriti sa Vimbldonom, da je mnogo manje ljudi na ulicama i da je znatno lošija atmosfera u naselju koje, iako je na granici metro zone dva i tri, više liči na neku englesku selendru nego na kvart jednog od najvećih gradova na svetu. Tarik, prodavac u kiosku brze hrane, kaže da je gužva u koju je zapao sitnica u poređenju sa danima kad se odigrava najveći teniski turnir. S druge strane, Elena, prodavačica u zvaničnom vimbldonskom šopu, tvrdi da je potražnja u prvim olimpijskim danima jednaka kao u vreme odigravanja turnira, s tim što se navala kupaca očekuje predveče kad posetioci počnu napuštati terene.

Nesmanjenom interesovanju za zvanične vimbldonske rekvizite (cena, prava sitnica – peškir 28 funti, dva za 50) verovatno je doprinela i činjenica da se u samom kompleksu ne mogu kupiti nikakvi suveniri sem olimpijskih. Uzgred, cene unutar kompleksa su nešto više nego u gradu. Izuzetak je restoran, u kome se mogu kupiti sendviči i piće po relativno pristojnim cenama, ali je zato cena ručka po sistemu set-meni (nema biranja, dobijate ono što je na trpezi) bezobrazno visoka i za bolje stojeće Engleze – 66 funti po osobi.

SRPSKA POSLA: Istog dana je kroz naselje Patni, udaljeno desetak minuta metroom od Vimbldona, prolazila biciklistička trka. Nekoliko sati pre očekivanog prolaska takmičara saobraćaj je bio zaustavljen, a najuporniji žitelji Patnija zauzeli su mesto uz ogradu. Na mostu u Patniju, osim lokalaca koji su porodično došli da proslave prolazak biciklista kroz njihov kvart. bilo je i turista, pretežno japanskih, koji su se slikali na mostu sa policajcima i članovima obezbeđenja.

Patni je naselje poznato po veslačkim klubovima na obali Temze i u jednom od njih tokom održavanja Igara smešten je i Srpski (olimpijski) klub. Radno vreme kluba je od podneva

Nova bezbednosna blamaža

Posle skandala sa privatnom firmom za obezbeđenje G4S (Guard for Security) koja nije obezbedila dovoljan broj olimpijskih radnika i nesrećnih vojnika, koji su nakon 18-časovnih smena bili prinuđeni da spavaju na stolicama, početkom ove nedelje London je potresao još jedan bezbednosni skandal. Policajci, zaduženi za bezbednost stadiona Vembli na kome se igraju kvalifikacione fudbalske utakmice, izgubili su bezbednosne ključeve stadiona. Skandal o kome se šuškalo nekoliko dana uoči otvaranja Igara, potvrdio je u nedelju uveče Skotland jard, nekoliko sati po okončanju fudbalske utakmice između Velike Britanije i Ujedinjenih Arapskih Emirata. Tabloid "Dejli mejl" je objavio da su specijalni timovi danima pretraživali stadion u pokušaju da pronađu komplet laserskih ključeva vrednih oko 40.000 funti.

do ponoći, ali je oko 15 časova po Griniču klub bio potpuno prazan. Razlog tome je verovatno i to što se na sajtovima Olimpijskog komiteta Srbije i Ambasade Srbije u Londonu ne mogu naći informacije o radu Kluba, kao ni Srpske kuće smeštene u strogom centru grada. Kako bilo, ljubazna službenica je obavestila potpisanog o aktivnostima Kluba koje se uglavnom svode na organizovana druženja sa olimpijcima, konferencije za novinare, koncerte u večernjim časovima i promocije Turističke organizacije Srbije.

Na originalan način organizovano je i skupljanje humanitarne pomoći po sistemu – u jednu kutiju ubacite dobrovoljni prilog (koliko ko može) a iz druge izvučete kartu za sutrašnja takmičenja u kojima bi trebalo da učestvuje reprezentacija Srbije. Na pitanje na kom se sajtu mogu naći informacije o radu Kluba, službenica je odgovorila da ne zna i dala izveštaču "Vremena" prospekt na kome su napisane samo adrese, bez brojeva telefona i adresa sajta privremenih srpskih institucija u Britaniji. Na kraju je usledilo obećanje službenice da će istog dana stići mejl o sutrašnjim aktivnostima Kluba. Prošla su od tada tri dana, a od Srpskog kluba ni pisma ni razglednice.

U ponedeljak, sa kartom za žensku odbojku izvučenom u Srpskom klubu izveštač "Vremena" se obreo u "Erls kort" areni u nadi da će gledati meč srpske reprezentacije. U prvom radnom olimpijskom danu, u kome je saobraćaj grada Londona prema novinskim napisima zaslužio zlatnu medalju, do borilišta se stizalo bez ikakvih problema i bez obzira na rigorozne mere obezbeđenja, u Arenu se ulazilo bez mnogo zadržavanja. Kao i na prilazima Vimbldonu, gomila "maskota" sa nacionalnim obeležjima kretala se ka borilištu na čijim su zidovima po hodnicima okačene fotografije sa prethodne dve Olimpijade, održane u Londonu 1908. i 1948. godine.

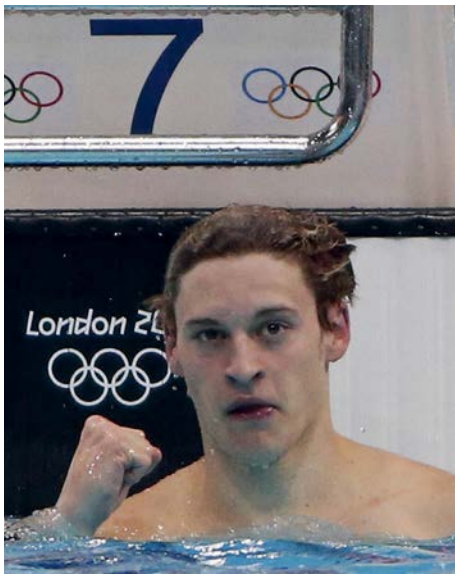
Prva na programu bila je utakmica između reprezentacija Rusije i Dominikanske Republike koju su Ruskinje rutinski dobile sa 3:1 u setovima. Potom je usledio derbi Brazil–SAD. U gotovo popunjenoj sali, koja je najpraznija bila na tribini namenjenoj "olimpijskoj familiji", dominirali su navijači Brazila i SAD, ali ne mnogo manje bilo je i navijača zemalja koje se tog dana na tom mestu nisu takmičile – Velike Britanije i Holandije.

I dok je prvi meč protekao u gotovo kamernoj atmosferi, koja bi se tek na momente mogla nazvati pravom sportskom i to zahvaljujući, pre svega, oficijelnom spikeru koji je povremeno u pauzama uspevao da "naloži" publiku, tek tokom meča Brazilki i Amerikanki zalutali posmatrač je mogao steći utisak da se nalazi na važnom sportskom događaju. Američka publika je dostojno bodrila svoje takmičarke, ali ona gotovo da se i nije čula od veselih Brazilaca. Na njihovu žalost, Amerikanke su bez većih problema savladale favorizovane Brazilke.

Imajući u vidu strast brazilskih navijača tokom meča, po njegovom okončanju izgledalo je da ih poraz i nije mnogo potresao. Tridesetpetogodišnji Fabricio kaže da mu je drago što je prisustvovao odličnoj utakmici u kojoj je Brazil, nažalost, izgubio. "Ovde sam zato što volim sport, ne zbog ljubavi prema svojoj zemlji. Nju nešto mnogo i ne volim", dodao je.

BIZNIS: Budući da je program tog dana trajao oko pet sati, a više je nego verovatno da će u narednim danima potrajati i znatno duže, organizatori su se potrudili da unutar Arene obezbede sve što je publici potrebno da bi izdržala spektakl – od dovoljnog broja pristojno čistih mokrih čvorova do nekoliko restorana i terasa ►

UVOD U NAŠE SLAVLJE: Andrej Zlatić, Velimir Stjepanović, Ana Ivanović...

...četverac, Zorana Arunović, vaterpolisti

ZA SADA DVA PORAZA: Odbojkašice

na svim nivoima na kojima je dozvoljeno pušenje. Kad je reč o cenama, one su nešto jače nego u gradu, tako da, primera radi, kobasica sa karamelizovanim lukom košta 5,5 funti dok se širom Londona može pazariti za 3,5 do četiri, filter kafa čija je gradska cena do jedne i po funte, u Areni košta dve. Artikal na kome se dobija najteži udarac po ušima je malo hajneken pivo koje u Areni košta 4,5 funti, što je skoro duplo više od veće doze istog napitka u gradu.

Inače, posao u pabovima vidno je procvetao još od ceremonije otvaranja Igara kad su, nekoliko sati uoči početka, ulice Londona bile puste, a ugostiteljski objekti dupke puni. Od tada, gotovo da je nemoguće u pristojno vreme naći mesto u pabu, bez obzira da li su na programu prenosi mečeva ili nisu. Prodavci na Portobelo marketu, trećoj najboljoj lokaciji za šoping u Londonu prema turističkim vodičima, tvrde da promet ljudi i nije mnogo veći, ali je porasla kupovna moć mušterija.

I u makroekonomskom smislu, Britanija očekuje procvat posle dugog perioda recesije. Mediji su obavestili javnost da ovih dana u Londonu borave svi veliki svetski tajkuni i da su Igre idealna prilika za umrežavanje i sklapanje novih poslovnih dilova. Britanski premijer Kameron je ocenio je da bi priliv od turizma i sklopljenih poslova mogao dostići 13 milijardi funti. Procenjeni troškovi organizacije Igara su nešto iznad 11 milijardi funti. ◂

Vladimir Sudar

piše: Miloš Vasić

Snaga

Ako je čekić jedini alat koji imaš, onda svuda oko sebe vidiš samo eksere, kažu Ameri, pa se to loše završi: neko će neizbežno imati veći čekić ili još gore

Prva asocijacija je fizička snaga, ona koja "klade valja". Snaga je, nekako automatski, muški prerogativ: "jači pol" nasuprot "slabijem" i ostale stereotipne budalaštine. Poznavao sam i poznajem mnoge veoma snažne žene; neke su pritom, osim što imaju tešku ruku, i vične raznim veštinama, pa ne savetujem sukob s njima. Jednom davno živeo sam sa visokom, nogatom i veoma snažnom devojkom kojoj sam sa zadovoljstvom prepuštao da nokautira tramvajske huligane kad bi joj nešto dobacili ili pokušali da je pipnu. Bilo je to uživanje: tehnički nokaut iz prvog direkta.

E, sad: svaki razgovor o fizičkoj snazi nužno vodi u priču o nasilju, naravno. Od muškarca se, počev od detinjstva, očekuje da se pobije: bilo u samoodbrani, bilo pri ustanovljavanju svog mesta na ulici, u školi itd. Boks je svojevremeno bio proglašen za plemenitu veštinu; valjda zato što je imao pravila. Danas imamo "ultimat fajt" bez pravila, a o korupciji u boksu znamo sve. Nekada se među klincima na Zvezdari, Crvenom krstu, Dorćolu i sličnim lokalitetima smatralo da protivnika u tuči ne treba udarati kad padne, da nije lepo više njih na jednoga, da se ne smeju koristiti bokseri, noževi i slično. Ako bi se tuča završila zagrljajem i pivom pomirenja, to je bio vrhunac viteštva. Čujem da se i danas to povremeno događa, što je dobro. Ali, to su bile ritualne tuče i to je razlika. "Pedera", "grobara", "deliju" se danas ubija, jer je reč o ideologiji, a ona ne poznaje pravila lepog ponašanja i viteštva.

Nasilje sebi neizbežno postavlja ograničenja. Ako je čekić jedini alat koji imaš, onda svuda oko sebe vidiš samo eksere, kažu Ameri, pa se to loše završi: neko će neizbežno imati veći čekić ili još gore. Nasilje je za izbegavanje – osim u zaista nužnim slučajevima. Ne zaboravite, međutim, nikada Žarka Lauševića! Veoma malo ljudi shvata duboku filozofiju nasilja i sile uopšte (o tome čitati Hanu Arent). Svrha snage, a naročito oružja, jeste u tome da ne budu upotrebljeni. Tu na scenu stupa pamet, onaj "um koji caruje". Kulture sa tužnom i uznemiravajućom istorijom nasilja, japanska pre svega, stvorile su prefinjene filozofske pristupe tom problemu. Kao prvo, pamet nije dovoljna; tu je više reč o karakteru koji se gradi na pravilan način. Pravilan način ume da bude iznenađujući. Iza karaktera, stava, iskusnog majstora borilačkih veština koga ni najdrskiji razbojnik ili nasilnik neće napasti iako ne zna s kim ima posla (osim stava koji zrači), krije se nešto neočekivano.

Tu prepuštamo reč Ogasavari Nagahideu, čuvenom majstoru streličarstva i jahačkih veština iz XVIII-XIX veka koji je bio učitelj šogunu Jošimicuu i sastavio kodeks ceremonijala i učtivosti za samuraje (*Ogasavara-rju*). Kaže, dakle, *sensei* Ogasavara ovako: "Cilj svake etikecije (učtivog i pristojnog ponašanja) je da tako kultiviše duh da se, čak i kad mirno sedite, ni najbezobzirniji razbojnik neće usuditi da vas uznemiri." Profesor Inazo Nitobe (1892–1933) iz čije knjige *Bušido* navodimo gornji citat, dodaje zatim: "Drugim rečima, to znači da stalnom vežbom u ispravnim manirima čovek dovodi svaku sposobnost i svaki deo svoga tela u savršeni red i takav sklad sa sobom i svojom okolinom, da izražava nadmoćnost duha nad telom... Ako je istina da gracioznost (*elegancija; šire: učtivost i pristojnost*) znači ekonomisanje snagom, onda kao logičan nastavak sledi da stalno vežbanje gracioznog držanja (*ponašanja*) mora doneti rezervu snage. Lepi maniri, prema tome, znače snagu u mirovanju."

Meditirajte malo nad ovim mudrim rečima.

Poznajem jednog mladog čoveka koji je godinama istrajno i promišljeno praktikovao i živeo karate. Bio je snažan, brz kao munja i samozatajan, sklon meditaciji. Jednoga dana rekao mi je da se okanio karatea pošto je u trolejbusu broj 40 sredio i dobro povredio dva magarca koji su maltretirali neku devojku. Rekao je, otprilike, da nije dostojan veštine za koju je mislio da je njome ovladao, jer nije u stanju da kontroliše svoju snagu i mogućnosti koje mu je veština dala. Razumem ga.

Nasilje je, dakle, za izbegavanje. Najbolje se izbegava ispravnim stavom i karakterom. Dakle: nedostatkom straha kao prvim preduslovom. Od svega toga, uostalom, sastoji se dostojanstvo, vrlina složena i teška, ali očigledna i efikasna. Znam lika koji je smrtonosno opasan i koji je istovremeno hladno učtiv i pristojan: on se napasnicima obraća sa "Hoćete li biti ljubazni da se udaljite, lepo vas molim"; pa onda "Jesam li vas lepo molio, dajte, molim vas, pustite nas na miru, idite s milim Bogom, vidite da mirno sedimo, nikoga ne diramo, prođite se"; onda se oni po pravilu udalje ne čekajući kobni fizički završetak koji bi usledio. Na primedbu onih koji ga ne poznaju – da je mogao da ih lepo razbije odmah kao gajbe – čovek kaže da to nema smisla, ako može na finoću da se sredi; on je, naime, svoju sujetu nadvladao i ne bavi se prizemnim muškim nadgornjavanjem.

Mislite o tome. ◂

Prvi put u Sarajevu

Nemoj šta zamjerit'

"U Sarajevu mi je teško da budem duhovit, pa ću ja odmah ozbiljno", rekao je pred punim letnjim bioskopom "Hej", nakon upravo prikazanog filma *Smrt čoveka na Balkanu,* režiser Miroslav Momčilović. Nešto slično je reporteru "Vremena", pred put u Sarajevo, rekao i jedan stariji kolega: "Ja u Sarajevu nisam bio još od izveštavanja, iz rata i ne ide mi se. Iako ništa loše nisam uradio – osećam grižu savesti za sve što je Sarajevu urađeno. Ti si mlad. Ti nemaš taj problem"

DEVET SATI TREBA "posleratnom" vozu da se dovuče od Beograda do Sarajeva. Povratna karta košta 31 evro. Ta linija, posle 18 godina prekida, uvedena je krajem 2009, a dva vagona su polupuna jedino od Doboja do Sarajeva. U vozu je pušenje zabranjeno, ali kroz Srbiju i BiH niko se ne ljuti ako se zapali u hodniku. Ipak, od stanice Tovarnik do Slavonskog Šamca, hrvatskom prugom dužine 70 kilometara. "nema zezanja", kako kaže bosanski kondukter. Stariji gospodin u kupeu zabrinuto reče da "preko jednog prijatelja iz železnice" zna da će od sledeće godine biti ukinute ova, ali i druge međunarodne linije na Balkanu. "Ne isplati se, a Evropska unija ima neke uslove." Tog 6. jula, kada je "beogradski" voz stigao u Sarajevo, svečano je otvoren Sarajevski filmski festival (SFF). Anđelina Džoli je otvorila Kamp za talente SFF-a, a zbog onoga što je sa svojim filmom *U zemlji krvi i meda* uradila za Sarajevo, premijer Kantona Sarajevo, Fikret Musić,

BAŠČARŠIJA: BiH suveniri Made in Turkey & China

Fotografije: Mirko Rudić

uručio joj je priznanje počasne građanke. Ona je Bosancima poručila da "ne treba da se prilagođavaju svetu".

U novinama je objavljena vest da se brzi i moderni "Končarov" voz na liniji Zenica–Sarajevo–Mostar pokvario. "Željeznice" Federacije BiH su za njega dale 5,3 miliona evra. Na kraju vesti izražena je i zabrinutost za isplativost voza jer se malo ljudi vozi na toj liniji. U "Oslobođenju" je izašla i vest da je najbolji teniser BiH, Damir Džumhur, dvesta i neki na ATP listi, da je Mirza Teletović "prvi Bosanac na NBA parketima" – igraće za Bruklin Netse, da će glavni konkurent paraolimpijske reprezentacije BiH u odbojci, pred Igre u Londonu, biti Iran (ova BiH ekipa je na dosadašnjim Paraolimpijskim igrama osvajala medalje 2000, 2004. i 2008).

U Sarajevu je 15 odsto više turista nego prošle godine, tu je i obaveštenje da je čuvena

Čevljanska korida, zbog svetog muslimanskog meseca ramazana, pomerena na 14. i 15. jul, zatim vest da je sarajevsko komunalno preduzeće "Rad" za 32.000 konvertibilnih maraka (nešto manje od 16.000 evra; 1 € = 1,96 KM) kupilo novi – bešumni – električni usisivač za ulice, i da je sa Briselom usvojena Mapa puta prema Evropskoj uniji. Ta vest je dobila neočekivano mali prostor i u "Avazu" i u "Oslobođenju". Neuporedivo je više tekstova o SFF-u koji je, uostalom, i osnovna tema za početak svakog razgovora sa Sarajlijama.

"To je prava stvar. Kažu da će i De Niro doći ove godine", priča jedan taksista, pa nastavlja: "Jesi li čuo da je neka tamo glumica rekla da je naš Festival bolji od onog u Kanu. Ali, jeb' ga, Kan ima veći budžet."

Robert de Niro na kraju ipak nije došao. U organizaciji Festivala kažu da će doći neki drugi put.

KRIK I RUŽE NA FERHADIJI: Kad se gleda sa nekog od brda kojima je oivičeno, Sarajevo izgleda mnogo veće nego kad se po njemu hoda. Mostići na Miljacki i minareti na džamijama se ne mogu izbrojati. U gradu živi oko pola miliona stanovnika. Tokom devet dana, reporter "Vremena" je na sarajevskim ulicama video tek nekoliko potpuno prekrivenih žena (rukavice, mreže preko očiju). Konobari kažu da su to uglavnom Sandžaklijke, koje su se, sa porodicama, ovde naselile nakon rata. Više je onih koje nose samo marame. Puno je stranaca i onih koji se šepure okovratnim akreditacijama za SFF-a. Vruće je kao u Beogradu, ali se, nekako, lakše diše. U kafićima se piju radleri, cedevite, limunade, boze, sokovi od zove, ali i "sarajevsko", "laško", "karlovačko" i ona stvarno strana piva.

Po fasadama su rupe od gelera. Na nekim zgradama su popunjene malterom, ali su tako još uočljivije. Mlađi sagovornici kažu da to više i ne primećuju, da treba, na neki način, da ostanu tu, ali da bi voleli da se to "nekako lepše reši". Na Ferhadiji (glavnom korzou kojim se od Narodnog pozorišta izlazi na Baščaršiju), i još ponegde u gradu, na asfaltu, crvenom farbom, u obliku ruže, obeležena su mesta gde su pale granate tokom troipogodišnje opsade grada od Vojske Republike Srpske.

U katoličkoj crkvi Svetog Josipa, na desnom zidu, ostao je trag koji izgleda skoro identično kao glava lika sa Munkovog *Krika*. Pored piše: "Samonastali lik posledica barbarskog granatiranja 1992–1995. Zaštićeno na zahtjev vjernika". U dvorištu Begove džamije fotografišu se dve strankinje u kratkim šorcevima, dok dvojica vernika u pozadini klanjaju. U Ulici Mula Mustafe Bašeskije 59 je Stara pravoslavna crkva i istoimeni muzej. Na vratima obaveštenje da turistička poseta košta dve marke i da u dvorištu ima vajerles. U istoj ulici, istočnije, nalazi se jevrejski Novi hram. Dvoje turista, verovatno zbog umora, naslonili se na građevinu i istežu leđa. Dva momka iz obližnjeg kafića to gledaju i komentarišu: "Daj, bolan, da im pomognemo. Začas bi odgurali sinagogu."

Iza Večne vatre, na početku Ulice maršala Tita, piše: "Hrabrošću i zajednički prolivenom krvlju boraca bosansko-hercegovačkih, hrvatskih, crnogorskih i srpskih brigada slavne Jugoslavenske armije...". Neko je dopisao: "A Slovenci?"

Po gradu su plakati koji najavljuju koncerte Vesne Zmijanac, Stoje; Nikola Rokvić je pevao negde oko prošlogodišnjeg Bajrama, Rade Šerbedžija sa bilborda reklamira neko vino. ►

SUVENIRI IZ RAZNIH VREMENA: "Balkan ekspres", bon za benzin, grbovi novih država

Tokom SFF-a u Domu mladih su koncerte imali Bajaga i Instruktori i Negativ. Ulicom prođe pikap na kome piše "Mesara Dejton". Kod kafića "Siti pab" jedna strankinja, ne gledajući ga, zamoli Dadu Topića da se malo pomeri da bi fotografisala odraz hotela "Evropa" u prozoru.

RAJA I 11. JUL: Kanti za đubre ima toliko da se može zapamtiti gde se svaka nalazi. Svake večeri, zbog toga, centar je – od Narodnog pozorišta pa do Ferhadije – zatrpan smećem. Glavno smetlište je Miljacka, čiji se slapovi igraju sa praznim flašama, izbušenim loptama za odbojku, poluizduvanim balonima.

Po Baščaršiji, i dalje od Sebilj česme (njena replika je na dnu Skadarske ulice u srpskoj prestonici, a poklon je Sarajeva Beogradu iz 1989. godine) prodavci nenametljivo prodaju fildžane, džezve, muštikle, olovke napravljene od čaura, magnete za frižider i bakarne tanjire sa svakakvim motivima, ćilime, fudbalske dresove na kojima uglavnom piše DŽEKO, broj 11. U ponudi, iza dresova Edina Džeka (čija je popularnost u BiH jednaka Đokovićevoj u Srbiji) su Mesi i Ronaldo. Ima i poneki Baloteli.

U jednoj pustoj i zavučenoj uličici blizu Brusa bezistana je usamljena kazandžijska radnja. Reporter fotografiše državne grbove balkanskih državica nastalih iz Jugoslavije. Nema Srbije, ali ima Kosova. Prilazi prodavac, ispostaviće se i vlasnik i glavni kazandžija te radionice: "Odakle ste?" Kad je čuo da je u pitanju "Vreme", komentariše da ga je nekad redovno čitao, ali "kao i svuda – nije to više to". Poziva reportera na kafu. Kaže da je pre godinu dana počeo da se bavi ovim zanatom i da još uči. Kod njega je sve *hand made*, "a ne kao kod ovih gore na Baščaršiji". To gore je, kako kaže, sve turska i kineska roba. I njemu su nudili, ali nije hteo.

Prati medije u BiH i kaže da jedino nedeljnik "Slobodna Bosna" nečemu vredi. Sve drugo su pojeli problemi u zavisnosti od prodaje oglasa. Stanje isto kao i svuda: "Isti je to narod." Ipak, kaže da je od rata Sarajevo drugi grad. Toliki ljudi otišli, a došli neki drugi koji se ponašaju "kao da su tamo odakle su došli". Reporter pita otkud toliko smeće po ulici. Prodavac kaže da su ljudi oguglali na takve stvari. Ne vide. Nije ih briga. "Pa evo, tu, na onom ćošku, ja moram svako jutro da ispiram mokraću koju iza sebe

ostave pijanci tokom noći." Stanari ne reaguju na to što im smrdi pod prozorom. Komentariše i kupovinu novog bešumnog usisivača: "Pa šta vam je čudno? Lakše je uzeti proviziju na 16.000 evra nego na veći broj kanti za smeće." Što nema srpski grb u ponudi? "Mogu da vam ga, ako hoćete, napravim za pet minuta", ne da se zbuniti.

Razgovor prekida mladi par turista iz Slovenije. Interesuju se za bakarne džezve, a reporter nastavlja dalje. Ka Markalama.

Tačno preko puta te pijace je kafana "Proljeće". Kafa je jednu marku, limunada dve. Unutra sedi nekoliko starijih Sarajlija i komentarišu obeležavanje godišnjice genocida u Srebrenici. Jedan priča kako su okupljeni građani izviždali domaće političare, a predsednika Organizacionog odbora manifestacije i kandidata za načelnika Srebrenice, Ćamila Durakovića, gađali flašom i kako mu je preko glave više te politike. Drugi odgovara da više ne gleda vesti, već samo "onaj kanal sa životinjama". Svi klimaju glavom i nastavljaju o Animal planetu.

U kafani "Kasaba", nedaleko odatle, na zidu pričvršćen ventilator. Zaštitna mreža oko elise je fiksirana, a reklo bi se – telo uređaja – na kome su dugmići, okreće se u prazno i bez razloga. Na drugom zidu Titova slika ispod koje piše "Samo vas posmatram. Sram vas bilo".

Razgovor gazde kafane i konobarice prekida jedan stariji gost, potpuno raskopčane košulje. "Je'l vruće?", pita ga konobarica prinoseći kafu i šljivovicu. "Ma gdje u Sarajevo vruće? Šta je s tobom!" Gazda dobacuje: "A, ja! Juče sam grijalicu morao palit'."

Ispostavilo se da je taj raskomoćeni gost, tokom služenja "one Jugo-vojske", kako je rekao, bio u Beogradu i poznaje ga, "dina mu", kao Sarajevo. Vidi da je reporter "dobar dečko" pa mu priča kako je Jovanku Broz jednom oterao u onu stvar zbog nekih jagoda koje su te godine baš rodile ispred Belog dvora. Još se prisetio i kad je statirao u filmu *Rat*, u kome je trebalo da skine poljsku glumicu Evu Krizevsku, ali "samo da bude gologuza. Ništa gore!" I sad, snime oni to prvi put, kad – mora opet. Prilazi mu Antun Vrdoljak i objašnjava kako to treba nežnije, suptilnije. "On će mene da uči kako da skinem trebu!"

U tom trenutku, dok se ostareli statista smeje za celu kafanu sopstvenoj dogodovštini, sa drugog kraja progovara jedan pedesetogodišnjak: "Nijesi puštala muziku danas?", pita konobaricu, a gleda u vašeg reportera. "Nijesam". "Ako... Tako i treba!", odgovara on i dalje gledajući na istu stranu. Umeša se statista

sa opširnim objašnjenjem kako je to, ipak, "bezveze", a ovaj ćuti. Kad više nije mogao da sluša, odgovori mu nabrajajući ko mu je sve iz porodice poklan, iskapi neku rakiju i ode napolje bez reči.

Istog dana, u trećoj kafani, gazda Husein donosi bosansku kafu i preporučuje da se kocka šećera ne razmućuje u fildžanu nego da se zagrize nakon zamakanja. Jedan od gostiju pita šta ima u Beogradu. Ne može da se načudi priči o uredbi o ulaženju samo na prednja i zadnja vrata autobusa GSP-a. "Kolko imaš godina?", pita posle kraće pauze. "25." "Je'l ti prvi put u Sarajevu? Kako ti je?" "Isto kao i u drugim jugoslovenskim gradovima", odgovori vaš reporter bez mnogo razmišljanja, koncentrisan na kocku šećera koja mu ulepila prste. "Isto? Ma jeb'o te Tito, kako isto? Pa samo more nesnimak nečije ucrvljane noge i glas novinara o tome kako se tad nije imalo joda ni hidrogena pa su se rane ispirale destilovanom vodom, sedi mladi bračni par. Pije kafu. Deca im se svađaju ko će da drži iPod u koji su se zagledali.

KANTONA I PLJESAK: Dan žalosti je obeležen i na SFF-u. Tog dana nije bilo takmičarskih projekcija i prikazivani su samo filmovi koji govore o ljudskim pravima. Najpopularniji među njima je bio film *Fudbalski pobunjenici* Erika Kantone, francuskog fudbalera koji se više ne bavi fudbalom već, snimajući filmove, koristi popularnost koju je stekao prgavo podignutom kragnom na dresu Mančester junajteda.

Nakon gledanja filma, u razgovoru novinara i obožavalaca sa Kantonom, jedan momak je podsetio da je Kantona tog dana imao prilike da posluša ispovesti nekoliko preživelih Sre-

BAŠČARŠIJA: "Džeko", Sebilj česma, ista kao u Skadarliji...

mamo!", planu ovaj uz osmeh i udarajući reportera po ramenu. Kad je, ipak, došlo do obostranog razumevanja, reporter ga upita kako to da niko u Sarajevu ne pominje Evropsku uniju. "Ma kak'a Evropska unija. Nas kradu svi, moj jarane. Sve'dno je kako se zovu. Da ti ja kažem, da su nam samo malo veće plate, ovdje bi bio raj!"

Na rastanku je mahnuo i rekao: "Aj! Nemoj šta zamjerit!"

Tog 11. jula nigde se, pa ni u Huseinovoj kafani, nije puštala muzika. Na BBI zgradi (Bosnian Bank International), preko puta modernog Multipleks bioskopa, na velikom televizoru, na kome se inače vrte reklame, ceo dan su puštani dokumentarci napravljeni nakon masakra. Ispod ekrana, na kome je u tom trenutku išao breničana, pa je upitao: "Znate li, gospodine Kantona, ko je počinio genocid?"

Okupljeni su krenuli da se zgledavaju podignutih obrva i da, u neverici, šapuću među sobom. Kantona je samouvereno odgovorio: "Znam ko su žrtve. Ne razumem zašto moram da odgovaram na ovakvo pitanje." Momak je još malo odsedeo tu, pa otišao dok ga je ispraćao žamor iznenađenih novinara.

Neki dan nakon tog 11. jula u "Oslobođenju" je objavljen tekst Nade Zdravič "Kad zaboraviš jul" u kome, između ostalog, piše: "Prolazila sam pored Spomenika paloj djeci opkoljenog Sarajeva u Velikom parku. Neko je držao govor iza kojeg je slijedio pljesak. Je li bilo neophodno nahraniti krvavu povijest baš pljeskom, i to na takvom mjestu? Ko je čuo aplauz – djeca koje nema, obezglavljeni roditelji te djece, ili govornik?"

Jedan momak iz Tuzle je posle objasnio da je "Oslobođenje" "ipak komunjarski list", a da u "Avazu" pišu "ono što jeste". Taj isti je rekao da ne voli Sarajevo. "Jest' raja, i sve to, ali u Tuzli je to još više i bolje izraženo. Da bilo koga tamo zoveš na kavu, odmah će pristati, a za vaš sto će doći još pet drugih."

POGLED U PRAZNO: Hadžilukujući po Balkanu, kafanske razgovore obično počinjem narudžbinom: "Veliku kafu sa mlekom, molim vas." Obično sledi konobarovo (ili nekog drugog ko je narudžbinu čuo) pitanje: "Odakle si?", a dalje sve zavisi od raspoloženja. U "Balkan Ekspresu", kafiću iznad Velikog parka ("Parkuše"), to mi nije upalilo.

Na zidovima fotografije, filmski posteri, novinske naslovne strane iz YU perioda. Na šanku, ispod zaštitnog stakla, novac koji su ostavljali gosti sa svih kontinenata, a u oči posebno upadaju novčanice država koje više ne postoje... Među njima SFRJ bon iz 1984. godine kojim se kupovao benzin – 20 litrov, литара, litara, литри. Na šanku je i sarajevska "drina" na kojoj je trojezično zdravstveno upozorenje: "Пушење узрокује срчани удар. Pušenje uzrokuje srčani udar. Pušenje uzrokuje srčani udar".

Cigarete su dugokosog četrdesetogodišnjaka, koji pevuši neku Čorbinu pesmu. Naručujem mu "razgovor", ali on ne guta mamac – bez reči donosi kafu i nastavlja da pevuši i puši. Ja se zagledao u zastavice fudbalskih klubova: Željezničar, Budućnost, Partizan, Dinamo, Sutjeska, Priština, Vardar, Vojvodina, OFK Beograd, Čelik, Crvena zvezda, Sloboda Tuzla, Spartak, Hajduk, Proleter, Olimpija, Velež, Sarajevo. "Jel ti se sviđa?", prenu me tiho pitanje dugokosog konobara. Klimnem glavom pa razmenismo nekoliko meteorološko-komunalnih informacija. Nije me pitao odakle sam niti šta drugo, pa obojica nastavismo ćuteći da gledamo; on u prazno, ja u novine.

Završen je SFF. Film Miroslava Momčilovića *Smrt čoveka na Balkanu* nije dobio nijednu nagradu; posle kraće pauze nastavlja se suđenje Ratku Mladiću u Hagu; u reportaži sa koride u Čevljanovićima citat "oficijalnog komentatora" Milenka Srdića: "U dva dana koride naši posjetioci doslovno puste mozak na pašu, kako to mi volimo reći u BiH, i jednostavno uživaju, zaboravivši pri tome na svakodnevnicu i sve probleme." ◂

Mirko Rudić

Intervju: Serđo Bertoluči, direktor istraživanja CERN-a

Kako smo uhvatili Higsa

“Naravno da ni mi nismo naivni. Kada su ljudi iz Gran Saso laboratorije prvi put došli u CERN i rekli nam: ’Mi imamo takvu stvar’, mi smo odgovorili: ’Slušajte, to nije baš bilo koja stvar’“, kaže Serđo Bertoluči, drugi čovek CERN-a, u razgovoru nakon najvećeg dostignuća ove institucije – otkrića Higsovog bozona – u kome otkriva ne samo tajne o toku ovog uspelog eksperimenta, već baca svetlost i na potencijalno najveći neuspeh CERN-a sa neutrinima navodno bržim od svetlosti. “Ne, lično nikad nisam verovao da je Ajnštajn pogrešio”, kaže objašnjavajući kako je tada pred svim svetskim medijima otvoreno objasnio da je došlo do greške

Foto: Ivan Šepić

"U ovom poslu, ako ste i programski direktor i idiot, uvek ste prvo idiot, a potom programski direktor", kaže Serđo Bertoluči, direktor istraživanja Evropske organizacije za nuklearna istraživanja (CERN). Opušten, srdačan i neposredan, ovaj Italijan iza sebe ima impresivnu kako naučnu tako i karijeru rukovodioca na više akceleratorskih instalacija i eksperimenata. Trenutno zauzima najvišu poziciju koju jedan naučnik u fundamentalnim disciplinama može imati – rukovodi sa najvišeg mesta istraživanjima u CERN-u, ustanovi koja okuplja na hiljade fizičara iz celog sveta i to u trenutku kad ona objavljuje svoje najveće otkriće – rezultate poluvekovne potrage za takozvanom Božjom česticom. U Srbiji je Serđo Bertoluči boravio tokom jula kao gost tradicionalne CERN-ove Međunarodne škole visokih energija koja je ove godine održana ni manje ni više nego u Istraživačkoj stanici Petnica. Prepoznajući sa jedne strane Petnicu kao ustanovu za vanškolsko obrazovanje dragocenu u evropskim razmerama i Srbiju kao zemlju važnog naučnog partnera, CERN je u Petnicu stigao gotovo odmah nakon čuvenog seminara od 4. jula gde je objavljeno otkriće Higsovog bozona. Tako su se u Petnici, u novoizgrađenim kapacitetima, sredinom jula okupili gosti iz čitave Evrope. "Oh, pa Srbija nije novi član, ona je odavno sa nama. Srbija, odnosno Jugoslavija bila je osnivač CERN-a", kaže Bertoluči u razgovoru za "Vreme", dodajući da je sa novim pristupnim dokumentom možda otklonjen deo "nepravde prema Srbiji", ali i da su "srpski naučnici i do sada veoma uspešno bili uključeni u istraživanja CERN-a".

VREME: Na seminaru koji je održan 4. jula u CERN-u, a koji je izazvao svetsku pažnju, objavili ste da su oba eksperimenta koja su lovila Higsov bozon, i ATLAS i CMS, registrovala postojanje nove čestice. Šta sada zapravo znamo o njoj?

SERĐO BERTOLUČI: U ovom trenutku znamo da ta čestica postoji. To znamo van ikakve statističke sumnje. Dva odvojena eksperimenta su nezavisno dobila rezultat sa nivoom poverenja od pet sigma. To znači da je verovatnoća da bi ovo mogao biti lažni signal manja od jedan u više miliona. Dakle, znamo da čestica postoji. Znamo i da je čestica bozon. (Prim. aut.: Bozoni su elementarne čestice u koje spadaju fotoni i drugi prenosioci interakcija, a kod kojih je karakteristika koju fizičari nazivaju spin uvek ceo broj, za razliku od fermiona koji imaju razlomljen spin i u koje spadaju elektroni, protoni, neutroni...) Takođe, znamo i da je ova čestica neutralna jer se raspada u finalno stanje koje je neutralno. I znamo, čini se, da je najverovatnije reč o čestici koja liči na Higsa.

Da li to znači da smo objasnili sve što je bilo sporno u razumevanju strukture prirode?

Slušajte, ovo uopšte nije konačno ishodište. Ovo je samo početak. Sada predstoji veliko istraživanje osobina Higsa i njegovog odnosa prema drugim česticama. Otkriće Higsovog bozona će imati brojne implikacije i na druge oblasti istraživanja, kao što je, na primer, teorija Velikog praska i istraživanje početka Univerzuma kada se on u jednom bljesku raširio za osamdeset redova veličine brzinom većom od brzine svetlosti. Za fiziku je ovo fundamentalno pitanje, jer se sada otvara prostor za nova istraživanja koja će nam reći mnogo o mehanizmima narušavanja simetrije. Moguće je i da otkrijemo da ih ima još i da iza svega stoji neko drugo objašnjenje, a ne ono koje nudi Standardni model. Ako je tačna teorija supersimetrija, onda bi trebalo da postoji pet vrsta Higsovog bozona, od kojih jedan ima malu masu, poput našeg. Ako slučajno na višim energijama otkrijemo još nekog Higsa, to će biti ne jedno, nego dva otkrića, koja će odmah potvrditi teoriju supersimetrija. A ako je ovo Higs koji je predviđen Standardnim modelom, mi znamo da Standardni model nije završna reč fizike. On nije kompletiran. Naime, još pre mnogo godina otkrili smo da sva materija od koje smo sačinjeni, od koje su zvezde sačinjene predstavlja samo četiri odsto Univerzuma. Ostatak je takozvana tamna materija i tamna energija, o kojima ništa ne znamo.

Koliko je to otkriće značajno za sam CERN? Da li ono opravdava sredstva koja su uložena u izgradnju akceleratora?

Mislim da mi u svakom trenutku možemo dokazati da je novac koji je investiran u nas, čak i za kratko vreme, veoma dobro investiran. Pogledajte sve te tehnologije koje su indirektno dobijene. Superprovodnost se već koristi. Čak i antimaterija. Niko ne prodaje gram antimaterije "Anđelima i demonima", ali već se koristi kod pozitronsko emisione tomografije i pomaže u dijagnostifikovanju raka. A ko je to mogao zamisliti 1929. kad je Pol Dirak napisao svoje jednačine? To sve podiže kvalitet života običnih ljudi. Kada računamo koliko vraćamo investicija, to je uvek plus, plus.

Nakon objavljivanja rezultata početkom jula, poznati časopis „Nju sajentist" je izašao sa naslovnom stranom na kojoj je pisalo *Higsterija*. Jedan broj kritičara CERN-a smatra da ste svesno naduvali "medijski balon" i da zauzimate previše pažnje.

Ne slažem se. Moguće je da taj pogled dolazi otud što se u ovom trenutku centralno mesto fundamentalne nauke nalazi u Evropi, a ne u Americi. Možda se to nekome ne sviđa, ali tako je. Ovo otkriće je istorijsko dostignuće, to je rezultat 48 godina istraživanja velikog broja ljudi. I to svi shvataju. Pored ličnih osećanja, ►

postoji i prirodna logika da jednu uspešnu ideju podelite sa drugim ljudima. Sa što više drugih ljudi. Trenutna uprava CERN-a zaista poklanja puno pažnje na komunikaciju sa javnošću. Ali, to je isključivo zato što smatramo da treba ljudima objasniti šta radimo. Hoćemo da budemo potpuno transparentni. Fundamentalna nauka ima prednost da je sama po sebi transparentna – u njoj nema direktne zarade, niti privatnih interesa. A zahvaljujući transparentnosti, mi privlačimo interesovanje većeg broja građana. Zanimljivo je da su javnost i sami građani mnogo više od političara ubeđeni da je dobra ideja ulagati u nauku. Ipak, moramo uvek biti veoma otvoreni da objasnimo ljudima zašto smo mi dobra investicija. U modernom društvu je to veoma važno. To je jedini način da se, zahvaljujući radoznalosti običnih ljudi, u istraživanje investira više njihovog bogatstva. I da bi se to postiglo, jednostavno morate da delite svoju viziju, svoj san, ako hoćete, sa što je moguće većim brojem ljudi. Naravno, kada to uradite, vrlo je važno da u tome budete veoma otvoreni i iskreni. Da ne predstavljamo javno samo svoj uspeh, nego i neuspeh. Evo, u slučaju neutrina, kad se pokazalo da ipak nisu brži od svetlosti, mi smo bili sasvim otvoreni o tome. Nismo hteli da tu informaciju držimo u tajnosti godinu dana ili koliko već. Izašli smo i odmah objavili grešku. To je ono što u nauci treba da se uradi.

Hajde da još razgovaramo o tom slučaju sa OPERA eksperimentom. Da li je tu ipak reč o tome da je mnogo ljudi bilo obmanuto prvom informacijom da su neutrina brža od svetlosti i da Ajnštajn nije bio u pravu?

Pre svega, OPERA nije eksperiment CERN-a. Ljudi ne shvataju da je naše jedino angažovanje bilo što smo poslali neutrino tamo. Oni su merili brzinu neutrina. OPERA je tu vest o Ajnštajnu objavila na jednom seminaru u CERN-u, ali ne postoji jedno jedino lice iz CERN-a koje radi u Operi. To ljudi ne shvataju. Naravno da ni mi nismo naivni. Kada su ljudi iz Gran Saso laboratorije prvi put došli u CERN i rekli nam: "Mi imamo takvu stvar", mi smo odgovorili: "Slušajte, to nije baš bilo koja stvar." Oni su nas poslušali i mada su postojali ti rezultati, punih sedam ili osam meseci oni nisu objavljeni. U tom periodu su izvršene brojne provere. I tom prilikom nisu nađene nikakve greške, pa smo zaključili da je bolje da budu objavljeni, da se predstave zajednici i da se više ljudi uključi u to. Ponekad to ni mediji ne razumeju. Jedan italijanski novinar je hteo da prenese vest sa naslovom kako "CERN izgovara sebe za grešku". Kad sam to video, rekao sam mu: "U redu, napiši tu stvar tako i čitaćeš o otkriću Higsa u 'Njujork tajmsu'." A stvar je u tome što on dobro zna i šta je OPERA i šta je CERN.

Morate priznati da je CERN na neki način prethodno garantovao da nije reč o grešci kao što je jedan isključeni kabl. Kako ste se vi lično osećali tog majskog jutra kad je trebalo da izađete i kažete novinarima da je merenje bilo pogrešno?

Nema stalnih istina. To nije moguće u nauci. Jer istina je bila samo privremena. Nađete Higsa i sledeći korak je da nađete nova pitanja. Mi smo sveštenici sumnje

Nauka se doživljava kao nešto što mora uvek biti u pravu. Nije tako. U nauci je mnogo važnije da uvek budem iskren, a ne u pravu. Dakle, ako samo prikazujete svoje uspehe, vi ne radite naučni posao. Ako pogledate saopštenje na tom seminaru i kako je rad napisan, u njemu nema tvrdnje o "otkriću". Tu je rečeno – imamo ovu opservaciju, ali ne tvrdimo ništa. Samo pozivamo širu zajednicu da to proveri. I mi u CERN-u smo se uključili. Ubedili smo ostale eksperimentatore na Gran Saso laboratoriji da i oni izvrše merenja brzine neutrina. Obezbedili smo novi sistem za sinhronizaciju vremena jer je to bilo važno. I to je trajalo nekoliko meseci. U međuvremenu, OPERA je pronašla svoju grešku sa tim kablom nakon ponovljenih merenja. To smo objavili na konferenciji u maju.

Da li autoritet CERN-a tu zaista nije bitan? Evo, na primer, svako od nas može da ispusti olovku. I kad vidi kako ona pada, kaže okej, sve je u redu sa Njutnovim zakonima gravitacije. Međutim, u savremenoj fizici niko od nas ne može da proveri vaše instrumente, da vidi da li su svi kablovi na mestu. Preostaje samo da verujemo u autoritet da CERN zna šta meri.

Bio sam tamo i mogu vam reći, to je ipak bilo jedno lepo merenje, izmerili su brzinu neutrina sa tačnošću jedan u milion. Nauka je kada nastavljate i putem koji ne ide pravo. Zapamtite važnu stvar: mi nismo religija. Mi smo religija sumnje. Nema stalnih istina. To nije moguće u nauci. Jer istina je bila samo privremena. Nađete Higsa i sledeći korak je da nađete nova pitanja. Mi smo sveštenici sumnje, kreativne sumnje. I to je veoma važno, moramo da budemo iskreni sa rezultatima.

U šta ste vi lično verovali – da je Ajnštajn pogrešio?

Ne. Nisam lično verovao da je Ajnštajn pogrešio. Jedan eksperimentalni rezultat ne znači otkriće. Nisam verovao u to iz više razloga. Evo jednog – ako je tačan rezultat koji je OPERA dobila, šta ćemo sa merenjem supernove iz 1987? Da je to bilo tačno, neutrina bi sa te supernove morala da stignu godinama pre svetlosti do Zemlje.

Da bi se zadovoljila ponovljivost otkrića, na akceleratoru su se odmah sprovela dva eksperimenta, ATLAS i CMS, koja su se međusobno takmičila u lovu na Higsov bozon, a sada se pominje samo to da je Higs otkriven u CERN-u. Ko je u stvari pobedio? Kome ide Nobelova nagrada?

Nobelova nagrada je veoma stara koncepcija. Ona je nastala u vremenu kada su istraživačku grupa prosečno činili jedan, dva ili tri istraživača. Danas je teško da među 6000 ljudi koji učestvuju u eksperimentu izabrati ko je najviše

zaslužan. Naravno, postoje ljudi koji su doprineli više, ali to je zajednički poduhvat. Možda će Nobelov komitet u nekom trenutku promeniti stav, kao što je učinila Nobelova komisija za mir, da se i Nobelova nagrada za fiziku može dati instituciji ili velikom eksperimentu...

Moje pitanje se odnosilo na to ko će "dobiti Nobela" između ATLAS-a i CMS-a. Odnosno, šta se dogodilo sa filozofijom dva nezavisna eksperimenta? I sa njihovom trkom?

Dva eksperimenta su se otvoreno takmičila do kraja. Kompeticije je bilo ne samo među eksperimentima nego i unutar njih, jer postoje različite grupe za analize podataka, tako da je konkurencija bila na svakom nivou. Od samog početka mi smo razumeli koliko je to važno. No, krenuli smo svi u neistražene oblasti i bila je potrebna neka otvorenost jednog eksperimenta za drugi. U slučaju otkrića Higsa, oba eksperimenta su samostalno izvršila svoje analize. Nikakve rezultate nisu međusobno podelili pre nego što su obe strane imale javni sastanak sa nama i predstavili nam nalaze. Međutim, imali smo saglasnost da će ako jedan od dva eksperimenta uoči Higsa, ipak javiti drugom "ulovili smo ga, on postoji" i bez ikakvih detalja sačekati nekoliko nedelja da drugi eksperiment još jednom pregleda svoje podatke. Nakon toga svi će, i ATLAS i CMS, znati da ga vide prvi put, ali važno je i da je svaki eksperiment imao vremena da proveri podatke. Osetljivost oba eksperimenta je prilično slična, ali oni jesu različiti. Imaju različitu strategiju, različite sistematske greške, različite ljude. Neophodno je da budu odvojeni, jer tako dobijamo nezavisne podatke.

Iz ugla filozofa da li bi to izgledalo dovoljno? Da li ovde stvarno imamo dva nezavisna merenja da bismo govorili o otkriću?

Čak ni ATLAS nije samo jedan nezavisni eksperiment. To je mnogo eksperimenata. Isto je i sa CMS-om. Ponavljanje je sprovedeno i unutar svakog od njih. Na primer, kad su prolazili kroz podatke iz ove godine, zaboravili su na podatke iz prošle. Znamo te podatke predobro, hajde da sasvim nezavisno gledamo ovogodišnje podatke sa detektora. Oba eksperimenta su koristila metode slepe analize. Tako smo izbegli da istraživači unapred nametnu svoj selekcioni kriterijum, svoje izbore i favorite. U tom smislu, svaki eksperiment je pri analizi podataka paralelno sprovodio mnogo eksperimenata. Svaka saradnja je na istu temu menjala pristup, ljude i deo koji istražuju. Pošto podataka snimljenih na detektorima ima mnogo, možete da ponavljate eksperiment koliko hoćete puta sa sasvim različitom sistematikom. Drugim rečima, eksperimentalni rad je potpuno u skladu sa modernom epistemologijom.

Kako izgleda CERN budućnosti?

Spremamo se za nove avanture. Ako sada ne mislite o tome šta ćete raditi za deset, dvadeset godina, već ste mrtvi. Potrebno je da možda, pored LHC-a, razvijemo jednu specijalnu mašinu vrlo visoke preciznosti. Lepa stvar kod ovog perioda je da smo otkrili "poznato nepoznato". Učinićemo ga više poznatim, ali smo sada spremni da zakoračimo i ka "nepoznatom nepoznatom".

Ako se krećemo ka "nepoznatom nepoznatom", kako znate kuda krenuti?

To jeste sofisticirano pitanje, ali mi ipak dobro znamo da se većina stvari koje su "nepoznato nepoznate" nalazi na znatno višim energijama. Opasnost sa "nepoznatim nepoznatim" jeste da uvek vršite apriori selekciju podataka koje dobijete u detektoru. Tu se među česticama dogodi više miliona interakcija u sekundi, ali mi registrujemo samo onu koja je zanimljiva za nauku. Dete sa prljavom vodom, kako kažemo u Italiji. No, selekcioni mehanizam je takav da ne baca sve te sada suvišne podatke, kako bi se kasnije mogli analizirati. Jer, priroda je ponekad lukava. Imam nekad utisak da priroda uspeva da ostane misteriozna tako što koristi naše predrasude. Često odbijamo da gledamo u novu stvar, jer apriori mislimo da znamo šta ćemo videti. ◂

Slobodan Bubnjević

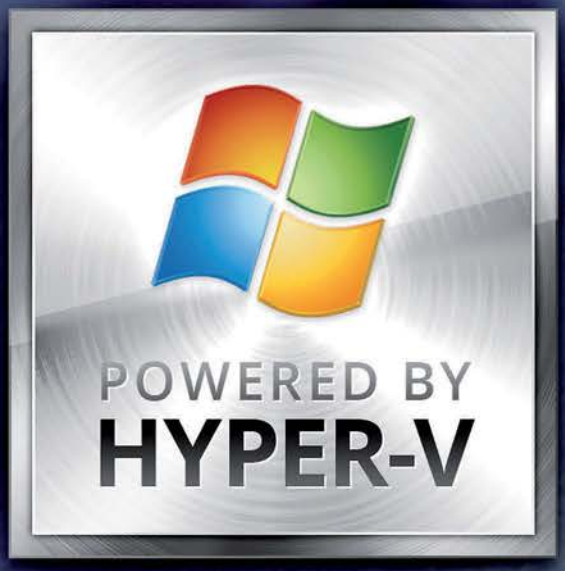
Higsov mehanizam

Piter Higs kaže da mu smeta poznato objašnjenje Higsovog polja kao ulice gde "masivniji" pojedinci idu sporije jer se više ljudi "lepi" za njih, pošto se u tako objašnjenom procesu gubi energija, a Higsov mehanizam je više nalik prostiranju svetlosti kroz medijum. Kako vi objašnjavate šta je Higsov bozon?

Ova čestica je očigledno deo takozvanog Higsovog mehanizma koji daje masu svim česticama, a koji je Piter Higs, i ne samo on, predvideo teorijom pre 48 godina. Šta je to zapravo i šta je zapravo Higsovo polje? Po teoriji, ceo Univerzum je prekriven ovim poljem. To je skalarno polje – mi ga nazivamo skalarnim jer se ono može u svakoj tački prostora opisati samo brojem, odnosno intenzitetom. (Prim. aut.: Pored skalarnih, u koje spadaju npr. temperatura i pritisak, postoje i vektorska polja, kao što su magnetno ili polje brzine fluida.) Šta bi se desilo da nema Higsovog polja? Sve čestice bi se kretale kroz prostor tako što ne bi imale masu. To znači da bi se sve elementarne čestice kretale brzinom svetlosti. Tada ne bi moglo da nastane ništa od ovog Univerzuma koji vidimo oko sebe. Ali, to polje postoji, čestice interreaguju s njim u zavisnosti od svoje prirode, kroz tu interakciju stiču svoju masu. I kvant tog polja je Higsov bozon. On je, ako hoćete, interakcija tog polja sa samim sobom. Zaista možemo da upotrebimo jednu drugu metaforu. Higsovo polje je kao simfonijska muzika, koja prekriva veliku oblast. Slušaoci koji se tu nađu će, zavisno od svoje kulture i mentaliteta, različito interreagovati sa muzikom koju čuju. Neki će osetiti velike emocije, neki će ostati hladnokrvni. Specifičnost Higsovog polja je da u njemu možete stvoriti svog sopstvenog slušaoca – to je Higsova čestica – koji nije samo muzika, nego i slušalac muzike.

NOVO!

HYPER-V SERVERI

VIRTUELNI WINDOWS SERVER
OD SAMO €35 MESEČNO

HYPER-V TEHNOLOGIJA ZA WINDOWS VIRTUELNE PRIVATNE SERVERE
PRUŽA NAJBOLJE PERFORMANSE I POUZDANOST

EUnet
PROFESSIONAL HOSTING

011 330 56 05 • WWW.EUNETHOSTING.COM/HYPER-V-SERVERI

Karte i privatnost

Bus, minus i plus — VREME 1125

U rubrici "Navigator", koja je bila posvećena Bus plusu, Zoran Stanojević je napisao: "Uvođenje Bus plusa uporedio bih sa uvođenjem ličnih karata. Mogu da zamislim kakvi su protesti u to vreme bili". U vreme uvođenja ličnih karata, u Srbiji nije bilo nikakvih protesta jer su one uvedene pod nacističkom okupacijom. Lične karte postojale su i u Kraljevini Srbiji i u Kraljevini Jugoslaviji, ali one nisu bile obavezne, građani nisu morali da ih nose sa sobom i bile su nepopularne. Smatralo se da su lične karte potrebne samo probisvetima, pošto je vladalo mišljenje da pošten čovek svoj identitet dokazuje uz pomoć dva svedoka. Za ovaj podatak ni ja ne bih znao da nisam, 2004. godine za "NIN" pisao tekst o uvođenju ličnih karata sa čipom. U najavama, koje su tada stigle iz Ministarstva unutrašnjih poslova, bilo je rečeno da će sve lične karte imati čip. U tekstu sam, uz pomoć stručnjaka, ukazao da lične karte sa čipom, u određenim uslovima, mogu poslužiti za praćenje kretanja građana. Moj tekst nije imao nikakav odjek u javnosti, ali jeste u Ministarstvu unutrašnjih poslova. Nekoliko dana nakon objavljivanja teksta, primio sam telefonski poziv iz MUP-a. Funkcioner MUP-a, koji mi se predstavio, ali se njegovog imena više ne sećam, rekao mi je da MUP nije imao nikakve loše namere, ali da su, posle čitanja mog teksta, bili zatečeni i da sada ne znaju šta da rade. Nisam mogao da mu pomognem, ali sam pratio šta se potom događalo. Iako je MUP najavio uvođenje ličnih karata sa čipom za nekoliko meseci, to se nije dogodilo. Kada je to kasnije ponovo najavljeno u MUP-ovom predlogu zakona o ličnim kartama, koji je i usvojen, pisalo je da će građani moći da biraju da li će uzeti lične karte sa ili bez čipa. Sve ovo ne pominjem da bih istakao svoje zasluge, kojih i nema, pošto sve zasluge pripadaju odgovornima u MUP-u, koji su reagovali povodom argumenata iz mog teksta.

Od prvih najava uvođenja Bus plusa, u javnosti su se pojavile argumentovane tvrdnje da ovaj sistem omogućava špijunažu kretanja građana koji imaju personalizovane kartice, ali se čelnici ovog projekta na to nisu obazirali i nisu ponudili rešenje ovog problema. Tvrdnje čelnika Bus plusa da validacija personalizovanih kartica omogućava statistiku o broju putnika na određenim linijama nisu prihvatljive. Ovaj sistem ne postoji u većini zemalja, ali prevoznici ipak znaju broj putnika na svim linijama gradskog prevoza. Primoravanje građana da validiraju svoje personalizovane kartice i, na taj način, ostavljaju Bus plusu podatke o svom kretanju, kao i neobaziranje na proteste zbog ugrožavanja građanskih prava, zahteva intervenciju državnih organa. Ukoliko je MUP, koji ima ovlašćenja da prikuplja podatke o građanima, vodio računa da ne ugrozi njihova prava, onda to mora činiti i Bus plus, koji je privatna kompanija.

Vladan Stošić

www.vreme.com

Komoditet i bezobrazluk

Horgoš u Beogradu — VREME 1124

Nije sporno da je kontrola Bus plus karata, najblaže rečeno, rogobatna. Međutim, kada umni i razumni ljudi, poput gdina Pančića, ovako razmišljaju, onda smo svi u velikom problemu. Komoditet jednih svi plaćamo masovnim bezobrazlukom, besplatnom vožnjom drugih.

Ranko Rodić

Ženska oluja

Zaista cenim Vučićevu ponudu — VREME 1125

Mogu samo da kažem da su kvalitet rada i profesionalizma gospođe Milice Delević i sva mudrost koja je krasi od momenta ulaska u vode državnog činovnika jedna beskrajno hvale vredna činjenica i velika motivacija svima koji profesionalno i posvećeno obavljaju svoj posao. Beskrajno sam ponosna što je ovako mudra osoba ženskog roda jer je to još jedan znak kvaliteta veće uloge i učešća žena u državnoj upravi, politici, privredi. Sve čestitke Milici na onome što jeste.

Radmila Milivojević

Slama i oči

Zaista cenim Vučićevu ponudu — VREME 1125

Zna Aleksandar Vučić da je to što radi ta kancelarija mlaćenje prazne slame. Ali zna i da može da posluži za bacanje prašine u oči...

Rajko Toskić

>> prodaja&pretplata

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurirom]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	3500 din	3300 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	7000 din	6600 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

6 meseci	bez PDF-a	sa PDF-om
Srbija	750 din	1200 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog.

VREME ELEKTRONSKA ARHIVA

	Srbija	svet
VREME DVD komplet 1997–2012 (br. 334–1103)	900 din	USD 29
dopuna kompleta za dosadašnje kupce	500 din	USD 15

Elektronska arhiva nedeljnika VREME u PDF formatu sa sačuvanim stranicama kao u štampanom izdanju i sa mogućnošću pretraživanja, obuhvata period od marta 1997. do februara 2012. Diskovi se dostavljaju poštom u roku od 20 dana od kad dobijemo dokaz o uplati. Raniji brojevi Vremena ne postoje u ovom elektronskom obliku.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene je uračunata poštarina. Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu VREME, Trg Republike 5, Beograd, ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje, knjiga ili VREME-DVD). Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME isključivo na račun 205-13281-15. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi http://www.vreme.com/pretplata pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na www.vreme.com/pretplata. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga, a korisniku su na raspolaganju svi brojevi objavljeni na internetu od kraja 1998. godine.

▸ dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom ▸ telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ▸ e-mailom na *prodaja@vreme.com*

PISMA TITU

ALEKSANDAR ZOGRAF.

GODINE 1980., OBJAVLJENO JE DA JE **JOSIP BROZ TITO**, HARIZMATIČNI VOĐA POSLERATNE JUGOSLAVIJE, TEŠKO OBOLEO – NAKON ŠTO JE KONSTANTOVANO TEŠKO OŠTEĆENJE ARTERIJA, IZVRŠENA JE AMPUTACIJA LEVE NOGE, 12. JANUARA. NAKON KRATKOTRAJNOG OPORAVKA, NJEGOVO OPŠTE STANJE JE PONOVO POČELO DA SE POGORŠAVA, SVE DOK 4. MAJA NIJE OBJAVLJENO DA JE PREMINUO, U 88. GODINI. U KNJIZI **'PORUKE, ŽELJE, ZAVETI TITU'** OBJAVLJEN JE IZBOR PISAMA (TVRDI SE DA IH JE BILO OKO 400 000) KOJE SU, IZMEĐU 4. JANUARA I 4. MAJA 1980., TITU SLALA DECA IZ SVIH KRAJEVA JUGOSLAVIJE...

"DRAGI DRUŽE TITO, PROČITAJTE OD REČI DO REČI. VI MORATE OZDRAVITI! TITO, JA VAS VOLIM KAO HLEBAC! BEZ VAS SE NE MOŽE"!
SLAVIŠA TIMOTIJEVIĆ, BLACE

"NISMO IMALI SREĆNIJEG TRENUTKA OD ONOG KAD SMO VAS POSLE OPERACIJE VIDELI NA TELEVIZIJI. MOJA MAMA I TATA SU OD RADOSTI ZAPLAKALI, A POSLE SMO SVI PILI PIVO U VAŠE ZDRAVLJE".
NATAŠA LAPUH, LJUBLJANA

"DRUŽE TITO, TEŠKO JE OSTATI BEZ NOGE. ZNAM, TEŠKO. ALI TU SMO MI! TI SAMO RECI KUDA POĆI, ŠTA DA SE URADI. POTRČAĆEMO, URADIĆEMO".
SANJA ŽIVANOV, SRPSKI ITEBEJ

"I JA SAM BILA U BOLNICI PROŠLE GODINE JER ME JE TRKNUO KAMION. OZDRAVILA SAM. BUDI I TI DOBAR PACIJENT I SLUŠAJ STRIČEKE DOKTORE, PA ĆEŠ OZDRAVITI!"
ELIZABET JELIČIĆ, ZAGREB

"VOLJENI TITO, JA SAM VANBRAČNO DIJETE, DAKLE OCA NIKADA NISAM VIDJELA. NO, ZBOG TOGA NIKAD NISAM PATILA. IMALA SAM TEBE."
BEZ POTPISA

"MOLIM KONZILIJUM LEKARA DA MI JAVI ŠTA TREBA DA UČINIM DA BI NAM OZDRAVIO TITO."
BRAHO KLIMENTA, TUTIN

"...JOŠ NEŠTO DA TE ZAMOLIM: ČIM OZDRAVIŠ DOĐI U MOJ GRAD, JER NISAM IMAO PRILIKE DA TE VIDIM UŽIVO, VEĆ SAMO PREKO TELEVIZIJE".
ZORAN DINJIĆ, SMEDEREVO

F. filozofija

Jedan filozof ustvrdio je da su granice našeg jezika ujedno i granice našeg sveta. Kada je pak striktno reč o racionalnosti, jezik uistinu zadobija suštinski značaj.

Fudbaleri – ne naravno svi, ali, osmeliću se da generalizujem, dobra većina – skučene su racionalnosti upravo stoga što im je sam jezik skučen. A jezik im je skučen stoga što, na nesreću, nemilice preuzimaju skučeno-idiotski jezik sportskih glasila – pre svega štampanih.

Kada bi fudbaleri, milošću nebesa, isključivo progovarali i samim latinskim sentencijama – recimo, *amor* (prema reprezentaciji ili klubu) *vincit omnia*; *vox populi* (na tribinama), *vox dei*; *acta, non verba* (na terenu) – izgledali bi, bez imalo sumnje, jednako glupavo. Čini se da ova floskularna filozofija fudbala dominira ne samo rangovno – od lokalnih "beton" liga, pa sve do prve nacionalne, već i regionalno – baštine je jednako srpski, hrvatski, crnogorski i bošnjački fudbaleri.

Filozofski sistem prosečnog fudbalera pored tih dvadesetak postavki podrazumeva i množinu nazovikopula: "pa dobro", "opet kažem da", "a propos", "sigurno je da". Ove poštapalice sa svoje strane takođe svedoče o prezentnosti objektivnog (fudbalskog) duha pod čijim uticajem većina fudbalera i postaje (naizgled) glupava. Recimo, nijedan fudbaler koji drži do sebe neće reći "poštovanje", već isključivo "respekt" – a upravo u toj neumoljivoj, ničim obrazloženoj doslednosti krije se i glupavost te jezičke prakse.

Naravno, ne tvrdim kako su fudbaleri po sebi glupavi. Nipošto! Naime, nisu ništa glupaviji od ostalog prosečnog sveta. Međutim, od nabeđene glupavosti oni, što usled bojazni, što po inerciji, traže pribežište u oveštalom fudbalskom diskursu – spominjanim postavkama i kopulama – i upravo stoga ispadaju tako glupavi! Umesto da idiolektom odnosno najobičnijim ličnim govorom artikulišu svoje izjave i komentare, oni pribegavaju floskulama između kojih ništa lično, i samim tim ništa pametno, ne može da proistekne.

Posebno je žalosna činjenica da malo ko od fudbalera nastoji dublje promisliti sopstveni položaj – ne samo onaj u formaciji na terenu, smisao sporta, uopšte igre kao igre. Bivši reprezentativac Ivan Ergić dragocen je izuzetak budući da je za jedne dnevne novine, i to dok je bio na vrhuncu karijere, napisao seriju pronicljivih tekstova o tamnoj strani sveta sporta, i čija je trajna zasluga što više nećemo odmah praskati u smeh kad uz nečije ime, jednu pored druge, ugledamo kvalifikacije "fudbaler" i "marksista". Štaviše, čini se da su i sami fudbaleri u svoj toj profesionalizaciji usput smetnuli uzbuđenje i zadovoljstvo igre koju igraju, posebno njene estetske kvalitete.

Razlog zašto fudbaleri izgledaju glupavo ima, međutim, i dublju osnovicu. Naime, govor o fudbalu načelno je glupav – onda kada ima pretenziju, kao što je to slučaj danas, u vreme njegove brutalne profesionalizacije, da bude strogo naučan. Takozvana nauka fudbala, uopšte sporta, kako se obično zamišlja, sumnjivog je saznajnog statusa. Veze koje uspostavlja između pojava kontigentne su prirode (mogu, naime, biti i ne biti), budući da zbilja ovde zavisi od mnoštva neuračunljivih faktora i eventualnosti. Tako je napokon i u ostaloj društvenoj nauci. Nevolja je, međutim, što nauka fudbala time ne uspeva zadovoljiti svoje epistemološke apetite, pa od prognoze i procenjivanja verovatnoće nastoji, posve neosnovano, promovisati sebe u apodiktično, nužno znanje ili, makar bilo, njegov privid.

Oni najoprezniji među poslenicima fudbalske nauke trude se da što više "pitijski" (manir: "okruglo pa na ćoše") iznose svoja predviđanja, u čemu se ne razlikuju mnogo od kolega političkih analitičara. Pritom, bar neki paze da ne padnu u zagarantovanu banalnost. Recimo, postavka "sve karte su otvorene" zvuči pametnije od "lopta je okrugla", dok je nesumnjivo najpametnija artikulacija istog: "nezahvalno je bilo šta prognozirati". A sve to kako bi se predupredilo da gledalište obuzme jeretička sumnja u izvornu racionalnost fudbalske igre. Otud ovi naučnici, u najboljem hegelijanskom duhu, dociraju kako je "sve što je zbiljsko, ujedno i umsko"!

Među neopreznima pak jedni ističu argument tradicije, a drugi, opet, jednako mudru opasku da je "tradicija tu da se ruši". Jedni ističu "vruć gostujući teren", dok drugi primećuju "odgovornost pred domaćom publikom".

Sportski komentatori neguju poseban afinitet prema izvesnim statističkim pojedinostima koje, međutim, ako ne predstavljaju kuriozitete, postaju notorne budalaštine koje uistinu ne govore ništa. Recimo, "Lionel Messi je u karijeri igrao protiv 176 timova, a nikada se pre nije desilo da protiv jednog tima odigra pet utakmica bez postignutog gola", ili "ekipa Barselone nije primila gol glavom sa leve strane već 573 minuta".

Glupavi, kako vidimo, ne ispadaju jedino fudbaleri već i različiti fudbalski stručnjaci, analitičari, treneri, komentatori. A sve otud što se profesionalizacijom i "obiznisovljenjem" fudbala stvorila potreba da se faktor slučajnosti na terenu svede na minimum – čemu upravo treba da posluži tzv. nauka fudbala. Međutim, sve fudbalski-umno, da se vratim Hegelu, ne postaje fudbalski-stvarno! Ishod se ne može nužno predvideti, već jedino više ili manje osnovano pretpostaviti. I u tome je čitava draž fudbalske igre.

Ivan Kovač

АБС Електро

ОД ИДЕЈЕ ДО ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ

Чланице АБС Електро групе више од 50 година развијају, производе и испоручују најсложенију електротехничку опрему, уводе системе аутоматизације и предлажу комплексна индустријска решења за електроенергетику, бродоградњу, као и за нафтну, гасну, металуршку и рударску индустрију.

www.abselectro.com

Leto na sniženju %

Velike letnje
rasprodaje su u toku!
Dođite da uživate u sjajnim
cenama vaših
omiljenih brendova.

www.deltacity.rs

DeltaCity

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec